

Oresteia (Oresteia)

Aischylova trilogie Oresteja čili tragoedie Agamemnon, Choéforoi, Eumenidy. Rozměrem originálu na český jazyk převedl Hynek Mejsnar. S úvodní poznámkou překladatele (s. 5). Tábor, nákl. vl. 1883. 159 s.

AISCHYLOVA TRILOGIE

ORESTEJA.

ČILI TRAGOEDIE

AGAMEMNON, CHOÉFOROI, EUMENIDY.

ROZMĚREM ORIGINÁLU

NA ČESKÝ JAZYK PŘEVEDL

HYNEK MEJSNAR,
PROFESSOR PŘI CÍS. KRÁL. VYŠŠÍM REALNÉM GYMNASIU
V TÁBOŘE.

V TÁBOŘE.
NÁKLADEM SPISOVATELOVÝM. -- TISKL JAN NEDVÍDEK.
1883.

Překladařelům děl Sofokleových

z družné lásky

připisuje

HYNEK MEJSNAR

Budeme-li mít po řesku Sofoklea, slušno jeř ano povinno, mít též předchůdce jeho a mistra, Aischyla. I odvážil jsem se na tu práci, od Homéra přešed k němu, z trojice řeckých tragiků k nejvznešenějšímu, nejmohutnějšímu: jako na Atlantu velkolepém všechen na Homéru spořinultě kulturní život Hellénů, jím hlavně i tragikové svého věděni a vzdělání nabyli. Podávaje na veřejnosť překlad slavné Aischylovy trilogie Oresteje jen tolik k věci a formě podotknu, že z povodně rozličných řtení slov, hlavně ve vydání Wellauerově a v poznámkách Donnerových nakupených, vyběřisti jsem hleděl k žádoucí souvislosti myšlenek, k pravdě podobnosti se dostatí, kde nejistota zela neutěšená, nebezpečná. Neb o jasnosť a srozumitelnost jde hlavně řtenáři, byť si filologové sebe více hlavy lámali, kterak vlastně druhdy bylo prvotné znění slova básníkova. - Požádav slavného sboru Matice řeské, by překlad tento svým nákladem vydati ráčil, dostal jsem za odpověď, že „peněžně prostředky Matice jsou již tak vyčerpány, že bych musel snad několik let čekati na vydání, kdežto zajisté mezi tím soukromého nakladatele si najdu.“ Zaklepav pak na dvou místech a pro práci takového druhu marně, svým nákladem odhodlal jsem se ji vydati, přízni vzdělců našich ji zdvořile poroučeje.

V T á b o ř e v dubnu 1883.

HYNEK MEJSNAR.

Chyby tiskové:

Na str. 4. verš 37. řti
se zamkla ústa; kdyby dům, měl řeci sám,
Na str. 6. verš 103. řti naděj místo naděje.
Na str. 147. verš 690. řti
zem tuto zato zase těžce navřtívím.

Tři tragoedie, k nimž látku vzal si z bájí o osudech domu Pelopova, a sice Agamemnona, Choéfory a Eumenidy, jménem souhrnným je nazvav „Oresteji“, Aischylos představil na divadle Athénském 458 r. př. K. (ol. 80. 1) o svátcích velikých městských Dionysií a dobyl si první ceny. Jak Homér v Odysseji o zavraždění

Agamemnonově vypravuje, že totiž Aigisthos, obloudiv Klytaimnéstru, z pouhé vládychtivosti Agamemnona z Tróje se vrativšího utratil, tak látku dramaticky zpracovati tragický básník naprosto nemohl, nemaje v ní tragického motivu, oprávněného ethického podnětu k rozvoji děje dramatického: nebyloť viny na Agamemnovi, tohoto zřídla tragického utrpení, byť i strádající hrdina vzbuzoval účasť a soustrasť. Postupem vzdělanosti, vyspělejších citem mravnosti pověst o nešťastných osudech Pelopovců s hledišťe přísné platné víry hlouběji jsouc a jasněji pojímána od osvícených jednotlivců, tak se založila času prodlením, že neštěstí domu tohoto, jemuž podléhali jednotliví členové jeho, odváděno od těžké viny, jíž se byl některý předek rodu tohoto dopustil, tím pak ovšem porušiv řád světový, rodinných nedbav a společenských mravů, božskou na se vyzval trestající spravedlnost, jež mstila vinu tuto na synech i vnucích, až hrozně v rodě řádíc, zlo nové ze starého stále plodíc, nadobro usmířena byla. Takto upravenou pověst o sudbách prokletého domu Pelopovců z národního podání si převzal Aischylos za vhodnou látku k velkolepé tragické trilogii. Vinou rodovou, hříchem Pelopovým a Atreovým znamenáný Agamemnon duchu kletby a pomsty podléhá, jenž trestaje za děda a otce syna a vnuka, on, hrozný Alastor (mstitel), k novým vinám pohání oběti své, v jich naruživostech a nezřízenostech přirozenou drážďe pružinu k neblahým činům, až zhyne rod aneb důkladně se očistí před tváří bohů, strážců světového řádu a zákona. Osobní trest Agamemnona k vině rodové zajisté by nebyl přiměřen býval, kdyby sám Agamemnon ze svého viny k tomu nebyl přičinil. Po své intenci za vinu klade Aischylos Agamemnonovi, že pro nevěrnou ženu Helenu podnikl dlouhý těžký boj proti Tróji zahubiv

životy a štěstí tisíců svých krajanův, ano že ctižádostí svou zmámen jsa nedbal výstrahy bohyně Artemidy a vlastní dceru Ifigenéji obětoval. Za krev dceřinu jest pykati vítězi nad Iliem, vinu tu krví jeho smývá matka Klytaimnéstra, uražená v největším citu mateřském a jako manželka nevěností manželovou, který si i královskou otrokyni Kassandru věštkyňi do domu svého přivedl jí na potupu. Klytaimnéstra pak, domnívajíc se mstiti vlastní křivdu na Agamemnonovi, jehož ze vsí duše nenávidí, vlastní vinou davši se svěsti Aigisthem k nevěrnosti, jen nástrojem jest trestajícího Alastora, jakož se sama významně omlouvá, že strašný Alastor vzav na se podobu ženy Agamemnonovy muže za děti Thyestovy potrestal. Tak stihne boží trest i Klytaimnéstru, ženu úlisnou, úskočnou, ale povahy nezlomné, energicky cíle svého se domáhající i Aigystha, vládychtivého a mstivého, zbabělého ale lstivého.

V tragoedii první, Agamemnon řečené, básník nám představuje, kterak Agamemnon, syn Atreův, vnuk Pelopův mstícím běsem domácím pronásledovaný a i vlastní vinou spravedlnosti propadlý k žalostnému konci přiveden jest rukou Klytaimnéstry, vlastní manželky; v tragoedii druhé „Choéforách“, kterak vrahové Agamemnonovi, Klytaimnéstra a Aigisthos, syn Thyestův a vnuk Pelopův, zhyňuli mstícím ramenem Oresta, syna Agamemnonova; v tragoedii třetí „Eumenidách“, kterak Orestes, který na slovo boha Apollóna, proroka Delfského, matku zahladil, Líticemi pronásledován jsa konečně dojde smíření bohův na soudě Athénském a rod zbaví kletby a neštěstí.

AISCHYLOVY ORESTEJE

I. díl tragoedie:

AGAMEMNON.

OSOBY:

HLÍDAČ.
SBOR KMETŮV ARGEJSKÝCH.
KLYTAIMNÉSTRA.
HLASATEL.
AGAMEMNON.
KASSANDRA.
AIGISTHOS.

(Vydání Roberta Engera, přepracované od Walthera Gilberta,
u Teubnera V Lipsku, 1874.)

(Viděti královský palác v Argu; před ním stojí sochy a oltáře Dia, Apollóna, Herma. Na ploské střeše bytu čeledních (pravého křídla budovy) hlídka, s níž je vyhlídka na pohoří, moře a zemi; tam hlídač trvá, z lože právě vstávaje.)

HLÍDAČ.

Ó těchto strastí mne již zbavte bohové!
Vás vzývám po rok celý hlídky prodlením;
neb s Atreovců střechy jako strážný pes
tu zírám hvězdných světél noční kruhosbor,
a jasné vládce,¹ jižto nosí žár i mráz 5
s všem lidem smrtným, výtečníky nebesích;
(zřím sklon a západ, zřím hvězd ranné vzkříšení).
Těž nyní vystřehuji světla znamení,
jež nese z Tróje zvěsty, záři ohnivou,
tož zprávu o vítězství; neb tak poroučí 10
zde srdce ženy statné, ženy troufalé.²

Když v tĕkavé pak lůžko lehnu zrosené,
 jež nepoznalo blahé snění návštevny -
 neb místo spánku bázeň ke mně přilehá,
 by snem se nesloučila pevně víčka má - 15
 a když se pak chci dáti do zpěvu či v kvěl,
 ten stroje lék, co proti spánku působí,
 tu pláči; žel mi sudby toho stavení,
 v němž horší nežli býval vládne správy řád.
 Kéž dnes mi vzejde šťastné útrap zhoštění, 20
 jak blahověstná záře v tmách se objeví.
 (Pochvíli - na dalekém nebi vzplane zář.)

¹ roz. Siria, Orion, Plejady a j.

² roz. Klytaimnéstry.

4

Ó vítej svíce noční, blahozářivé
 dne světlo hlásající a ples jásavý
 kol kolem v Argu, navděk šťastné chvíli té.
 Juchej! Juchej! (sejde s hlídky na jeviště) 25
 Agamemnonově choti hlasně projevím:
 ať z lůžka rychle vstanouc ve svých komnatách
 na pozdrav záře této jástot nadšený
 hned způsobí; vždyť padlo město Ilion
 již v plen, jak zřejmě hlásá záře plápozem; 30
 a tanečkem já sám si napřed poskočím
 neb pánů svých ten seznám štěstí nový stav,
 vždyť třikráte šest' vrhla tato služba má.¹
 Kéž možno tak, až pán se domů navrátí,
 zde tou rukou se tknouti ruky rozmilé! 35
 Však dále mlčím, neboť silnou závorou
 se zamkla ústa; kdyby dům řeči sám měl
 to nejzřejměji děl by. Rád já hovořím,
 kdož věci znalec, s neznalými nemluvím. (Odejde.)
 (Sbor kmetů přijde z města v orchestru, kolem oltáře stoupaje.)

NÁČELNÍK SBORU.

Na deset tomu let, cotě byl Priamův 40
 soupeř veliký
 Meneláos a brat Agamemnon král,
 po milosti boží statní druhové
 ve dvojstolné cti a dvojžezlé,
 plod Atréa jarý, s vojem Argejským 45
 do tisíce lodí

s branným šli ze vlasti spojencem,
provodíce divý v hněvu ryk bojový,
jako zvyk je supův,
co v žalech pro mlad'átka nevýslovných 50
nade hnízdy jejich krouží semotam
perutí svých vesly plovouce vzduchem,

¹ obecné pořekadlo o velkém štěstí, ze hry v kostky vzaté.

5

lože záštitnou
utrativše o mlád'ata práci;
vznešený pak bůh, buď Apollon kýs, 55
nebo Pán, nebo Zevs slyše tento ptačí
stesk úpělivý spolubydlitelův¹
pozdním mstitelem
šle na přestupníky Erinys.
Tak Atréa plodem bůh svrchovaný, 60
Zevs hostinný, pych Alexandrův²
potresce pro dívku mnohosubnou,
boje půtky kruté, trudem únavné,
an v prach kolenem vzpírá se bojec,
a v řadách předních tříští se jílec 65
dřevěný, určiv
Danaům Trojanům obapolně.
Ale buď si nyní
jak buď; naplní se osud hotový;
ani podpalován, ani podléván, 70
ni slzou oběti neplápolných
se hněv úporný neumíří.³
My zatím těla neschopní starobou
vojsk výpravy ondy neúčastní
doma dlíme, vodíc' 75
svou sílu dětinně slabou o holích.
Nebo síla mladá, v hrudi lůně bujíc,⁴
jako síla stará;
v ní válečné křepkosti není.
K čemu kmet sešlý, když opadlo suché 80
lupení v haluzích?
po třech si chodí

¹ roz. ve vzdušných výšinách jako bohové živoucích.

² roz. Paridův

³ roz. bohové rozhněvaní loupeží Heleninou nižádných obětí nepřijímají.

⁴ roz. děti jsou jako starci, starci jako děti - k ničemu.

cestou, nic děcka mohutnější
jako stín v bílý den ochází.

Mezitím vyjde zástup služebnic s miskami a džbány z paláce a strojí se k oběti na oltářích;
zároveň Klytaimnéstra s družinou vyjde z paláce, obětovati kázíc, na to

NÁČELNÍK SBORU.

Aj, Tyndarea	85
dcero, slyš, královno Klytaimnéstro!	
cože jest? co nového? co uslyšelas?	
kterakých zvěstů	
vzkazy žertvu strojíš všeobecnou?	
hle tu všecky bohů městochranných,	90
hořeních ¹ doleních, ²	
všech přídomních ³ a všech obchodních ⁴	
oltáře planou daru vůní;	
zde a tam zevšad do nebes vysoký	
zdvihá se plamen,	95
sycený olejem svatě významným,	
hebkým nelicoměrným živlem,	
z domu královským to požítkem.	
Z toho rač nám říci co možno ti jest,	
a co hlásiti smíš,	100
buď této starosti zdrojem hojivým,	
jež chvíli nyní ouzkostmi se chví,	
pochvíli naděje libozářící	
z oběti nenasytné stesky tlumí	
zármutku v prsou hlodavého.	105

¹ obrazy bohů před palácem stály na proskéniu, na př. Dia, Apollóna.

² na př. heroův.

³ na př. Apollóna u vchodu do paláce.

⁴ na př. Herma, Themidy.

ZPĚV SBOROVÝ.

Strofa první.

Bych mohutenstvo blahé opěval v dobu výpravy vládců,	
jsem statečen, nebo z vůle boží kyne ještě	
přímluv, písní	
zřídlem sourozený věk; ¹	
kterak Danajských vznešené hlavy, Hellady čacké	110
vojvody svorné	

poslal pták hrabivý v boje s oštěpy ve dlani mestné
ve kraje Trojské;
dravců vládce lodí vladařům, tož orel sinavý a druh odzadu světlý
zjevil se nablízku budov, po pravé straně branné, 115
v rozhledném ani hnízdě
sžírali matku, zajičku březí, s plodem útroby kyprým,
u cíle cesty schvácenou.
Zpěv žalu, zpěv žalu zazniž, a zvítěz dobro.

Antistrofa první.

Vážný vojska prorok² to viděv, dva do věhlasu rovné 120
chrabroduché Atreovce značil zvěrobijcem,
věštným poslem;
tak vykládaje hlásal:
časem zmaří hrad Priamův tato cesta vojenská;
veškery statky 125
knížat, vyrve zboží bohaté lidu veškero Sudba
bezmišosrdně.
Jen závist by bohů nějaká pohromou neomráčila vojsko hrozící
zmarem vrahům. K otce sluhům perutým z hoře nevře
cudná Lovkyně³ božská, 130
před porodem nebohau že zajičku se mláďaty spásli;
neb oškliví si kvas dravý.
Zpěv žalu, zpěv žalu zazniž, a zvítěz dobro.

¹ roz. ač kmet, dovedu ještě přimlouvati, pěti.

² roz. Kalchas.

³ roz. Artemis.

DOZPĚV.

Tolik přejíc, ó lepá,¹
slabým mláďátkům zuřivých lvic a tygřic 135
a zvířat všelikých libososným
polním útlorozencům, rač nám
návěští jich splniti blažné -
příznivy nám, ale úkazy tobě nechutny -
volám pomocníka v bédách Spasného,² 140
větru lichým vanutím trvalým by nemeškala plouti
loďstvo Danajské,
nastupující na žertvu jinou,³ nepravou, nepokrmnou,
různíc strůjkyni sourozenou, zbojnuu choti;⁴ jednu
hrozně čekáť se vzchopící 145
v domě vladařka lstivá, mstící dceř zášti zlopamětná! -
V ta slova Kalchas
kromě zdarů velikých vzpěl osudný
cíl domu královskému zjevem v čas výpravy ptákův;

S tím pak u souhlas 150
zpěv žalu, zpěv žalu zazniž, a zvítěz dobro.

ZPĚV SBORU STRÍDAVÝ

Strofa první.

Zeus - kdož jest koliv, zda tímto rád
on se zúve příjmením,
tím volám ho pozdravem;
nelze vkásti zároveň, 155
když vše pilně rozměřím,
krom Dia nic; chci-li břímě bludů svrci s myslí,
naň spolehnu bezpečen.

¹ roz. Artemis.

² roz. Apollóna, který všechno zlo odvrací. a roz. obětování Ifigeněje.

³ roz. Agamemnonu, na nějž pro oběť dcery zanevře Klytaimnéstra.

9

Antistrofa první.

Rovněž ten,¹ kdož ondy byl mocen,
všedravým vzdorem kypěv, 160
vzpomnění nemá, že byl;
kdož po něm přišel,² svalen
vítězem zašel niveč.
Leč Dia kdož velebíš, chutě vítěze slavě,
moudře ve všem ostojíš; 165

Strofa druhá.

jenž lidem ku napravám
cestu zákonem ztvrdil:
„zmoudření ze zkoušení“;
ve snách před duší se dav míhá
obrazů traplivých, 170
bezděkým vzejde pak rozum zdravý.
Toť bohů trvám milost velících
mocně s prestolů svatých.

Antistrofa druhá.

Tehdy vůdce vážený,
ten lodí z Achajska pán, 175
věštce³ nestih' úkorem,
neštěstí tonouv ve přívalech,
když zlobou bezvětrí⁴
a hladem lví mořen byl Argu lid,
vůči Chalkidy břehům burácným 180
v Aulidy stanech držán;

Strofa třetí.

z krajův se Thráckých Sever ženoucí
malátnivý, mor na lid potulný,

1 ros. Uranos a Saturnus, dříve vládci mocní, pak bezmocní podleli Diu, jenž moudrou světa správou lidi k moudrosti přivádí.

2 roz. Agamemnon.

3 roz. Kalchanta.

4 I Agamemnon z bázně před trestem, z bázně před křivdou a vůči strastem, jež si připraví, měl se vzdáti výpravy.

10

nehostivý,
lodí a lan překrutý nepřítel, 185
dvojútravný pobyt tvořící
otálením květ hubil Danajských těl;
a když jiný divé
vichřice drahně těžší
výbavy lék¹ předákům 190
věštec ohlásil, jmenovav
Artemis, až žezlem o zem
tloukli Atréovci hořem,
hojně v slzách tonouce;

Antistrofa třetí.

tu kníže starší slovem mluvil jest: 195
to zlý osud jest neposlechnouti;
neméně zlý,
kdy dítě mám skláti, skvost rodinný,
dlaň otcovskou potřísně vraždou,
krví panenskou, litou před oltářem. 200
Co v tom bez úrazův?
výpravy mám se vzdáti,
své zradě vojny družstvo? –
větry klidící že oběť,
panny to krev, zřítí chtějí 205
náruživým chtěče brojem –
právi! Budiž to spásou!

Strofa čtvrtá.

A když sklonil šiji pod jho nutné,
smyslů změnou dýše nešlechtnou, 210
nečistoty nepleché, to již
se s odvahou všem neřestem oddal.
Ba šílenost' neblahá, zloradná,
kolébka hoře, zbrojí lid

¹ roz. obětovati Ifigeněji.

11

drzostí. Tož uspěl
zakláti v oběť dceru svou, 215
ženomstivé války pomoc na platnou,
výpravy žertvu první.

Antistrofa čtvrtá.

Ni prosby teskné k otci úpějící,
za nic mladistvý život panenský 220
nekladli sudiči válčiví;¹

otec kněžím pak po modlení děl,
nachýlenou vpřed horem nad oltář
ve řízu zahalenou vší
silou jak kozičku
do výše zdvihnouti, do pout 225
pak ústa ve tváři lepé sevřítí,
dům by neklel její hlas,

Strofa pátá.

mocí skřipův, bezhlasým násilím. –
Šafránový šat na zem ronící 230
zraků slitovnou střelou
stíhala všakého výkonníka,
zdajíc se, jak v obrazech, že řeč k slovům
strojí; neboť častokrát

ve komnatách otcovských hodovných
pějíc velebným hlasem cudnotou kráslená 235
při pozdravech ² otci zdar drahému
vzývala zbožně drahý.

Antistrofa pátá.

Nedím, nevím, jaktě byl výsledek;
však um Kalchantův neoklamává.
Spravedlivost' zkoušeným 240

¹ roz. hlavně Agamemnon a Menelaos.

² roz. při hostinách, při trojlití

12

zmoudření vždy přikloní. Budoucnost'
kdy přikvapí, tehdy zviš. Nezřítí vpřed –
to tkátí vpřed jedno jest;
i vzejde zřejmá s paprsku světlem.¹

Pokud lze tak, dobře nám zdař se věc; jak si ždá 245
ta,² jež mu nejbliže jest, Apijska ³
tvrz jediná ochranná.
(Klytaimnéstra od oltářů se blíží na jeviště.)

NÁČELNÍK.

Tvé moci, Klytaimnéstro, činím poklonu,
neb slušno jesti muže vládnoucího choť 250
vždy v úctě míti, trůn když pánem osířel.
Zda vzácnou zvěst' jakousi slyšíc žertvuješ,
či bez ní, nadějí se zprávy příznivé,
rád zvěděl bych; když zamlčíš, se nehorším. –

KLYTAIMNÉSTRA.

S poselstvím blahým, jakož praví přísloví,
kéž od noci den svitne, matky laskavé. 255
Dovíš se štěstí, většího všech nadějí:
věz, že již ztekli Priamův hrad Argejští.

NÁČELNÍK.

Co díš ? tvé slovo prchlo víry nemajíc.

KLYTAIMNÉSTRA.

Že Trója v našich rukou; zdali jasně dím?

NÁČELNÍK.

Mne radost' jímá, z oka slzu lákajíc. 260

¹ roz. co nyní zastřeno, z temna budoucnosti vyjde na světlo přítomnosti.

² roz. Klytaimnéstra.

³ roz. Peloponnesu, Argu.

KLYTAIMNÉSTRA.

Ba zrak tvůj svědčí, že jsi mysli poctivé.

NÁČELNÍK.

Jen bezpečné-li jesti toho svědectví.

KLYTAIMNÉSTRA.

To jest, a proč ne takto ? bůh-li¹ nezklamal.

NÁČELNÍK.

Jaká pak snů ctíš medle vidma mámivá?²

KLYTAIMNÉSTRA.

Vše zdání zavrhuji mysli zastřené. 265

NÁČELNÍK.

Tož snad tě zjařil kýsi bezperutný vzkaz?³

KLYTAIMNÉSTRA.

Jak mladičké jsi dívky zlehčil smysly mé.

NÁČELNÍK.

A v kterou přece chvíli lehlo město v prach?

KLYTAIMNÉSTRA.

Té noci právě, díím, zrodívší tento svět.

NÁČELNÍK.

A ký by posel tím sem dospěl pospěchem? 270

KLYTAIMNÉSTRA.

Z hor Ídských vyslal Héfajstos jas plamenný.

A záře záři slala žárů postupem

¹ roz. Héfajstos, bůh ohně, záře ohnivě.

² myslí, že se jí bůh nějak zjevil.

³ roz. nezdůvodněná pověst.

až sem: zaplála Ída k skále Hermejské
na Lemnu; plápol veliký pak z výspy té
Athóský přejal Dia vrch vzkaz za třetí; 275

a nesmírný hned plamen, moře přeskočiv,
pláň širou, dál by plála cestná pochodeň;
jak slunce kés posílá zlatolesklý žár
a ohnivou zvěst hláše hlídkám Mékista;
ten neleniv, ni spánkem, vždy jsa ostražit, 280

nezmáhán nezanedbal posla údělův;
než dále světla záře k proudům Euripským
přiletši Messapijským strážcům hlásí zvěst.
Ti žářem odvětivše dále slali věst,
stoh podžehnuvše ohněm chrastí vetchého. 285

Pak záře jarobujná, neumdlévajíc,
pláň rozložitou přeskočivši Asópu
jak lunny čaroleskem v Kithairónský tes
zas ohni poslanému kleští další pouť.

Tam strážce rozžal světlo v dálku sálavé 290
a rozplamenil více, nežli s příkazem;

i šlehla světla záře plesem Gorgópským;
a k Aigiplankta výšinám zář došedši
pobídla dbáti ohně vedle příkazu. 295
Tož roznítivše oheň hojným plápolem
pruh žáru mocný dále šlou, že vpřed i všiř
přes stanné břehy nad Sarónským zálivem
se záře rdí, až šlehne Arachnejský vrch,
jak zaplanul, kde hlídky městu sousední;
v dům tento Atreovců šlehne odtamtud 300
ten Ídských ohňův zápal světla dědičný.
Mnou taktot' ustaven byl průběh světidel,
jsa vykonáván přejímáním vespólným:
i poslední i první běhoun zvítězil.¹

¹ roz. v závodním běhu s pochodněmi zvítězila nad jinými řadami jedna řada běhounů celá, tedy první jako poslední.

15

Hle, svědectví ti také, to dím znamení; 305
jež manžel můj mně z Tróje vzkázal daleké.

NÁČELNÍK.

Ó paní, v čas se příští bohům pokloním;
takoutě řeč, jak mluvíš, tu bych všecku rád
chtěl vyslechnouti zas a opět s obdivem.

KLYTAIMNĚSTRA.

Dnem tímto Argejskými vzata Trója v plen. 310
Křik neladný vším městem, soudím, hlaholí.
Kdo s olejem slil ocet v jednom osudí,
je různící se zřel by, nikdy v sloučení;
tak podrobenců hlasy, hlasy vítězů
jsou dvojí sudby znakem, slechem nejedny: 315
neb na trupech svých mužů jedni ponikli
a příbuzných, tam v krvi starci-otcové
miláčků, šíje schýlené jhem otrockým,
svých osud nejmilejších oplakávají.
A druhé z boje noční plaché úsilí 320
štitrobné ku snídaním; co kde město má,
pohání zase, s žádným řádu výkazem,
než jak vytáhl každý maně štěstí los.
Již obývají v Trójských sídel komnatách,
jež vzali bojem, bezpečni jsou před mrazem 325
i vzdušnou rosou, ve svém štěstí domnělém
noc prospí všecku beze hlídek bedlivých.
A jestli zbožné této země dobyté

ctí záštitné i bohy i jich svatyně,
pak zvítězivše nikdy nepodlehnu zas. 330
Však dřív ať nepřipadne vojskům kýsi chtíč,
co s hříchem, pustošiti, zjištně zmámeným,
vždyť potřebí je spasné plavby k domovům,
tož proběhnouti dráhy zpětnou půli zas;
leč voj-li půjde stížen vinou před bohy, 335
snad k pomstě probudí se strasti zhynulých,

16

ač postihnou-li nějak náhlou pohromou.
Tys vyslyšel můj, ženy, tento úsudek;
nechť dobro zřejmou převahou vždy vítězí!
Tu zvolila jsem rozkoš z mnohých vzácností. 340

NÁČELNÍK.

Ty, paní, mluvíš moudře jako vážný muž.
Já vyslyšev pak jisté tvoje doklady
se strojím k bohům modliť vděčnou přimluvou,
neb čestnou za trud všechen zděli odměnu.
(Klytaimnéstra odejde.)

Die, králi nebes, noci přívětivá,¹ 345
spanilých skvostů držitelko,
tys nad věže Tróje rozestřela síť
svou obsáhlou, aby žádný kmet
ani žádný muž nevyvázl jarý
z plenu sítě kruté 350
neštěstí všechvativého.
Proto ctím tebe hostinný, veliký
Die, jenž jsi to zděl, za Alexandrem²
napjav z luku šíp svůj tehdy, by ten
ani nevčasné ani přílišné 355
střely své nevymrštil marně.

SBOR.

Strofa první.

Kterak Zevs tresce, všem lze říci,
to vystihnouti pak je volno;
splnil jak usmyslil si. Leckterý děl:
bohův nedůstojno dbáti člověkův, 360
kteří věci přesvatých

¹ roz. Zevs poslal tuto noc, jež dobytím Tróje se proslavila.

² roz, sbor myslí, že Paris žil až do skonání Tróje.

leposť šlapou. Neznaboh!
 Pyká zjevným činem
 smělost těch, kdež sipí
 divý boj více než je právem, 365
 že pyšný dům kypí bohactvím
 nemírně. Popřáno buď jen tolik,
 co stačí nevadně
 rozvaze oddanému.
 Neskýtá-tě bohactví 370
 záštit člověku, zpupně
 oltář jenž vznešený kopá
 Práva, naproti zhoubě.

Antistrofa první.

Omam jej neblahý zaplétá,
 poradně křivdy syn nerudný.¹ 375
 I marno všecko léčení. Nezajde,
 ba plá vznětem děsnojasným, neduh;
 lichých kovů způsobem;
 třením a hran nárazem
 přečastým zčernalých, 380
 se přestupník zradí;
 honíc děckem letavce ptáka,²
 žalostnou páše městu ztrátu.
 A bůh nižádný proseb neslyší
 takto zhýřilého 385
 člověka zlého schvátí
 Tak zavítav i Paris
 hostem v dům Atreovců
 znesvětil svatokrádně stůl
 únosem ženy zrádné. 390

¹ roz. chybil-li člověk, smyslové jeho jako zmámení hloub
 jej do hříchu vrhají a do zkázy.

² roz. jako děcko po věci nedostížné touží.

Strofa druhá.

I zůstavíc měšťanům války rej,

kopí a štítův mětež, mužstvo loďstva zbrojné,
nesouc s sebou do vínků Tróji záhubu,
kročí skrz bránu ¹ ruče smělý na čin
se osmělíc; a takto děl 395
prorok domácí hořem nyjící
„Nastojte, běda sídlu, přeběda knížatům,²
stopám frejířským³ a lůžku manželův!
Hle viz, mlčí znectěný,⁴ nezlolá, opuštěn
mrzce, s ním i dům i plod. 400
Do zámoří touha lká,
zjev její⁵ zdá se v domě vlásti.
Půvab jest protiven muži
výtvorův lepovidných;
vnad jejích oči strádajít', 405
prchla lásky libost' vše.

Antistrofa druhá.

Ve snách matožný pak útraplivý
míhá se roj přízraků vděk planý plodících.
Přelud to, když bytosť kdo ve snu zřítí mní;
rukou míhnuvši se na ručesť prchá 410
snivého vidmo blouznění
perutmi, jež snů druží se cestám."
Taký v obydlí při krbě zármutek;
co dále, horší je těch věcí mnohem.
Slyší se vesměs žalost' srdce zrývající 415
v příbytech, z kterých na boj
vyšel Hellenský vojín.
Zjev mnohýt' v srdce hloub zasáhá;

¹ roz. města Argu.

² roz. Atreovcům.

³ roz. Heleniným.

⁴ roz. Meneláos.

⁵ roz. Helenin.

neb kdož byl koho poslal,
ví, a místo mužův se 420
navrátí s osudím popel
v dům každého rodinný.

Strofa třetí.

Co trup vyváží zlatem¹ bůh Arés,
váhy třímá ve vřavě oštěpův,

upálený z Ília	425
popel hrdinský vsypav, v úhledných popelnicích prach šle hořce sebraný přátelům žalostivým.	
Želíce soudruhů slaví	430
tu pro znalost' u válčení, a tam že čestně v bitvě kles' choť pro cizí, pro choť nevěrnou; proto mlčky leckdo reptá;	
i vše žehravá bolest'	435
oproti vojny vůdcům. Tam kol hradby vojíni v schránách země Ilijské švarní mládci leží; cizí	
třímá vítěze půda.	440

Antistrofa třetí.

Přepřísen občanstva hlas zjitřený; tent' ² obecné prokletby dluh platí. Duší jde strach, věšť jakous že strašlivou uslyším; neb krvavě vražděných	445
vezdy božstvo přísně dbá:	

¹ roz. Ares těla padlých nebo zajatých místo zlatem vykupuje mečem svým.

² roz. komu hlas ten svědčí.

pochmuré Erínyje časem, kdo zpupně byl hřešil, žití blahého převratem vodí na zmar; potom není	450
zahlazenému síly žádné. Přepjatou slynouti slávou škoda: neb zraků přepych smetne ve prach Diův blesk. Skromné chvalme si štěstí:	455
kěž nejsem hradoborcem, kěž ovšem přemožen jiným sám nedlím v porobenství:	

(Za jevištěm jásoť.)

DOZPĚV.

PĚVEC 1.

Ó záři zvěstů blahých
pověst; prolétá hbitá 460
město; zdaž je pravdivá,
kdo ví to, neb jakýs to klam snad od bohův.

PĚVEC 2.

Kdo tak dětinsky sláb a mysli bláhové,
že záře zvěstí novou 465
radostně duch rozjařil, potom změnou
zprávy bolně rozkruší?

PĚVEC 3.

Za vlády ženské sluší
ji vzítí povděčně, nežli se zjeví.

PĚVEC 4.

Velice přemlouvavé prohlašuje slovo se žen 470
ručím svodem, ručím schodem
pověst; ženou vyřčená odumře zas

21

NÁČELNÍK.

Hned zvíme, zdali zářné sloupy znamení
a postup ohňů strážných, záplav výměny 475
sem pravdu nesou, čili mátoh způsobem
ten vábný nám zjev světla smysly obloudil.

Hle zřím - jde od pobřeží posel věnčený
olívky ratolestmi ; svědčíť sourodý
mně hlíny bratr, prach to žíznivý,
žeť není bezehlasen, aniž poví věc, 480

žha¹ oheň horským dřívím, dýmem plamenným,
než promluví buď slovo větší na radost' -
zvuk ostýchám se říci tomu opačný;
kéž rozmnoží se zdarem blaho zjevené!
kdož obci této přeje sudby jinaké,
ať sám si těží z hříšné mysli zlovolné. 485

(Přiběhne hlasatel.)

HLASATEL.

Ó Argejská ty země, rodná půdo má!
 s desátým tímto rokem patřím světlo tvé,
 jen jednu ze trosk mnohých spasiv naději.
 Jáť nikdy nemněl, v této zemi Argejské
 že v milý hrob ulehnu nemra dílem svým. 490
 Již vítej země, vítej světlo slunečné,
 a Zevs, pán vrchní země, vládce Pythický,
 an střely své již na nás z luku nemetá;
 tys dosti krut nám býval, kde proud Skamandrův,
 však nyní spásцем bud' zas nám a lékařem, 495
 přemocný Apollóne! bohy obecné
 též vzývám všechny, zvláště spásu svou,
 milého posla, Herma, poslů velebnost',
 a božstvo nižší,² vojska průvodčí, by zas

¹ roz. že skutečný to posel, nikoli takové znamení ohněm.

² roz. héroy, jež před bojem za vítězství prošeno.

22

voj z války zbylý blahosklonně přijali. 500
 Ó královské vy síně; střechy rozmilé,
 ty stolce předústojný, božstvo výslunné,¹
 ač kdys-li prv, teď krále zrakem nadšeným,
 jak slušno za čas drahný zase přijmětež;
 neb již se vrací nesa světlo v temnotách 505
 i vám i všem zde spolné Agamemnon král.
 Nuž dobře přivítejte, neb tak přísluší,
 jej, který rozsudího Dia kopáčem
 vyvrátil Tróji, jím pak půdu rozrušil;
 v prach klesly obětnice, božské svatyně, 510
 i všechn vyhlazen je země zárodek.
 Takýmto jářmem šíji Trójskou obloživ
 muž přeblažený, z Atreovců starší král,
 se blíží, vrstevníků pocty nejvyšší
 jsa hoden; ovšem Paris s městem veškerým 515
 se nechlubí, že větším byl čin pohromy:
 neb zaslouživ si trestu za loupež a klam
 se minul s úspěchem svým, zkázou úplnou
 dům otcovský i s vlastní zmařiv otčinou.
 Tož dvakrát Priamovci viny splatili. 520

NÁČELNÍK.

Bud' zdráv a blažen, posle od vojsk Achajských!

POSEL.

Ba bláh! již nepřičím se bohům: zemru rád.

NÁČELNÍK.

Což nehnětla tě touha po tvé vlasti té?

POSEL.

Až zrak se od radosti do slz rozplakal.

¹ roz. bůžky skřítky (penaty), jichž sošky stály přede dveřmi, v nádvoří.

23

NÁČELNÍK.

Tož vězte, ta strast' vaše hněte rozkoší.

525

POSEL.

Co díš? ovládnou řeč tu dřív jsa poučen.

NÁČELNÍK.

Vás hnětla touha po těch, již vás milují.¹

POSEL.

Rceš, za vojem jsi toužil domů toužícím?

NÁČELNÍK.

Až často z myslí teskné jsem se navzdychal.

POSEL.

Proč tento těžký smutek smysly zachmuřil?

530

NÁČELNÍK.

Již zdávna lékem svízelův mám mlčení.

POSEL.

A což? tys bál se koho, když se vzdálil pán?

NÁČELNÍK.

Že, jak tys děl, mně nyní velmi vhod i smrt'.²

POSEL.

Vše dobře skončilo se. Za drahý však čas
snad prohlásí věc jednu mnohý příznivou
a s druhou zastekne si. Kdože krom bohů
po všechn věku svého čas prost úkorův?
Neb vypravím-li strast' a nepohodlí vše
a řídké lodi přistání, zlý lůžka stan -

535

¹ roz. že sladkobilně obě strany po sobě toužily.

² roz. kdo dosáhl po čem toužil, i zemřítí hotov jest.

24

tam kterou beze stonův žili jsme dne část?	540
a na pevnině větší zas byl ještě hnět - vždyť stany naše šly až ke zdem nepřátel - neb s výšin nebes jako z půdy pažitné nás prorážela vláha, stálý úbytek	
nám šatstva působila, divočila vlas.	545
Což kdyby někdo líčil zimu překrutou, jak sníh ji z Ídy snášel nesnesitelnou, či parno hrozné, kdyžtě moře bezvlné v polední lůžko lehlo klidně dřímajíc....	
Nač proto nářky vésti? minul práce trud, i prchlo zemřelým již další úpění, ba prchla navždy všecka žalu všímavost - Nač mrtvé, počítati sudbou ztrávené? nač živoucím vzrýti bol zas palčivý?	550
spíš hodno jest, se z příhod hodně radovať.	555
Nám pozůstalým z vojů branných Argejských zisk kyne vítězový, strast' ho nezáží; neb smíme v tento slunce svit se pyšnit my, jižto ptákem táhli přes moře a zem:	
„dobyvše Tróje někdy vojska Argejská tu kořist' vítězslavnou bohům Hellenským na věčnou slávu na svatyních přibili.“	560
Kdož uslyšíš to, městu vůdcům blahořeč, bud' navždy čest' a sláva přízni Diově, jež to vše naplnila. Všechnu zprávu máš.	565

NÁČELNÍK.

Tvou řeči překonán jsa již se nezdrahám:
neb duch vždy mlád je starcům pravé zvídati.
Však dům a Klytaimnéstra hlavně toho dbej
jak náleží, mne však to blaží zároveň.

(Klytaimnéstra se vrátí.)

25

KLYTAIMNÉSTRA.

Ját' zaplėsala dávno blahým jásosem, když první sem dostihla noční záře zvěst', že Tróje dobyt hrad a zbořen, hlásajíc. A mnohý uštipačně děl „aj, záplavám	570
--	-----

ty záře věříc, že již Trója padla, mníš?
 toť v srdci rozčiliť se, ženský právě mrav." 575
 Po soudu takém bloud jsem byla očítý.
 Já žertvy kladla přece, a jak zvyk je žen,
 se blahoděčný jásos jeden za druhým
 po městě rozezvučel, božských ve stanech
 žár zaplápolal vonný sytý kadidlem. 580
 A teď nač ještě, další řeč mně vésti máš?
 věc všechnu od samého krále vyslyším.
 Však svého ctihodného chotě pospíším
 zas, an se vrátil, nejvroucněji přivítat.
 Neb jaké blažší světlo zřítí může choť, 585
 když bůh navrátil chotě šťastně z výpravy,
 než brány otevřítí? Zvěstuj manželu
 by rychle dostavil se městu žádoucí,
 a přijda choť že věrnou najde v komnatách,
 jak byl ji ondy zůstavil, dům střehoucí 590
 jak hodný pes a nepřátelskou škůdníkům,
 a celkem ve všem důslednou si, pečeti
 jež nezrušila žádné v dlouhý času běh.
 Tak málo v cizím muži znám já záliby,
 ni jména skvrny, jako kovu barvení. 595
 Takáto¹ chvála z číré pravdy prýštící
 z úst hodna zazvučeti ženy šlechetné.
 (Klytaimnéstra odejde.)

NÁČELNÍK.

Tak ona vyřkla tobě na poučenou
 řeč slušně všecku zřetedlným výkladem.

¹ tyto dva poslední verše někteří do úst kladou poslovi.

26

Však ty mluv, posle: ptám se, zdaž-li zpět se dal 600
 zas Meneláos, zas-li zachován a zdráv
 se vrátí s vámi, této země milý pán.

POSEL.

To nelze bych tu pravil, pěkná lživá zvěst'
 že na dlouhý čas nese prospěch přátelům.

NÁČELNÍK.

Tož jak bys řekna vzácnost' pravdu postihl?! 605
 to nedobře se kryje rozpojeno jsouc.

POSEL.

Byl z Achajského vojska zmizel tento muž
i sám i loď, s níž vyplul. Pravdu povídám.

NÁČELNÍK.

Zda, zřejmý všem jsa, odplul z Tróje samotem,
či spólná strast' ho, bouře, z vojska vyrvala? 610

POSEL.

Ty v cíl jsi jako střelec měřil výtečný,
a zkrátka velkou pohromu jsi vyslovil.

NÁČELNÍK.

Což mrtev-li či živ jest, o něm nepřišla
k vám ode plavců jiných žádná vědomost?

POSEL.

To nikdo neví, aby přesně pověděl,
leč Hélios, jenž živí zemskou přírodu. 615

NÁČELNÍK.

A jak z božího záští, pověz, námořní
voj zachvátila bouře, jak se skončila?

27

POSEL.

Zlověstným nesluší se kalit jazykem
den blahodatný. Zněj dnes jenom božstvu čest!
Leč kdyby posel obci děsnou pohromu
s posupnou tváří nesl vojů pobitých,
že stihla obec jedna rána společná,
že drahně mužstva padlo rodin ze mnohých, 620

jež bič Aréův zhubil, metla dvojitá,¹
ti blíženci vražední, hlíza dvojevředá,²
jsa takovou obtížen ovšem pohromou
ať vzpěje právem tento přežalobný zpěv. 625

Však dobrověstným poslem spasných podniků
přijítí v oblažené město Štěstěnou 630
jak smísím se zlem dobro, líče bouři vám,
od hněvných bohů v naše loďstvo seslanou?

neb oheň s mořem, protivníci odvěti,
se zapřísáhli: smlouvu osvědčivše svou
voj nebohý Argejský zmarem napadli 635
v tmách nočních. Vstala bída z rozkacených vod,

loď o loď roztříštěli Thráctí větrové,
 jich trosky, zuřivými klány nárazy
 v burácném rozvichřeňí, dštivým přívalem
 ve víru honce zlého³ znikly beze stop. 640
 A když zasvitla z oblak jasná slunce tvář,
 tu ejhle! na hladině tůně Aigajské
 květ mrtvol našich zříme, lodní tříšť a drť.
 Zatím pak nás a lodě nedotknutý spod
 zajisté vyrval někdo, vůdcem stal se nám 645
 se chopiv vesla, bůh kýs, člověk nikterak.
 Loď řídicí ochranná zasedla Štěstěna,
 by nestrádala v širém moři příbojem,

¹ roz. bič o dvou řemenech.

² roz. Arés ubíjí i muže i obec.

³ roz. větru.

28

ni přízemým se neroztloukla úskalím.
 A potom vyváznuvše z mořské temnice 650
 i důvěřice v bílý den své náhodě
 jsme pásli v mysli zase nové trýzně žal
 pro vojsko strádající, bídne zmrhané.
 A jestli někdo nyní z nich je na živě,
 nás pláče jako mrtvých - jinak měl by snad? - 655
 my rovněž mníme, jim že tak se dalo též.
 Kéž všechno blaze skončí! Ty však důvěřuj,
 že přijde Meneláos zcela bezpečně.
 Když o něm aspoň svědčí slunce kýsi svit,
 že vidom jest a čerstev Dia obmyslem, 660
 an nechce vyhladiti ještě tento rod,
 je čaka přec, že, domů zpět se vrátí zas.
 To všechno slyše; věz, žes pravdě naslouchal. (Odejde)

ZPĚV SBORU STRÍDAVÝ.

Strofa první.

Kdož pak označil ji¹ tak
 jménem arcipravdivým? 665
 předtuchou-li snad budoucích časů
 někdo námi nezřený
 k sudbě přiměřil jazyk?
 oštěpu snoubenou a spornou
 Helenou, anať skutečná 670
 plula zhouba mužstva, lodi, rodin,

své ložnice skvostný
opon útek ostavivši,
zefyru vzduším mohutným;
a přeletní bohatýři štítonosní 675
prchavé vesel po dráze
k pobřežným Simoenta

¹ roz. Helenu.

29

přistáli luhům porostlým
na krvavý sporu závod.

Antistrofa první.

Svatbu Trójanům, pravou 680
klatbu hněv pamětlivý
vypravil bohův, a příští dobou.
hostinného Zéva mstil

á stolu zneuctění
na ctelích, nevěstu příliš 685
veselým zpěvem slavících
na hodech, který pěti všem svatům
té chvíle připadlo.

Odučiv se slávy písním
Priamův šedý Vyšehrad 690
hlasitý úpělivý stená, zovoucí

Panda kletým frejřem,
vespolný, přežalostný
nářek, milených rodáků
vynaloživ nebohou krev. 695

Strofa druhá.

Člověk v domě chová si tak
mládě lví beze máteře
žíznivé prsu robě
na prahu dráhy životné 700
okrocené, milodětské,

hračku libou pro vyrostlé
Počine často v náručí
jako robátko mazlivé,
s vlídným do dlaně pohledem
chvostkem o hladě kýve. 705

Antistrofa druhá.

A dospěv pak ukáže lev

mrav starý rodičův: neboť

30

díky spláčeje věrným
pěstitelům zmarem ovci
bezděky sobě strojí kvas; 710
dům se krví ves ukálí,
hoře po domě bezbranné,
škoda krutá, mnohoplenná;
zhoubný od boha kýsi žrec
dům pro ten vychován byl. 715

Strofa třetí.

A právě tak přišla město v Ílion
pravil bych, duchem tichým
přeblahé radosti,
bohactví klénotem čarovným,
jak střela líbezná očí, 720
lásky květ duši sladkobolný.
Převratem smyslu přivedla
přece sňatku konce trpké,
neblahý soused a soudruh¹
Priamův rod napadavší: 725
poslal ji Zevs družitel
slz a kletby nevěstou.

Antistrofa třetí.

Stará ze dávných časů je průpověď
v lidech: rozplodí se zdar
úplný mohutný 730
bohacův: bezdětek nezemře;
však nesyťá dětem pučí
bída z velkolepého štěstí.
Proti všem² jedno si myslím
nepravý skutek zajisté 735
napotom více plodí jich,

¹ roz. Helena, v Tróji žijící.

² roz. jinak smýšlejícím.

31

rodičům dítky podobné;
neb přebлаžen vždy rodin
jeť osud bohobojných.

Strofa čtvrtá.

Starým se zmáhá pychem 740
v lůně zlobných lidí
rád či dřív či později
přepych mladý, kdy porodu čas se dostaví,
den určitý,
přezlořečený, přesily, přemoci plný zloboh, 745
drzý to hřích, v mrak smrti dům halící,
svým rodičům podobný.

Antistrofa čtvrtá.

Spravedlivost' však se skví
i v chyžích dymnatých,
skutky poctivého ctí; 750
zlatoskvělé budovy s nečistotou duší
opouštějíc
odvraceje tvář, a spěje cudu ku prahům svatým,
bohactva nectíc lichu proslulou moc,
všecko ku cíli řídí. 755

(Agamemnon přijíždí na voze vítězném, vedle něho Cassandra,
za ním vozy se zajatými, družina hlasatelů, vojínův....

NÁČELNÍK.

Nuže, králi milý, co jsi Tróji zbořil,
Atreem zplozený,
kterak oslavovat', jak ctíti tě mám
ani nepřehnav, ni nedostihnuv
pravomíry vděkův? 760
Ale drahně lidi než býti, volí
spíš zdáti se, pravdu rušíce.
Jako s poškozeným přilkávati žal

32

každý je hotov, však smutku bodec
nevnikne do srdce nižádný 765
tak stejnodobí radují se s jiným,
tvář k smíchu nutíce neusměvavou.
Ale kdož jest dobrý stáda znalec,
před ním licoměrci se neskryje zrak,
an tváře se k mysli blahosklonné 770
strojenou lísá se mu družbou.
Mně ty pak tenkrát, stroje vojska pochod
pro přečin Helenin - řku ti pravdu -
jsi na mysli tanul jako bloud zšetilý

a nemoudrý smyslů kormidlník, 775
 zmužilost schvalnou
 budě v srdci mužů k smrti jdoucích.
 A ze srdce nyní mile příchýlný
 cit šťastné víťeze vítá.
 Přezvídaje pak ty časem poznáš, 780
 kdo počestně, kdo nepříslušně také
 spravoval z měšťanstva ti město.

AGAMEMNON

(mluví s vozu, když tah se seřadil.)

Mně Argos pozdraviti předně náleží
 a zemské bohy, kteří spolnou účastí
 mně návrat usnadnili, dovršiti soud, 785
 jimž padla Trója; neboť neslyšíce jen
 pře ústně, na záhubu Trójských občanů
 ne s různou myslí v krvelačné osudí
 svá hřebí vrhli; ku protější nádobě¹
 jen tíhla ruky čáka, ne však plnění. 790
 Je města pád teď ještě znáti z dýmu vln,
 vír zhouby zuří dále; ztěžka zmíraje
 vysílá popel mastné zboží výpary.

¹ roz. druhá nádoba marně hlasu čekala. Soudce, vstal-li, ruky k ní nevztahoval.

Dík bohům za to vzdáti věčné, pamětný.
 je slušno; vždyť i urputných past úkladů 795
 jsme nastražili, skrze ženskou proradu
 hrad Priamů v prach, sřítíl dravec Argejský,
 ořího lůna výplod,¹ štítonosný voj,
 vytrhnuv pádem náhlým Plejad na schodu.²
 I přeskočiv lev náspy krvežíznivý 800
 se napil dosytosti krve královské.
 Tož bohům rozšířil jsem tento pozdrav svůj;
 co do tvých zásad řeč jsem slušně srozuměl,
 a sám tak soudím a jsem tobě přímlovčím:
 neb málo mužů s takovou je povahou, 805
 by bez žehraní přáli štěstí soudruha.
 Neb šíp zlovolné mysli v srdci utkvělý,
 tam kde zasedla trýzeň, břímě násobí,
 an svými strastmi souží sobec sebe sám
 a nářky vede, patře vnější blahobyť. 810
 Jsa zkušěn označil bych - neboť dobře znám
 zrcadlo tovarystva - stínu obrazem

ty, jižto lhali velkou ke mně náklonnost.
 Jen Odysseus; ač nerad vyplul na vojnu,
 byl spřeženec mně věrný jak oř příručný 815
 buď o mrtvém již mluvím neb snad o živém
 Vše ostatní, což obce jest, co božstva jest,
 sněm ploužíce sborný spolnou úradou
 si rozvážíme: tak co v dobrém stavu jest,
 jak vytrvati v dobrém, bude v potaz nám; 820
 však čemu třeba prostředků snad léčivých,
 tož opatrně výpalem či výřezem
 zlo napadneme, by se neduh odstranil.
 A nyní vkroče v dům svůj rodným ke krbům
 především na modlitbách bohy pozdravím, 825

¹ roz. četa v koně útrobách.

² roz. v předpůlnoční čas.

34

že pryč vyslavše zase přivedli zpět nás.
 A sláva, jež šla za mnou, zůstaň s námi dál.
 (Klytaimnéstra vstoupí s družinou z paláce.)

KLYTAIMNÉSTRA.

Vy měšťané, ctihodní v Argu mužové,
 cit své se neostychnu lásky k manželu
 před vámi vysloviti; mizí časem strach 830
 a lidský cud. Z osobní vypovídajíc
 to zkušenosti všecken těžký vypravím
 svůj život, pokud tento před Iliem dlel.
 Již předně, žeť manželka, chotě zbavená,
 dlí v domě sirá, totě muka náramná, 835
 a četné slýchá zvěsty znepokojivé
 tu jeden přijda hlásí v domě ránu zlou,
 a druh zas jinou vnáší horší nehodu.
 A tento muž ran tolik kdyby obdržel,
 co vtékalo jich v dům náš zvěstův úžlabím, 840
 tož děravější byl by takřka nežli síť.
 A tolikrát-li zemřel, jak se množil vzkaz,
 to třítělý by byl as, druhý Géryón,¹
 a často na pozemště, nedímť v podzemí,
 by trojdobým se země pláštěm pochlobal, 845
 vždy jedním zemra každým těla utvarem.
 Pro takovéto zvěsty překormutlivé
 osidla mnohá shůry s šíje zdrhnuté
 mně rozvázali jiní proti vůli mé.²
 Z těch právě příčin syn zde při mně nestojí, 850

i mé i tvé manželské lásky závazek,
jak záhodnoť, Orestes; tomu nediv se:
neb vychovává nám ho přítel laskavý
Fokejský Strofios, jenž strasti dvojité
mně značil: přede Trójí nebezpečí tvé, 855

¹ obr s třemi těly.

² roz: jiní nedali jí se usmrtiti.

35

a potom kdyby děsná vzpoura občanů
snad radu s vlády svrhla, jak je vrozený
již lidstvu zvyk, padlého ustrknouti víc.
V takéto nekryje se úskok zámince.

Mně ovšem slz již vyschla zřídla klokotná, 860
že pro pláč nezbylo v nich ani krůpěje.

A v očích pozdě zamčených bol palčivý
mně tkví, jež pálím pro tě světlo v pánvicích
vždy marným žáru pláním. Ze snů náručí
jsem procitala vláním hebkých perutí 865
bzučící mušky, kalem tebe spatřujíc
běd více nežli jímal spánku klidný čas.

To přetrpěvši všecko, s myslí netruchlou
radostnoť, uniknouti všeho příkoří -
teď vítám muže toho, strážce příbytkův, 870
korábu spasné lávo, střechy vysoké

sloup podvalný, a jedináčka rodičům,
a nenádálou plavcům půdu zjevenou,
po bouři nejkrásnější ráno napohled,
a chodci žíznivému zřídla čerstvý tok. 875

Ctím takovým jej vzácným řeči proslovem;
leč odstup závist':¹ dosud drahné útrapy
jsem protrpěla. (Sestoupí s několika stupňův.)

Již pak, hlavo rozmilá,
mi sestup s vozu svého, země netkna se
svou nohou, králi, Tróje vyvratitelkou. 880

Proč služby dlíte, jimžto úkol poručen
koberce prostýlati cesty prostorem?
Hned pode stopy jeho rozpoložte nach,
ať Právo² sprovedí ho v beznadějný dům!
Vše ostatní má péče spánkem nemdlená 885
již slušně s bohy spraví jakož souzeno.

(Služky prostírají koberce.)

¹ roz. přejte mi štěstí toho, že se mi vrátil choť.

² roz. ať právem slavně vejde v královský palác, ale i, jak si myslí pokrytecká Klytaimnéstra, ať po právu, spravedlivým tre-

36

AGAMEMNON.

Mých komnat strážitelko, dcero Lédina,
tys k mé nepřítomnosti přiměřila řeč:
nadlouze slova líčila's; než chválení
buď slušno, z jiných úst zněj pocta taková. 890
I vůbec nerozněžuj vedle zvyku žen
mne, ani nevzdělance sprostým způsobem
mi nerozvírej řeči s nízkou poklonou,
ni nedělej mi, červcem cestu postelouc,
ji závidnou - tak dlužno bohům vzdáti česť; 895
však smrtelníku v dílech krásy umělých
mně aspoň, se strachem je velkým stoupati.
Dím, po člověcku cti mne. bohem nikoliv.
I bez pokrovův, bez čalounů nákladných
zní slávy zvuk; nebýti myslí zpyšnělé, 900
dar bohů nejvzácnější; v štěstí lahodném
když skončen život, potom blahoslavte jej.
Tak ve všem kdybych uspěl, byl bych spokojen.

KLYTAIMNÉSTRA.

A přece nemluv takto proti mysli mé.

AGAMEMNON.

Tož věz, že neporuším nikdy zásad svých. 905

KLYTAIMNÉSTRA.

Či slíbils bohům ustrašen si vésti tak?¹

AGAMEMNON.

Ba vyznačil jsem cíl ten s dobrou rozvahou.

KLYTAIMNÉSTRA.

Co mníš, by konal Priamos, ten skonče čin?

stem, vejde v Hádes, v smrt'. Takým dvojsmyslem rozuměj i posledním dvěma veršům.

¹ roz. ze strachu, že budeš přemožen, slíbil jsi bohům, zvítězíš-li, vésti si skromně?

37

AGAMEMNON.

Mně zdá se, že by pyšně stoupal v nádherách.

KLYTAIMNÉSTRA.
Nač tedy ostýcháš se lidských porokův? 910

AGAMEMNON.
Vždyť přece velké váhy lidu hlas a soud.

KLYTAIMNÉSTRA.
Kdo závist' neprobudil, není záviden.

AGAMEMNON.
Spor vyhlížeti sobě, neníť ženin mrav.

KLYTAIMNÉSTRA.
I poddati se, slušno lidem blaženým.

AGAMEMNON.
Toť velmi vážíš toto sporu vítězství. 915

KLYTAIMNÉSTRA.
Poslechni, leč jen z dobré vůle, dej mi vrch.

AGAMEMNON.
Nuž, ježto tak ti libo, rychle sluha kýs
mně rozvaž obuv, nohy šlepěj služebnou;
pak až v pokrovce tyto vkročím nachové,
kéž nestihne mne z dále božský oka hněv. 920
Neb zničil dům se štítím velmi, noha má
když drahocenné tkaně depce bohactví.
Tak, pokud mne se týče; tu pak cizinku¹
mi vlídně přijmi doma; vlídné shlíží bůh
na vládce laskavého s nebes vysokých, 925

¹ roz. Kassandru.

neb nikdo v otrockém jhu nelpí bezděčen.
Ta dívka zvláště, z velkolepých pokladů
skvost vybraný, dar vojska, za mnou nesla krok.
Nuž podvoliv se, tebe poslechnouti v tom,
již v královské jdu síně, krok můj šlape nach. 930

KLYTAIMNÉSTRA.
Ješť moře valno, - kdož vyváží jeho tůň? -
jež červce živí šťávu vzácnou bohatou,
zdroj věčně temenící, skvostných hávů broť;
a z vůle boží statek zámožen, by měl

jich, pane, dosti; neznát dům náš chudoby. 935
 Toť zmar bych zaslíbila hojných povlaků,
 kys věštný výrok domu kdyby poručil,
 bych našla duše této¹ cestu k spasení;
 neb živ-li kořen, vzroste v domě haluzí,
 a stín rozestře prati znojným paprskům: 940
 tak jak jsi ty zavítal v rodné síně krb,
 to v podzimní čas chmurný vzešel teplý den;
 a Zevs, když strojí víno z hroznů kyselých,
 pak sladký chladu vánek věje komnatou,
 an sídlí v domě zase pán a hospodář.– 945
 (Agamemnon vejde v palác.)
 Slyš výkonný mne Die, prosby vykonej,
 a měj svou o to péči, co chceš vykonat! (Odejde za ním.)

SBOR.

Strofa první.

Proč mi stále před zrakem
 myslí mé zlovětrivé
 tento postrach obletá hrozebný, 950
 neprošený hlas a neplacený prorokem jest?
 hrůzy té děs odplašíc

¹.roz. Agamemnona.

39

jak sny temnověštivé,
 proč smělá víra nevsedne v srdce trůn milý?
 a dávno již, 955
 coť v kormy léna uklidiv
 písčité pobřeží
 byl minul, kdy k Tróji plul
 voj mužův s lodí sborem!

Antistrofa první.

Svým okem, si svědče sám, 960
 zřím, že voj se navrací.
 Loutnu zavěsivši¹ přec naříká
 v nitru samosvědomé zpěv Erínyje žalný
 srdce mé, konejšivé
 čáky odvahou slabou. 965
 Cit nebludnou tuší: srdce blánu na pravou²
 narážejíc
 kroužít' se vírem úplným.
 I prosím, tesklivé

mysli mé se rozpadiž 970
předtucha lživá niveč.

Strofa druhá.

Věru zdraví³ plnokypícího květ
nenasytné míry nemoc zavlá,
sousedka maří spolumezná,
potkne se o ztajená 975
-- -- -- -- --
bradla osud blahoplynoucí.
A vhodí-li ze zboží
ze sporého kus do vln

¹ roz. teskné písně provázeny byly flétnou, ne strunnými nástroji.

² roz. bránice, sídlo smyslů, myslí, je srdcem - citem rozvířena.

³ roz, jako na kypící zdraví přijde nemoc, tak velké štěstí znenadání se ztroskoce.

40

strach povážlivým vrhem, 980
nezmizí všecken statek
nářku přehnaného pln,
v tůni neztopí se loď; [rodící
vždyť hojně Dia dávky a žeň bohatá z rozorů se za léta
zaplaší hlad úmorný. 985

Antistrofa druhá.

Ale na zem krev rudou smrteľnou
vylitou jednou před okem mužovým
kdoby zpět zavolal, ji přikouzle?
K výstraže lidstva-li Zevs
znalcovi¹ nepřekazil 990
mrtvoly z podsvětí vyvádět?
Pakli řádem od bohů
stav nebyl by obmezil
stav druhý neřící víc,²
srdce přespěšíc jazyk 995
své by řeklo domnění.
Však nyní vře v útrokách [někdy,
trýznící, nemajíc nadějí, že by z tůně sudeb blaho vyvřelo
an jitří se prudce duch.

KLYTAIMNÉSTRA

(vyjde rychle z paláce.)

Ty též jdi dovnitř! díím, to slovo Kassandře; 1000
neb Zevs slitovník způsobil, že v domě tom
se vody světné účastníš, že před prahem

domácí obětnice staneš v tlumě sluh.

(Kassandra se nehne.)

¹ roz. Asklépiovi, který uměním do života vrátiv umírajícího, bleskem Diovým byl usmrcen.

² roz. z úcty ku králi netroufá si říci více,

41

Slez dolů s vozu toho - pýchy sobě nech!
I syn Alkménin,¹ jak jde pověst', byv prodán 1005
onehdy snesl sudbu stravy otrocké.
A když připadne jednou nutnosť sudby té,
vděk velký, býti pánů starovelmožných;
ti kteří ² z nenadání šťastnou měli žeň,
vždy tvrdí k otrokům jsou a dle pravidel. 1010
Máš míti od nás, co vše káže obyčej.

NÁČELNÍK.

Vždyť tobě domluvila slovo zřetelné.
Jsouc v tenatech již jata sudby určené
poslechni chceš-li, avšak sotva poslechněš.

KLYTAIMNÉSTRA.

Nuž; ačli nemá řeči jako vlašťovka,³ 1015
té nesrozumitelné řeči barbarův,
ji, k duši přimlouvajíc, slovem přemlouvám.

NÁČELNÍK

Jdiž. Nejvhodněji mluví za tvých poměrův.
Poslechnouc opusť tento stolec kolesný.

KLYTAIMNÉSTRA.

Pochvíle nemám tady státi při dveřích; 1020
neb před oltářem Dia-chránce nádvorním
již stojí připraven řad žertev dobytčích -
kdo v den tak blahodatný směl z nás doufati!?
Ty neleň pak, v tom chceš-li býti povolna.
Však řeči neznalá-li smyslu nestíháš, 1025
tož místo řeči rukou cizozemskou mluv.

(Kývá, Kassandra mlčí se nehýbajíc.)

1 roz. Héraklés, prodaný lydské královně Omphalé.

2 roz. kteří náhle moci nabyli; novopečení velmoži.

3 roz. řeč barbarův Řekové srovnávali se zvuky vlašťovčími, vůbec ptačími.

42

NÁČELNÍK.

Cizince potřeben as tlumač důtklivý;
vždyť jako zvěř si vede právě lapená.

KLYTAIMNÉSTRA.

Ba-šílí, vzdory smyslů zpupných vnímajíc;
hle z města zbořeného právě zajatá 1030
přichází, ale úzdy nésti neumí,
až krvavě svou vášně prudkost vypění.
Však nezneuctím sebe více promluvíc. (Odejde.)

NÁČELNÍK.

Já pak se nepohorším, maje útrpnost'.
Nuž nebohá, pojd', opusť místo na voze, 1035
a povolíc té tísní zkoušej nové jho.

Strofa první. (Kommos.)

KASSANDRA.

Přeběda! hrůza! země!
(Zahledne před palácem sochu Apollónovu)
Apollóne! Apollóne!

NÁČELNÍK.

Proč k světlodárci takto hrozně běduješ?
by nárek jemu svědčil, neníť z bohů těch. 1040

Antistrofa první.

Přeběda! hrůza! země!
Apollóne! Apollóne!

NÁČELNÍK.

Tu zase boha volá slovem nevhodným,
jenž nepřislušen, býti v žalech pomocen.

Strofa druhá.

KASSANDRA.

Apollóne, Apollóne 1045
provodníku, svodníku můj!
Tyť podruhé mne v jistou zkázu sprovodil.

43

NÁČELNÍK.

Svou věštiti chce vlastní, jak je vidno, strast'.
I v otrocké dar žije myslí prorocký.

Antistrofa druhá.

KASSANDRA.

Apollóne, Apollóne 1050
provodníku, svodníku můj!
kam, ach! jsi provodil mne? v kteraký to dům?

NÁČELNÍK.

V dům Atreovcův; toť-li tebe tajno ješť,
já tobě povím, a v tom klamu neshledáš.

Strofa třetí.
KASSANDRA.

V dům tedy proklatý, v dům svědomý mnohých 1055
běd v rodině, hrdlořezých nožů,
v ty jatky lidské, v toto doupě krvavé!

NÁČELNÍK.

Jak chrt se zdá mi býti bystře slídiva
ta dívka, pátrá, čí by krve postřehla.

Antistrofa třetí.
KASSANDRA.¹

Svědci sedí hle tam, těmto za víru dám: 1060
oh! děti to hořekují, že nůž
je sklál, jich otec pozřel údy pečené.

NÁČELNÍK.

Jsme tvé věštecké slávy dávno vědomi,
však nehledáme těchto věci prorokův.

¹ věstkyni Kassandre otvírá se minulost i budoucnost; vidí stíny dětí Thyestových, ukazujíc na místo u palce, kde je seděti vidí.

44

Strofa čtvrtá.
KASSANDRA.

Achych! probůh! co medle osnuje?¹ 1065
co to za hoře nové kruté,
v paláci tomto jaké kruté strojí zlo,
žalostné milým všem, neživné? a všecka
pomoc daleka ješť.

NÁČELNÍK.

Jsem nepovědom věštných výpovědí těch; 1070
však ono ² znám, neb město plno věci té.

Antistrofa čtvrtá.

KASSANDRA.

Achych! padouchu! totě skoncuješ?
ty chotě souložího chceš,
až osvěžíš ho v lázni - jak povím konec?
to zrychliť se skutkem; překotná přehání
ruka ruku vzchopenou. 1075

NÁČELNÍK.

Já ještě nesrozuměl; vyšed z hádanek
co teď počítí s temným věštby významem?

Strofa pátá.

KASSANDRA.

Běda! probůh, probůh! co se to tam jeví?
toť síť jakási Háda! 1080
Než osidlo - choť družná, smrtí souvinná
je spíše. Svár rodu neumdlelý
rozeplesej se nad prokletou obětí!

¹ roz. Cassandra vidí v duchu Klytaimnéstru strojiti úklady Agamemnonu.

² roz. že Atrevs zabitě děti k snědku předložil Thyestovi.

45

NÁČELNÍK.

Jaké to kážeš Lítici zde nad domem
se rozjásati? Slovo to mne neblaží. 1085
Dere valem se k srdci krve ruměný
rucej, ježto bída končí pravá¹
života mdlého dotlívajícím
paprskem, orlem letíc.

Antistrofa pátá.

KASSANDRA.

Ha, ha! popatř, popatř! tuto jalůvku chraň 1090
před býkem; obhalíc jej
v háv sítěný ho černohrotým nástrojem²
bodá; padá v teplici vodnaté.
Vražedlných ti lázní povídám osud.

NÁČELNÍK.

Ač nechlubím se býti znalcem výborným 1095
slov věštných, přece tuším zlobu nějakou.
A kteraká kdy zpráva vychodí blahá

ze věšteg lidu? ze škod těch budíť
zavinutá prorocká rčení strach,
vniknouti v tajnosť jejich. 1100

Strofa šestá.

Přeběda! žel zlomocných mně nebohé losův!
Pohromy své želímť k němu připoutané.
Ó kamže sem jsi nešťastnou mne dopravil?
Ó nic jináče, leč bych s tebou zemřela!

NÁČELNÍK.

Pošetilá, bohem vzrušena tys nějak, 1105
že lkáš nad sebou

¹ roz. neštěstí přináší jistě a rychle smrt.

² roz. černá tkanina rukama zdvižená Kassandře jako rohatý býk na jalůvku se ženoucí připadá; cípy tkaniny jako rohy.

46

hoře přehoře, jak tklivý kýsi
nedosytý vzdychání z prsou tesklivých
Itya Itya lká po všechen útrapný
život svůj slavík. 1110

Antistrofa šestá.

Achých! slavíka zvučného lose přeblahý!
V podobu pernatou vtělilo bez bolů
jej božstvo a v život mu vdechlo slast a vděk;
mne rána dvojhraným zas čeká oštěpem.

NÁČELNÍK.

Kdože ti záchvatného muku zpozdilou 1115
vštěpil nadšení,
ana strachuplná skřekem děsným
pěješ a zároveň v nápěvech zostřených!
vyměřená kde jest dráha ¹ ta vnuknutých
vznětů zlozvukých? 1120

Strofa sedmá.

Ó sňatku, sňatku žel Paridova, vraha rozmilých!
ó ty Skamandrův toku vlasti mé!
Okolo tvých břehův ondy vyrůstalať
já nebohá věkem,
nyní kde Kókytos,² kde chmurný Acherón² 1125
šumí, se ozve záhy as mé věštby hlas.

NÁČELNÍK.

Kterako zřetedlnou jsi děla výpověď!
toť hoch by porozuměl malý.
Raněn jsem v prsou jak hadem uštknutý,
v tvrdé sudbě jež hořekuješ a těžce lkáš, 1130
až trne sluch hořem.

¹ roz. kde je určitá, ohraničená zpěvu dráha

² řeky podsvětne.

47

Antistrofa sedmá.

Ó trýzně, strasti, žel! města povaleného v prach!
ó žertvy, jež na spasení hradeb
hromadě klál otec, brav krmený; zatím 1135
lék nekynul blahý,
by město ušlo pádu, jaktě padlo již;
a ze mne záhy v půdu teplý tryskne proud.

NÁČELNÍK.

I toto slovo zřetelno jako předchozí.
Kýs bēs tě zlomyslný přiměl,
napadnuv přetěžkým tebe záchvatem, 1140
žalostná krutá k smrti utrpení pěti.
Ký toho cíl, nevím.

KASSANDRA.

Již věru zřítí nechce zpod závojův dál
můj výrok jako panna novosnoubená,
než jasný jako vítr k slunce východům 1145
svůj přímo nese úchvat, že vln příbojem
zlo za zlem tře vždy větším k světlu poznání;
již vystříhati nechci dále z hádanek.
I dějte svědectví mně, neústupně v sled
že stíhám stopy hříchů dávno spáchaných; 1150
neb střechy této nikdy neopouští sbor
vždy souzvuký, zlořečný, nelibohlasý;
pak opojiv se mokem krve člověčí
pych pro smělejší, v domě nevybytný ven
rej rozhostí se divý Lític sourodých. 1155
A zasednuvše v síni pějí chvalo zpěv
na první hřích; pak střílně lůžko bratrovo¹
proklevše na smilníka hněv svůj soptají.
Zdaž chybu mám neb trefu jako střelec kýs?
či lživověštka já jsem, tlachna žebravá? 1160

Prisáhna dosvědč, že jsi, jak je řekla já,
o dávných domu toho hříších nevěděl!

NÁČELNÍK.

Ó kéž je možno vyhojiti přísahou
zlo pevné tkvící ! Avšak to mně podivno,
že za mořem ty v cizím městě zrozená
tak právě mluvíš, jak bys při tom bývala.

1165

KASSANDRA.

Mne postavil v ten úřad věstec Apollon.

NÁČELNÍK.

Snad nebyl raněn šípem lásky ač je bůh?

KASSANDRA.

Bych přiznala se, dosud v tom mně bránil cud.

NÁČELNÍK.

Jeť každý v lůně štěstí více choulostiv.

1170

KASSANDRA.

Tož lásku dýše ke mně mocně zápolil.

NÁČELNÍK.

I ke skutkům jste došli, jak je lásky zvyk?

KASSANDRA.

Já přivolivši světlodárce zklamala.

NÁČELNÍK.

Již nadána jsouc božským věštby uměním?

KASSANDRA.

Již věštila jsem městu všecka trápení.

1175

NÁČELNÍK.

Jak? neztrestal tě tedy světlodárců hněv?

KASSANDRA.

Nic nikdo nevěřil mně takto zbloudilé.

NÁČELNÍK.

Nám přece aspoň pravdu mníš že zvěstuješ?!

KASSANDRA.

Ó běda Ó ach ! ó hoře zlé!

Mne zase děsný klopot věštby pravdivé 1180
zpět žene vírem, strastným děse úvodem.

Ha vizte! malé děti tamto při vratech
dlí domu, podobny jsou snivým přízrakům;
(toť asi chlapci, utracení přítelem), 1185
plníce ručky vlastním masa pokrmem

hle, kterak drží, ó té tíže žalostné!
svá střívka z útrob, z nichžto požil otec jich.

Za hřích ten, pravím, pomstu jakýs osnuje
lev zbabělý, an v mrzké léni na loži 1190
se válí, běda! tomu, jenž v dům přišel svůj,

můj pán - neb nutno to jho nésti otrocké. -
A loďstva vůdce, slavný Tróje zbořitel,

nic netuší, co jazyk feny ošklivé,
an hlásal radost a svou dlouhou líčil řeč,

zlým koncem strojí, jako mamu tajný běs; 1195
takýtě zločin: chotě vražednice choť!

Ó kterou pojmenujíc mrzkou obludou
ji věrně vypoďobím? zmijí, Skyllou nějakou

jež žije v skalách, či zlou plavců škůdnicí,
či běsnou Háda kněžkou, nelítostný mor 1200
jež srší na přátely? Kterak jásala

ta drze zbujná, jako v boji vítězném,
se činí nad návratem spasným plésajíc?

A v tom-li mám či nemám víry, jedno. Proč?
Co bude, přijde. Ty mne pak, až přijde čas, 1205
snad bolně nazveš věštcem příliš pravdivým.

4

50

NÁČELNÍK.

Sic Thyestovu kvasu z krmě synovské
jsem srozuměl a trnu, hrůza po mně jde,
an vnímám pravdu slovy nepřetvářenou
však slyšev dále tčkám jako zbloudilec. 1210

KASSANDRA.

Ty Agamemnonovu, dím, smrt' uvidíš.

NÁČELNÍK.

Ó zadrž nešťastnice! umlč ústa svá!

KASSANDRA.

Té mluvy neovládá žádný spasitel.

NÁČELNÍK.

Když, ovšem, vzejde skutek; však se nestaň čin!

KASSANDRA.

Ty sic se modlíš, oni vraždu hotují.

1215

NÁČELNÍK.

A kteraký muž tuto mrzkost' osnuje?

KASSANDRA.

Ba velmi jsi tu zbloudil s opovědi mé.

NÁČELNÍK.

Kdo spáše medle? nestihl jsem úskoku.

KASSANDRA.

A přece mluvím dobře řeckým hovorem.

NÁČELNÍK.

A vždyť z Delf věštby řecky, a jsou temny přec.

1220

51

KASSANDRA.

Nastojte! jaký žár to! Jak mne napadá!

ó Lycký Apollóne! běda, běda mně!

ta lvice o dvou nohách, mrzce pelešíc

se s vlkem, an se vzdálil ušlechtilý lev,

mne skolí bídnu; jako jed by strojila,

1225

i za mne vloží oplátek¹ v mok otravný,

a vychloubá se brousíc na manžela nůž,

mou smrtí že se pomstí za ochranu mou.²

Nač tedy pro svůj posměch tyto skvosty mám,

hle berlu, kněžské vínky kolem šije své?

1230

vás dříve zničím, nežli smrt má přikvapí.

(Sejme vínky a s berlou odhodí.)

Pryč, spěšte v zkázu, za vámi hned půjdu já,

svým zmarem obohaťte jinou místo mne.

(Svlékne roucho kněžské.)

Aj vizte, bůh Apollon sám to vyvleká

mne z proročího roucha, klidně přihlížev, 1235
i v tomto šperku kterak přítel-nepřítel
mne krutě vysmívali, s křivdou patrnou;
já snesla, když jak poběhlici vtíravé
mně láli obejd, ničem, mizin hladových;
a nyní sám mne věštec věstkou učiniv 1240
mne v takovéto smrti konce přivodil:
za rodnou obětnici špalek horoucí
mne ždá, kde budu sklána rázem krvavým.
Však za naši smrt stihne jistě boží trest!
neb přijde jiný za nás zase trestatel 1245
syn matku zavraždící, otcův pomstítel;
i navrátí se z této země vyhnaný
zběh bludný, jenž tu zhoubu v domě dovrší.
Neb velkou odpřisáhli bozi přísahu,
že přivede jej zabitého otce pád. 1250

¹ roz. odměnu pro mne, smrt.

² roz. mně od Agam. poskytnutou.

52

Proč tedy já tak kvílím všecka nešťastná,
jak mile spatřila jsem město Ilion
klesnouti pádem, a kdož město rozbořil,
an takto konec běře božským nálezem?
Již jdu a vykonám to - vezmu na se smrt! 1255

(Ukazuje na dveře palácové.)

Hle tuto smrti bránu vítá pozdrav můj;
i žádám sobě rány jisté smrtelné,
bych až krev má se klidným tokem vyroní,
zrak tento zamkla, prosta těžkých zápasův.

(Kráčí pomalu do paláce.)

NÁČELNÍK.

Ó ženo přenešťastná, však i věhlasná, 1260
tys dlouhé řeči vedla. Pakli s jistotou
svůj vlastní osud zíráš, proč jak vznícená
jalůvka k obětnici krácíš zmužilá?

KASSANDRA.

Již není zbytí, přátelé, ni prodlení.

NÁČELNÍK.

Přec vzácen jestiž úděl žití poslední. 1265

KASSANDRA.

Ten den již přibyl; málo získám útekem.

NÁČELNÍK.

Věz, do neštěstí duch tě strhne srdnatý.

KASSANDRA.

Však slavnou mřítí smrtí vábno člověku.

NÁČELNÍK.

Té neslychává šťastný člověk útěchy.

53

KASSANDRA.

(blížíc se k paláci zděšena se zarazí).

Ó žel! žel otce tebe a tvých dětí ctných!

1270

NÁČELNÍK.

Co ještě? rci co se stalo? ký tě vrací děs?

KASSANDRA.

Ó běda, běda!

NÁČELNÍK.

Co běduješ? toť hrůza smysly zastřela!

KASSANDRA.

Zdi tyto dýší vraždu, krev se řine z nich.

NÁČELNÍK.

Co díš? to voní z krbu dárky obětné.

1275

KASSANDRA.

Jak z hrobu z domu páchne výpar takový.

NÁČELNÍK.

Co díš? to není Syrské vonné masti skvost.

KASSANDRA.

Ó běda, přátelé!

Ne marně kolem keře ptáčkem úzkostným
dům obletuji. Dosvědčte mně nebožce,
až žena za mne ženu zemře pomstěnou,
za bídně snoubeného muže padne muž.
Vás svědky toho vzývám v smrti hodině.

1280

NÁČELNÍK.

Tvé sudby žel mi strastné, bohem zjevené.

54

KASSANDRA.

Chci doslovem své řeči ještě zalkati 1285

zpěv nad sebou žalobný: vzývám v poslední

kmit světla slunečného krále¹ mstitelův,

by příslušnou mzdu vzdali vražedníkům mým

i za zmožení snadné rohy zabitě.

Ó lidské sudby žel mi! když jí vzkvete zdar, 1290

as jako stín se zračí; pakli neštěstí,

střík houby mokvající písmo zahladí.

I želím drahně více té než sudby své. –

Nuž půjdu též své sudby v domě oplakat

jak Agamemnonovy. Dosti života! 1295

(Vstoupí do paláce.)

NÁČELNÍK.

Štěstí vždy nedostačitelno lidem:

žádný člověk jemu svých bohatých

nezakáže domů, neuzamkne dveří,

„již nevkroč sem" vele takto.

Tomu též bohové dali sřítiti v prach 1300

vyšehrad Priamův,

od božstva ctěný vrátil se domů.

A nyní když pykne za krev předkův,

a za usmrčené sám zemra jiné

smrti určuje žertvy na pomstu, 1305

kdo chlubil by se někdy z lidí, že zrodil

se s celým štěstím, toto zná-li.

AGAMEMNON (uvnitř).

Ach! udeřen jsem ranou v srdce smrtelnou.

NÁČELNÍK.

Mlč! kdo proboden jsa úpí hlasně ranou smrtelnou?

AGAMEMNON.

Ó běda! zas, ach! podruhé jsem udeřen. 1310

¹ Agamemnona.

55

NÁČELNÍK (prvního polosboru).

Královým již úpěním se zdá mi dílo skončeno.

Nuže rozvažujme spolu, co počítí s bezpečím.

PRVNÍ KMET SBORU.

Tož já vám ohlašuji svoje mínění:
sem ku paláci z města zavolati lid.

DRUHÝ.

A já dím, bez prodlení bychom vnikli vnitř, 1315
čin usvědčiti s mečem právě taseným.

TŘETÍ.

I já přidávaje k témuž mínění
čin doporoučím rázný: nelze váhati.

ČTVRTÝ.

Toť jasno, krutovlády že to znamená, 1320
kdo, v obci tak počíná skutky páchatí.

PÁTÝ.

Přec, prodléváme. Oni loudavosti čest'
šlapouce ve prach ruce spáti nedají.

ŠESTÝ.

Jsem na rozpacích, jak bych právě poradil.
Kdo jedná, měj též radu k činu hotovou.

SEDMÝ.

I já jsem myslí této; neznámť porady, 1325
jak na slova by pouhá zase mrtvý vstal.

OSMÝ.

Či pro života průtah ustoupíme tak
těm prznitelům domu jako vládcům svým?

56

DEVÁTÝ.

To sněsti nelze, spíše smrt' by měla vrch. 1330
Toť nad moc krutovlády osud jemnější.

DESÁTÝ.

Zdaž ze vzdychání jeho jako z důkazů,
že zhynul muž ten, smíme právem souditi?

JEDENÁCTÝ.

Až dobře zvíme, slušno proto horlíti.
Jeť různě - jasné vědění a tušení.

DVANÁCTÝ (náčelník).

Bych výpověď tu schválil, celkem přijměn jsem: 1335
jak Atreovec má se, zřejmě zvědět.

KLYTAIMNÉSTRA

(v paláci vedle mrtvol Agamemnonovy a Kassandřiny stojí v komnatě na jeviště vysunutě, sekeru držíc).

Tak mnohých věci, dříve včasně mluvených,
chci říci opak směle, nic se nestydíc.
Neb kterak soku, který zdá se přítelem,
zlo stroje měl by nastražiti protivník 1340
sít jisté zhouby, z nížto není výbavy?
mně pak starého zášti dávno chystaný
boj tento přišel přece času prodlením.

Hle zde, kde rány padly, stojím nad činem!
Tak jednala jsem, nikdy v tom se nezapru, 1345
že útek, všečen odpor v léči nemožen.

Já bezkonečnou tkaninou jak nevodem
tou zapletám jej zhoubnou šatu nádherou,
a ráz a ráz jej kácím, s dvojím vzúpěním
ochably jeho údy. A když upadl, 1350
přidávám do třetice, na vděk žádoucí
to Diu podzemnímu,¹ Spáse zemřelých.

¹ roz. Hádovi.

Tak ducha svého padnuv z těla vydechá;
a vychrluje břitký krve výstřelek
pel chmurný na mne stříká rosy ruměné; 1355
a já nicméně plesám jako nebeskou
když vláhou kypí zrno v lůně pupenův.
Že tomu tak, vy vážné hlavy Argejských,
se těšte, jste-li rádi, já se raduji.

A nad trupem-li směl by litbu konati, 1360
zde práv by člověk, byl by svrchovaně práv:
on, ejhle! v domě číši zlořečených běd,
až k vrchu naplniv ji, přišed pije sám.

NÁČELNÍK.

Z tvé, jak jsi drzomluvna, řeči žasneme,
že nad mužem svým jásáš slovo takové. 1365

KLYTAIMNĚSTRA.

Jak pošetilou ženu vy mne zkoušíte.
Já věci znalcům s myslí neohroženou
to dím: ty chceš-li chváliti či haniti,
vše jedno: zde jest Agamemnon, manžel můj,
zde leží skolený trup touto pravicí, 1370
oprávněného strůjce čin. Tak tomu jest.

SBOR (1. polosbor).

Strofa.

Ó ženo, ký jsi jed
požila ze zeměrodých bylin,
nebo vyvážený z vln moře proudivých,
že v tuto šílenost, v kletbu živou padáš? 1375
povrheli zlořečená! klidi se z města pryč,
obce příšero mrzká!

KLYTAIMNĚSTRA.

Mně nyní opovídáš z města vyhnanství,
nenávišť obce, všechnu kletbu národa,

58

nic ondy muži tomu nenamítaje, 1380
jenž pranic nedbav, jako život dobytčí,
když stáda hojnost kyne chovem úrodným,
své obětoval dítě, nejmilejší mně
zrozenku Thráckým vichrům na usmířenou.

Jej z pokuty tys neměl vyobcovati 1385
ze země této za zločin? než o skutcích
mých uslyšev tys tvrdě přísným rozsudím.

Však dím ti: jen tak hroz mně, jsem ti hotova –
já rovněž hrozím: mne-li mocí překonáš, 1390
mně vládni; pakli bozi soudí naopak,
ač pozdě, zmoudříš přece bulo poučen.

SBOR (2. polosbor).

Antistrofa.

Ty hrdopyšna jsi,
zuřivě jsi řečila, jaktě již
zkrvavený zuří vrah zběsilým duchem;
hle skvrna krevnatá nad brvy zřejmě tkví: 1395
zavržena, osamělá ty odekáti máš
ještě úrazem úraz.

KLYTAIMNĚSTRA.

I tuto přísahy mé poslyš výpověď:

své dcery zaklínám se Právem výkonným,
 Mstou, Zmarem, jimžto já zde toho zaklala, 1400
 ni prahu nepřekročí bázně naděje,
 žár ohně pokud na ohnisku rozžehá
 mně Aigisthos, jak dříve věrný přítel můj:
 neb zmužilosti naší on jest silný štít.
 Zde leží této ženy¹ mrzký křivditel 1405
 a Chrýseoven Trójských sladký blažitel
 zde jest ta prorokyně, věštka zajatá,
 ta jeho záletnice, věrná soudruha,

¹ roz. můj.

59

s ním na palubě lodní stejně vážená.
 I nedostalo se jim konců nehodných: 1410
 neb on má svůj, jak pravím; ta pak poslední
 jak labuť odepěvši smrti truchlozpěv
 zde leží, jeho rozkoš, jižtě přivedl
 mně k lůžku bujných chtíčů vábným příkrmem.

SBOR.

Strofa první.

Ach! kdyby rychle smrt', lůžka nepoznalá 1415
 vši bolesti prostá
 zalétla k nám, a přinesla spánek
 na věky, neskonalý, když umřel
 vladyka náš milostivý,
 pro ženu jenž strasti drahné zkusil! 1420
 Svou ženou utratil život nyní.

Systema druhé (anapaestické).

Běda jí! běda jí! Heleně zběsilé:
 jedináťe mnohé, duše velmi mnohé
 zavraždila pod valy Tróje.
 A nyní na konec----- 1425

 ----- 1430

Strofa třetí.

V zlořečené se brodíš krvi nesmytelné!
 Svár vře jakýsi v domě,

převládny nad mužem visí zmar.

KLYTAIMNĚSTRA.

Systema čtvrté.

Nikoliv smrti sudby si nevzývej
žalem uhnětený;

1435

60

nemetej hněvu svého na hřích Helenin,
že mužů zhubitelka, že jedna tolik
životů Danaův přivodivši na zmar
hoře spáchala nezkojitelné.

SBOR.

Antistrofa první.

Ó běse překrutý, stíhaje Tantalův¹
dům a rod na dětech dvou,
tys oslavou vítěznou okrášlil
mou na žalost ženy² stejně bídné.

1440

A jak ohyzda krkavec
nade trupem se stavíc po právu svém
zpupně jásá slavo zpěvem radost.

1445

KLYTAIMNĚSTRA.

Antisystema čtvrté.

Ty nyní popravil propověď svých úst,
toho pojmenovav
běsa trojmocného pro rod Pelopův.
Krvelačný chtěj z něho dále a dál
v jeho lůně bujíc: prve nežli starý
bol ulehne, nová zeje rána.

1450

SBOR.

Strofa pátá.

Toť velikého v domě
znamenáš běsa překrutého,
žel! žel! znamení posupné
sudby zlé nenasytné;
ten, ach! s Diem to působí
všepůvodem všeprůvodem.

1455

¹ Tantalův syn Pelops, vnuci Atreus a Thyestes.

² roz. Helenu a Klytaimnéstru.

61

Co medle člověkům splní se bez Dia?
není všecko bohem skonáno? 1460

Systema šesté.

Běda, oj! běda králi milý, pane můj!
Jak opláči tě já?
cože z upřímné duše řeknu?
hle ty ve tkaninách pavučích napaden
zločinem ducha svého vypustil. 1465

Strofa sedmá.

Ó žel mi! v nedůstojném loži tom ležíš,
ty rukou lstivou skolen
dvojbřícenou sekerou vražednou.

KLYTAIMNÉSTRA.

Systema osmé.

Že skutek je to můj, důtklivě pravíš.
Ale nepřipojuj, 1470
Agamemnonu já manželka že jsem:
na se vzav tvářnost choti mrtvoly té
starodávný duch ten pomsty krutý
za hodokvas Atréův ukrutný
toho potrestal, 1475
na očistu hochů muže sklátiv.

SBOR.

Antistrofa pátá.

Tímto činem bohopustým
že nevinna jsi, kdož dokáže?
Jak? Jakže? Mstivý běs otcův
byl ti nápomocen snad! 1480
Zuříť, a příbuzenstva krev
novým valí vždy přítokem,
a kamkoli kročí zloboh, ji skytne
za stuhlou sněděných dětí krev.

62

Antisystema šesté.

Běda, oj ! běda králi milý, pane můj!
Jak opláči tě já? 1485
cože z upřímné duše řeknu?
hle ty ve tkaninách pavučích napaden
zločinem ducha svého vypustil.

Antistrofa sedmá.

Ó žel mi! v nedůstojném loži tom ležíš, 1490
ty rukou lstivou skolen
dvojbřícenou sekerou vražednou.

KLYTAIMNÉSTRA.

Antisystéma osmé.

Čili nespáchal zloby úkladné
prve v domě mi sám?
Pohřichu! za můj z něho plod spanilý, 1495
mou Ifigeněji přeoplakanou,
za pročín rovný rovnou mzdu přijav,
on v Hádu nijak se nevychloubej,
co začal, toho sám
smrtným dopadem kovu pyknuv. 1500

SBOR.

Strofa devátá.

Nevím si rad; prost je duch mi rozvah
důvtipu smyslivého,
kam, an padá dům, mně jest' se dáti.
Mne deště proud třeskatý podemlivý
děsí krvutný - krapot již ustal.¹ 1505
A pomsta na brusech jiných na čin jiný
si brousí zkázy nůž obětný.

Antisystéma druhé.

Ach! země svatá, kéž lůno mě tvé
skrylo než jsem zřel, vany stříbroboké

1 roz. valem se to na mne řítí.

63

an ulehnout v lůžko pozemné! 1510
Kdože pohřbi jej? kdo zapláče za ním?
či si y troufneš,
chotě svého vražednice potměšilá,
proň váleti nářky a nevděčný
duši vděk za přečin 1515
hrozný vykonávati trpce?

Antistrofa třetí.

Proslaveným kdo se nad bohatýrem ujme
hlásati zpěv pohrobní
v slzách z opravdového smutku?

KLYTAIMNĚSTRA.

Systema desáté.

Tobě nepřipadá tuto míti starost' 1520
Skrze nás od nás
padl jest', pohynul, pohřbíme my jej
beze všech slzavých ze paláce žalův,

však vyjdouc Ifigenéja mu vstříc 1525
dcera jal se sluší
k otci přívětivá, na Žalov,¹
na onen brod rychlotoký,
jej obejmě a vroucně zulíbá. 1530

SBOR.

Antistrofa devátá.

Hle výtká stíhá oplatně výtku;
těžko je soud vynésti
za vraždu vraždí; pykát' ubijce.
Čeká, dokud Zevs na trůně svém trvá,
zločince kání - takýť je zákon. 1535
Kdo símě kletby zlé z paláce vyplení?
Ku neštěstí je rod připoután.

¹ tak zkrátka pojmenována stesku a žalu plná řeka v podsvětí.

KLYTAIMNĚSTRA.

Antisystema desáté.

Výrok tvůj až k tomu věrně došel.
Ale já položíc 1540
běsu Pleistheniců¹ na to přísahu svou,
na věcech těch přestati klidně volím,
ač snášeti těžky mi jsou; a potom
chci, by z těchto mi stěn pryč odejda jiný
rod pokrevníků smrtmi hubil;
a držící zboží 1545
sebe skrovnější zcela se spokojím,
z domu když zuřivost'
zapudím vespolně vražednou.

AIGISTHOS

(provázený ozbrojenci vyjde, maje odznaky královské).

Ó světlo blahé, ó dni pomsty žádoucí!
Již nyní věřím, jako lidstva mstitelé 1550

že bohové zří shůry zemské proviny,
zde v říze Líticemi v závoj utkané
an leží muž ten, ku své patře rozkoši,
a za úklady strádá ruky otcovské.
Neb Atrevs, otec jeho, této země král, 1555
Thyesta, otce mého, bych ti zřejmě děl,
vlastního bratra, o vládu s ním zápoliv,
byl vyobcoval z města, z domu vydědil.
A prosebníkem nazpět přišed ke krbu,
své nešťastný Thyestes našel bezpečí 1560
sám nezemřev sic půdy otců nezbarvil.
Však jemu Atrevs, otec toho bezbožný,
(víc horlivý než k otci mému laskavý),

¹ Pleisthenes, syn Pelopův, bratr Atrevů a Thyestův, otec Agamemnonův a Meneláův; přes to nevadí básníku jmenovati Agam. a Menel. Atrevci.

65

den svátečný se zdaje bodře slaviti;
kvas z masa dětecího hosti předložil: 1565
tož kusy noh a ručních prstů hřebeny
dal rozetřítí svrchu, což an seděl zvlášť,
byl neznamenal; z toho vzav on nevěda
hned požil krmě rodu, jak zříš, záhubné.
A potom zpozorovav skutek ohavný 1570
zaúpí, skleme, krmi dávě požitou,
a pohromu zve hroznou na rod Pelopův,
stůl překocení čině kletby výmluvčím:¹
tak Pleisthenův rod nechať zhyne veškeren.
Tou kletbou stížen, hled'! muž tento zahynul. 1575
A já jsem této vraždy strůjce pravdivý,
neb mne třetího syna s otcem nešťastným
byl maličkého ještě vyhnal ve plenách;
mne vyrostlého zase pomsta vrátila.
I udeřil jsem na něj, nejsa přítomen,² 1580
naň všecken zkásonosný úklad sestrojiv.
Tak zemřítí mně věru též by bylo slast,
když zřím, an tento lapen v pomsty tenatech.

NÁČELNÍK.

Aigisthe, zpupným býti v strastech nechválím.
--- --- --- --- --- --- 1585
Ty díš, žes toho muže zabil s úmyslem,
a sám tu přežalostnou vraždu zosnoval:
dím, na tvou hlavu v soudě přijde prokletí,
věz dobře, národa to padne kamení.

AIGISTHOS.

Ty takto hlásáš sedě v lávce dolení,³
a lodě kormidlo však vládci třímají. 1590

¹ roz. jako se překotil stůl, tak ať padne rod Pelopův.

² roz. byv mimo palác královský.

³ roz. jsa bez moci proti nám.

5

66

Ty kmet jsa zviš, že těžko jest se učití,¹
když poručí se, v tomto věku moudřeti:
Než pouta, hladu trýzně dobře dovedou
i staré hlavy vyléčiti výtečně
a poučiti. Vida toto nevidíš? 1595
Nesáhej v bodce, sic v ně vraze zakusíš.

NÁČELNÍK.

Ty sketo, jenž jsi čekal z války příbylých
jak povaleč, a znectil lože mužovo,
ty zosnoval smrt tuto muži vojvodě?!

AIGISTHOS.

I tato slova hořký pláč ti:způsobí. 1600
Tvůj jazyk Orfeova jesti opakem:
neb on vše k sobě poutal zvuků půvabem,
ty spoután budeš, zjitřiv mluvou zlolajnou
i mírné;² však ty zkrotneš buda přemožen.

NÁČELNÍK.

Jen hled' mi, abys pánem stal se Argejských 1605
ty, který jemu smrt' byl nastražil, ten čin
se neodvážil vlastní rukou spáchatí.

AIGISTHOS.

Vždyť příslušela ženě očitě jen lešť
já byl bych podezřelým, dávný nepřítel.

Však pokusím se skrze jeho poklady 1610
se státi města pánem; spřáhnu do kleští
pak tvrdohlavce, nedám ořem zbujnělým
mu lehce v tahu jíti; nýbrž uvidí
jej, an okrotne, hlad, tmy soudruh nemilý.

¹ roz. odvykati povaze své v stáří, podrobiti se.

NÁČELNÍK.

Proč medle muže toho z mysli zbabělé 1615
ty sám nevraždil? proč jej žena zaklala,
ohyzda vlasti, bohů zemských poskvrna?
Však ještě světla paprsk zírát' Orestes,
by s blahosklonným štěstím přijda zpátky k nám
se všemocným stal na nich obou mstitelem. 1620

AIGISTHOS.

Aj, že soudíš takto; záhy srozumíš, jak čin a řeč
valně různý....

Hola, zbrojnošové milí ! práce vám již nastane.

NÁČELNÍK.

Hola, každý přihotuj si meč a v jílec ruku vlož.

AIGISTHOS.

Já zajisté, ruku v jílci, nezdrahám se jíti v smrt'. 1625

NÁČELNÍK.

Smrti tvé vítáme slovo, na štěstí vnímáme je.

KLYTAIMNĚSTRA.

Nikterak, ó nejmilejší, nečiňme již skutků zlých,
vždyť již této setby sklizeň neblahou vynesla žeň.
Dosti neštěstí již vzešlo : nechme krve, vari spor.
Nuž ty bež se jak ti starci ve své bydlo souzené, 1630
než je stihne rána náhlá. Tento čin byl potřeben;
pakli dosti těchto útrap, tož už na nich přestaňme,
my, přetěžkým boha záštím nešťastníci stížení.
Takto míní ženy rozum, dá-li někdo na slovo:
vládcí nepříslušno s moudrým minouti se potazem. 1635

AIGISTHOS.

Takli smí mně drze láti těchto jazyk jízlivý,
hanlivými hnísti řečmi, přízni božskou bezpečen?

NÁČELNÍK.

Toť mrav Argejský nebývá, lísati se k padouchu.

AIGISTHOS.

Však tě já postihnu ještě v pozdějšího času den.

NÁČELNÍK.

Nikdy! bůh-li k nám zamíří krok Oresta návratný.

1640

AIGISTHOS.

Vím, že nadějí se pasou uběhlíci ješitnou.

NÁČELNÍK.

Čiň se, vzpínej špíně právo, ježto volny ruce máš.

AIGISTHOS.

Věz, že zaplatíš mi trestem za tu myslí zpozdilost.

NÁČELNÍK.

Zpurně durď se jako kokeš, kvočnu maje po boku.

KLYTAIMNÉSTRA.

Jalovéhoh peskování těchto nedbej lidiček;

1645

já s tebou, v tom domě páni, řádně upravíme jej.

1646

AISCHYLOVY ORESTEJE

II. díl tragoedie:

CHOÉFOROI

čili

OBĚTOVNICE.

OSOBY:

ORESTES.
SBOR SLUŽEBNIC.
ELEKTRA
KLYTAIMNÉSTRA.
KILISSA, ORESTOVA KOJNÁ.
AIGISTHOS.
SLUHA PYLADES.

(Vydání Augusta Wellauera, v Lipsku u Vogla, 1824.)

ORESTES.

(V orchestře hrob Agamemnonův. Orestes s Pyladem přicházejí poutnický oděni jsouce. - Orestes přistoupí ke hrobu otcovu)

PROLOGOS.

Ty, drže moc oteckou, Herme podsvětný,¹
mně prosebníku spásou buď a podporou;
neb v tuto zem se vracím, byv z ní vyhoštěn.
A toto slovo hlásám otci na hrobě:

poslyš vnímej, otče, srdce přísahu -----

5

*(tvé krve pomstít vrátil jsem se z vyhnanství.

Mne výpovědí mocnou vyslal Apollon,
by vrazi tvoji padli rukou Oresta.

Již slyš mne, otče drahý, vlídně na mne patř:

neb přišla nyní doba bohem souzená,

a pomsty dílo skoná tato pravice.

Ó vezmi tuto obět, dar můj slzavý:

svou pření kadeř nesu na vděk Inachu,²

a tuto druhou tobě,³ smutku věrný znak.

Vždyť nebylo mne doma, bych byl oželel

tvůj bídný žití konec, aniž ruka má

se rozžehнала s tebou, když tě skryla zem.)

(Z domu přichází sbor žen oděných v černé šaty a závoje,
by obětoval na hrobě Agamemnonově; z nich poslední je Elektra.)

*Mezera v textu doplněna po mínění vydavatele Droysena.

¹ Hermes od otce Dia úřadu moc obdržel, mrtvé v podsvětí provoditi.

² Inachos, řeka v Argu. Jinoši po mládí šťastně prožitém obětovali kadeř svou Apollónu neb bůžku řeky domácí.

³ Zvykem bylo, i na hrob milých svých položit kadeř.

Ké dílo patřím? kteraký hle, ženštin
sbor sem krok svůj nese? černé řízy v stíny své

je halí. Jakou zřítí mně v tom nehodu?
 zdaž dům náš stihl pádem nový zármutek,
 či otci mému nesou, ačli pravdu dím, 15
 ty litby na smířenou duchů podzemních?
 Ba jistě tak; vždyť sem i tuším Elektra,
 má sestra, kráčí, těžkým hořem značená.
 Ó dej mi osud otcův, Die, pomstiti,
 a staň se blahosklonně pomocníkem mým.
 Již, Pylade, pojd's cesty, bychom zvěděli 20
 jak náleží, ký příchod ten žen prosebných. (Skryjí se.)

PARODOS.

SBOR.

Strofa první.

Z paláce sem vyslány jdeme
 my s nářkem prudkobilným, liteb průvodci.
 Hoří rozedraná krvavě tváře 25
 nehtu brázděním svěžím;
 neustalým se úpěnlivým žalem dme hrud';
 a cáry z útkanin lněných
 hořem podrásaných vlají,
 závoj náprsný
 k rouchům lne rozerván 30
 v hoře truchlivých bédách.

Antistrofa první.

Neb úžas, úchvatec dravý,
 co ve snách dýše vzteky, mátož strojitel,
 strmovlasý, skřekem se v půlnoc ozval
 v domě pronikavým, děsem 35
 se rozletěl do ženských do ložnic ukrutný.
 A soudci těchto přízraků,

73

rukojmě pravdy hlásali:
 na vrahy své, ti co jsou
 v zemském skryti lůně, 40
 nevraží hněvem krutým.

Strofa druhá.

Takýchto zlobokojných vděků nevděkých
 si hledajíc mne, země
 země slyš, posílá
 ta žena prokletá. 45
 Vypustit to slovo se z úst bojím!

Neb kde-tě smír, když krev již půdu skropila?
Přeneblahého sídla žel!
žel, ach! paláce rozvalin!
ve číroděsnou noc halí
se dům, na postrach krajanům,
co vladař zahynul tam.

Antistrofa druhá.

Prv úcta něžná, nezmožená, nezlomná,
co ledví a srdce
občanův pronikla,
již nyní mizí.
Strachem chví se kýs. Ale blahobyt
ten lidstvu bohem, ano více nežli bůh.
Leč jedny trestu prchlivý
zasáhne spád na bíle dni,
druhého strast otálivá
na zápraží temnoty ždá,
noc čirá toho třímá.

Strofa třetí.

Tou krví, jižto v sebe vpila země máť,
utuhla mstící vražda, nerozteče již.
Ukrutný rozsápe provinilce kletby zub,
až úchvatné je strasti pln.

74

Antistrofa třetí.

Kdo drze dotekl se komnat panenských,
v něm vina lpí; a všechen jednou cestou proud
by smýval mrzké, skvrny s rukou ubijcových -
očista všecka marna jest.

EPÓDOS.

Mne pak železným kruhem bídy zlé
dvojím osud sevřel, a z dědičných¹
v porobné jařmo bohové mne
komnat vyvrhli;
žeť hřích i dobro dle sudby určení,
mně chváliti je škůdnictvo - hluboké hnětouc
na srdci záští, slzu svou do závoju
pro hříšnou pána smrť halím,
hořem zármutku trnouc ukrytým.

ELEKTRA.

Vy služebnice, řádné domu správkyně,
když účastnice jste mi této výpravy,
tož rádkyněmi buďte v této příčině. 85
Jak lijíc na hrob tyto litby smutečné
mám slušně promluvíti, k otci vzúpěti?
zda říci, od milené muži milému
že nesu ženy oběť, od své máteře?
Ne, k tomu nemám srdce, aniž slova mám 90
zde na hrob otcův oběť tuto vlévajíc.
Či toto řeknu slovo, jak jest; lidský mrav,
by těm, již poslali mu toto věncoví,²
zas odsloužil se dárkem hříchu důstojným?
či mlčky nectně, jaktě otec zhynul sám,

¹ Služebnice tyto jsou zajaté Trojanky, s Agamemnonem přišlé do Argu.

² Kvítím zdobíváno hroby zemřelých.

75

to vylejíc, ten nápoj zemi pozřený,
zpět jíti, jako někdo shodě všechen bříd, 95
tak s okem neodvratným,¹ čišku odvrhnouc?
V těch rozpacích mi buďte, družky, pomocny:
vždy záštím živíme se doma společným.
Nic v srdci neztajujte, z bázně před někým. 100
I svobodného čekáť úděl souzený,
i toho, jenžto cizí rukou poroben.
Nuž pověz, ačli máš cos nadto lepšího.

NÁČELNICE SBORU.

Jak oltář v úctě majíc otce tvého hrob
ti povím, jakož kážeš, slovo ze srdce. 105

ELEKTRA.

Tak mluv, jak v úctě chováš otce mého hrob.

NÁČELNICE.

Mluv lijíc oběť svatou v poctu příznivcům.

ELEKTRA.

A které z přátel takto jmenovati mám?

NÁČELNICE.

Tož sebe nejdřív, pak kdo sočí Aigisthu.

ELEKTRA.

Zda mně a tobě přání vysloviti mám? 110

NÁČELNICE.

Ty sama vědouc již to vezmi na potaz.

ELEKTRA.

A koho ještě k tomu počtu přidělím?

¹ Při obětech očistných nesměl se nikdo jda zpět ohlednouti.

76

NÁČELNICE.

Oresta vzpomeň, byť i kromě vlasti dlel.

ELEKTRA.

Tak dobře; tys mi vhodně připomenula.

NÁČELNICE.

Pak na vinníky, vraždy pamětliva jsouc 115

ELEKTRA.

Co říci? pouč nezkušenou výkladem.

NÁČELNICE.

Kéž na ně přijde kýsi běs či smrtelník....

ELEKTRA.

Zda soudce jejich míníš nebo mstitele?

NÁČELNICE.

Jen prostě mluvíc, kdož by vraždu vraždou mstil.

ELEKTRA.

A žádati-li smím to právem od bohů? 120

NÁČELNICE.

Jak? nepříteli nelze odpláceti zlým?

ELEKTRA.

Ty podsvětí a nebes posle největší, 122a)

slyš, Herme! nakloniti račiž slovem svým 122b)

mně bohy v lůně zemském, aby vyslechli
mé prosby, krbů rodných strážce laskavé,

a zemi samu, ježto vesmír zrodila, 125

pak odchovavši všeho zárod pojme zas:
já tuto mrtvým lijíc vodu očištnou
tě otče vzývám, díc - slituj se nade mnou,

77

a nad Orestem drahým. Jak ho vrátit v dům?
neb od své matky vlastní jako prodaní 130
teď tulačíme, anať za muž vybrala
si Aigistha, tvé smrti spoluvinníka.
A já jsem jako služka; vyhnán z dědictví
Orestes jesti svého, aniť z míry vší
si na tvém pracném zboží hýří v rozkoších. 135
I vzývám tebe otče, ty pak vyslyš mne,
by k nám zas navrátil se šťastně Orestes;
a mně rač přát, abych drahně moudřejší
se stala matky, rukou byla čistějších.
Ty prosby za nás; avšak, otče, na vrahy 140
kéž vzejde prosím někdo твоjím mstitelem,
a z trestu vražedníci vzájem zahynou.
To zřejmě hlásám, na svých zbožných modlitbách
to přání zhoubné na jich hlavy volajíc.
Nuž pošli na svět bílý požehnání nám 145
a nakloň božstvo, zemi, právo vítězné.
K těm modlitbám svým oběť tuto přilévám.
A vy spustíce lkání, jak jest obyčej,
zpěv slavný nebožtíku nářky vyzdobte. (Leje na hrob.)

SBOR (1. polosbor).

Palčivou vzlykavou slzu plačte 150
nad smrtí královou.
Na hrob se žertva ctná roní,
smírem vrací se spása nám,
zažehnán jde kletby stín. Slyš mne,
slyš vznešenost; mne tvá, z duše tklivé ti lkám. 155

SBOR (2. polosbor).

Ouvej, ach, běda, přeběda! hrůza!
Ký kopinník smělý
spasí ze strasti dům, z rukou
skytský vymrště dvojspruhý

78

v tuhé pūtce luk, divý bojce, 160
či v seči končítý si rozmáchna meč?

ELEKTRA.

Již střebe litbu země hrobu otcova.

— — — — —
Aj vyslechněte spolu tuto novou zvěšť.

NÁČELNICE.

Ó mluv jen, srdce náhlým strachem kolotá.

165

ELEKTRA.

Hle postřiženou kadeř vidím na hrobě.

NÁČELNICE.

Snad muže kéhos, nízkopasé dívčiny?

ELEKTRA.

Toť snadno uznamená každý dovtipem.

NÁČELNICE.

I pouč tedy mladší jsouc mne letnější.

ELEKTRA.

Krom jednoho ji nelze by kdo ustříhl.

170

NÁČELNICE.

Jsouc nepřátelé, jimž žal svědčil takový.

ELEKTRA.

A přece stejnotvarna velmi na pohled....

NÁČELNICE.

Toť zvěděla bych ráda - s kterým kadeřím?

ELEKTRA.

Je na pohled k mým vlastním zcela případna.

79

NÁČELNICE.

Snad medle dar to není tajný Orestův?

175

ELEKTRA.

Ba velmi podobá se jeho kadeřím.

NÁČELNICE.

A jak by sem přijíti on se odvážil?

ELEKTRA.

Svou kadeř poslal otci na vděk stříženou.

NÁČELNICE.

Nic méně zvěst' mi pravíš tuto žalostnou,
když v tuto zemi nikdy nohou nevкроčí. 180

ELEKTRA.

I srdce moje příboj žluči přikvačil,
a jakby mne zasáhl pronikavý šíp;
i řinou z očí proudem slzy žíznivé
jak nehrazený příval prudké povodně,
když ten jsem shledla vrkoč. Neb jak doufati, 185
že z města někdo jiný pánem kštice té?

Však jistě neustříhla jít a vrahyně,
má matka, jména toho nijak nehodná,
svým dětem bohopusté srdce jevící. 190
Ó jakže vysloviti zřejmě radost svou,

že z lidí nejdražšího byl by tento skvost,
Oresta bratra.... Mne již blaží naděje.

Ach! kéž by jako posel řeč měl rozumnou,
bych netonula v rozpacích a v ouzkostech,
než buď bych zjevně, tento vrkoč vyvrhla, 195
ač ,z nepřátelské hlavy byl-li ustřížen,
buď příbuzen jsa znal by se mnou kvíletí
jak hrobu toho zdoba na čest otcovu.
Nuž bohy pozýváme dobře vědoucí,

80

jakýchto strastí bouře, plavců na způsob, 200
nás zmítají. Však má-li spása býti nám,
můž' kmen vyrůstí velký z drobná semene.
(Sestupuje rychle po stupních mohyly.)

A přece zase stopy, druhé svědectví,
hle, šlepěj nohou stejná a mně podobná.... 205

A vždy jsou dvoje tuto nohou obrisy,
tož jeho samého a kéhos průvodce.

A pat-li měřím tahy, tlap a svalů tvar,
s mou nohou dopadají v touže podobu.
Mne krutý bol a smyslů hněte zmatení.

(Předstoupí) ORESTES (k Elektře).

Pros bohům ohlašujíc sliby závazné, 210
by jiným blaženosti též se dostalo.

ELEKTRA.

Coť z milosti jsem boží nyní dostala?

ORESTES.

Ty v oči patříš, po nichž dávno toužila's.

ELEKTRA.

A koho víš mi že jsem snažně volala?

ORESTES.

Vím že jsi toužíc zbožňovala Oresta.

215

ELEKTRA.

A pokud tedy přání mé se splnilo?

ORESTES.

Zde jsem a milejšího než já nehledej –

ELEKTRA.

Aj, kýsi úskok na mne strojíš, cizince!?

81

ORESTES.

Toť na sebe bych úklad ukouval si sám.

ELEKTRA.

Však vysmívati chceš se mému neštěstí!

220

ORESTES.

Chtě tvému, to bych mému smál se zároveň.

ELEKTRA.

Tak skutečně to k Orestovi promlouvám?

ORESTES.

Mne na své oči vidouc jedva poznáváš.
Až spatřivši tu kadeř vlasů smutečných
a prohlížejíc stopu ve šlépějích mých
jsi vzrušila se, blaze věříc, že mne zříš;
i zkoumej kadeř vlasu k řezu přiložíc
a viz své ruky práci, tuto tkaninu,
a člunku rázy, patří zvířat výkresy
(Elektra všecka vzrušena.)
bud při sobě a nezkruš mysli z radosti;
vímť nejmilejší že jsou nepřátely nám.¹

225

230

ELEKTRA.

Ó nejdražší ty péče v domě otcovském,
ty naděj oplakaná v spasodatný plod,
zas, v sílu spoléhaje, vejdeš v rodný dům. 235

Ó libé oko, čtverý pro mne značíš díl:
mně nutnosť káže tebe otcem zváti svým,
a k tobě obrací se láska k matce mé,
k niž srdce plnou nenávisť vře a plá,
i láska krutě sklané rodné sestřice, 240

¹ roz. radost ze shledání milého může přivoditi smrt.

6

82

jsi věrný bratr, nesoucí mně vznešenost.
Jen síla, spravedlnost a Zevs třetí sám
buď při mně, svrchovaný všehomíra pán.

ORESTES.

Ó Die, Die! shledni na ten věcí stav.
Viz orla rodiče sirá mlád'ata, 245

jenž v pletivech a skrutech zmíje úžasně
byl za své vzal. A jeho osiřelý plod,
mlád' lačnou, trýzní hlady ; neníť statečna,
by vnesla ve své hnízdo loupež otcovu.
Tak i mne i zde tuto; míním, Elektru, 250
je zřítí volno, děti otce zbavené,
nás oba z domu stejným šťvané osudem.

A zmaře toto mladé otce potomstvo,
jenž vroucí tvůj byl ctitel, věrný byl ti kněz,
zkad vezmeš rukou takých pocty bohaté? 255

plod orlí zahubíš-li, již bys nemohl
ni státi lidem věrohodných znamení,
ni kdyby všecek uschl tento vládný kmen,
ti neopatří žertev o dnech svátečních.
Spas nás, tyť mohutný dům snadno povzneseš, 260
jenž, jak se vidí, nyní sklesl hluboko.

NÁČELNICE.

Ó děti, spasitelé krbu otcova,
pomlčte, ať se nikdo toho nedoví,
a neohlásí všeho zvůli jazyka
těm vládcům našim. Kéž je někdy uvidím 265
se zadechnouti v smolném dýmu plamenův.

ORESTES.

Přec nezradí mne Fojba věštba velmocná,
jež hlasně vyzývají, opovážiti
se káže nebezpečí toho, zvěstujíc
mi v srdci rozháralém útrap divý shon, 270

83

ač nestihnu-li otcovraždy vinníkův,
mně velíc zabiti je týmže způsobem,
mně zlíčenému rodných statkův útratou,
sic za to sám, tak bůh děl, vlastní duší svou
že pyknu trpě hořkých strastí dostatek: 275
neb na smířenou Lític, pravil zvěstuje,
lid stihne neúroda, nás pak nemoci,
že ohnipara v tělo zubem šíravým
se nasadí a starou postać podryje,
a vzejdou z moru toho vlasy šedivé; 280
i jiné oznamuje Lític útoky,
jež naplní se z kletby krve otcovské,
svým, skvoucím ve tmách pohýbaje obočím;
neb ona chmurotemná střela podzemných,
již zahynuli rukou hříšnou příbuzných, 285
a šílenost a matný z nočních příšer strach
hne, ruší, plaší, štve a žene z města pryč
svým bičem kovobitým hlavu prokletou.
I nesmí podíl bráti taký nešťastník
ni z číše stolné, z milodarých obětí, 290
jej žene z chrámův otce nevidomý hněv
a nikdo neobcuje, nikdo nepřijme.
I zemře časem, lásky družby nepoznav,
on sudbou všehlodavou bídně stlelý list.
Nuž v takých výpovědech spoléhati jest. 295
A bych i viry neměl, čin ten vykonám,
neb mnohé tužby v jeden cíl mi splývají,
i božské uložení, hrozná otce strast',
a k tomu tísni statku nedostatek zlý,
pak nejproslavenější světa měšťané, 300
co s duchem bohatýrským Tróji zbořili,
by dvěma ženám takto nepodléhali.
Neb zženštilé je¹ myslí; ne-li, brzo zvím.

¹ roz. Aigisthos.

84

NÁČELNICE.

Ó velmocné Osudičky s Diem
tam uveďte mu krok, 305
kam Právo a Pravda dochází.
„Za jazyk zlobný zlobným jazykem
odvet se platiž," co povinno dluhem,
to beroucí volá směle Právo;
„ať rány ranou krvavé krvavou 310
se pyká" „provinilci vytrpěti jest',"
tak hlásá řeč starodávná.

ORESTES.

Strofa první.

Otče, ach otče přeneblahý!
kým slovem či skutkem
tě z dále přijda oblažím, 315
tu kde tě rov pojímá,
v temnost vnese světlo spásy?
Má láska vděčná ozývá se žalem na český
Atreviců starovládnych.

Strofa druhá.

1. polosbor.

Ó dítě ! nikdy kel 320
nezláme ohně lýtý
duchů hněvu zemřelých,
vzdorný dále se hlásí;
květ a pláč vře nad nebožcem,
na pranyř staví se škůdce; 325
smutku žal spravedlivého
divě vzbouřený za otcem
hledá stále a stále pomsty.

ELEKTRA.

Antistrofa první.

Slyš hoře mé po něm, otče, slyš,
přeslzavé to lkání! 330

85

Na hrobě tobě dvou dětí
pláče tklivý žalozpěv.
Bezdomky a psance bídne
tvůj rov přivítal. Kde štěstí? co tu bez trudův?
nezdolatelna-li zhoubá? 335

NÁČELNICE.

Však ještě to bůh, až uráčí sám,

v libohlasnější zvuky převrátí,
a za náhrobní popěvky tklivé
v královském dvorci hlahol jasavý
druha pohřešeného přivítá. 340

ORESTES.
Strofa třetí.

Kéž tě pod Iliem,
otče, z Lykie kýs vojín
zabil svým oštěpem zasáhna,
to zůstavil bys ve vlasti slávu,
na dráhu dětí květ vsadil žití vzácně krásný, 345
za mořem v zemi dálné
rov tvůj by strměl mohutný
v útěchu tvých miláčkův.

2. polosbor.
Antistrofa druhá.

Ty druh milý milých,
co slavně tamže klesli, 350
slynul bys i v podsvětí,
král posvátně velebný,
vznešeným knězem jsa vládců
tamo v podsvětí přemocných.
Co tě živ, ty byl jsi králem, 355
svůj po sudbě řídě úrad,
to žezlem ruky lid krotícím.

86

ELEKTRA.
Antistrofa třetí.

Však jsi před Iliá,
otče, hradbami nezhybnul,
nebyl pohřben s jiným vojínstvem 360
potíraným při Skamandra proudech.
A dříve zhynouti měliť vražedníci takto,
aby v dálku se nesla
zvěst' sudbě o zkázonosné
běd nezaživši těchto. 365

NÁČELNICE.

Totě, dítě milé, zlata vzácnější,
nad báječné veliké štěstí
větší, čeho ždáš bědující.
Však oněchto bičů¹ dvojité praskot
dopadá v ucho mé; domu ochranitel 370

v zemi již spočinul; na rukou vládců
mrzká lpí vražda nenáviděných,
a dětem všeho hůře připadlo.

ELEKTRA.

Strofa čtvrtá.

Vnikla ta řeč v ucho mé
jak střela břitkobodá.
Die, Die! co z lůna temností
na lidu drzou, zlopášnou
vysýláš hlavu pozdnomestný
záhuby trest, tak učiň za otce!

375

Strofa pátá.

1. polosbor.

Zda jednou nad zavražděným mužem,
nad ženou zabitou zajásám

380

¹ roz. Klytaimnéstry a Aigistha.

87

ostrohlasým plesáním?
Proč, co v prsou burácí,
skrývati medle v mysli?
nenávisť sedí divožárná
v nadrech, vrouc rozkacená
v srdci pro žertvu zjitřeném.

385

ORESTES.

Antistrofa čtvrtá.

kdy vloží na ně Zevs
svou ruku přeblažený?
hlavy, hoj! kdy jim rozetřístí?
Čin zemi vtěl se jistý!
Za neprávo si práva žádám.
Země a Lítice – Spásy slyšte!

390

NÁČELNICE

Však zákon jest, že na zem vylitá
krve kapka jiné žádá zas.
Neb zhouba volá sbor Erínyjí,
an žertvy prvotně nad mohylou
hromadí vrahu kletbu na kletbu.

395

ELEKTRA.

Strofa šestá.

Kde vás, mocnosti z temna podsvětí?!
patřte na nás, sveřepé Lítice zesnulých, 400
plod Atreovců sirý, bez přístřeší,
děti zlehčené, zoufalé!
Slyš, otče Die! Kam se nám podítí?

2. polosbor.
Antistrofa pátá.

Zas ouzkostí buší, vře srdce mé,
vnímajíc toto nářku lkání. 405

88

Marno mi tehdy ždáti,
duch mi chmuří se smutkem
vnímaje kvílení to.
Zatím až vzchopí se mohutně
duch statný, strast zapudí 410
a blaha svit mne pozdraví.

ORESTES.
Antistrofa šestá.

Kterak promluvě pravdu vyslovím?
strasti-li vyčtu, jež uhnětla rodička nám?
uchlácholíš snad, co nesmíří se již?
Jeť vlk krutý drážlivý 415
nesmířené srdce hřích pro matčin.

ELEKTRA.
Strofa sedmá.

Já lkala nářkem hrozným, jako Kissanka¹
když v úpělivý zahoukne ston.
I bylo zříti ruce shůry s vysoka
jak vzpínaly se, bily v divém změtení 420
a klály ranou za ranou, a tepaná
má hlava kletá k tomu třeskně duněla.
Ha! ženo zlotřilá!
jak vrahu dalas výhost, matko zuřivá.
ne s občanů průvodem, 425
tys krále bez truchlení
bez slz směla svého pána pohřbíť!

ORESTES.
Strofa osmá.

Ty všecku, běda! hanbu řekla mrzkou.
Hoj pykne za znectění mi otce,

po vůli věčných bohů, 430
po zvůli těch mých rukou.
Pak ať, život vezma jí, hned umru!

ELEKTRA.

Antistrofa osmá.

A ještě věz, trup zohyzděn otcův;
tak pohrobí jej, jak usmrtila jej,
osud ti kormutlivý 435
pořídil obmýšlejíc.
Slyšíš ohavnou na otci křivdu.

Antistrofa sedmá.

ORESTES.

Díš osud otcův.

ELEKTRA.

Já pak stála opodál,
bezectna, nicotně zlehčena.
I vyloučena z domu jak pes škodlivý 440
jsem ochotnější lila slzy nežli smích
a ráda ztajila jsem hoře plačtivé.
Ty strasti slyše v srdce upiš si hluboko,
uchem těm slovům
dej proniknouti v klidný stánek mysli své. 445
Takýť byl účín; tě pak
ved' stále tvůj srdce pud.
Chrabrým duchem slušno jíti v zápas.

Strofa devátá.

ORESTES.

Tě, slyš, volám otče, svým milým pomoz!

ELEKTRA.

Z já tě vzývám, plačíc a sténajíc. 450

SBOR.

Tak veškeren spolně sbor tu souzvučí:
uslyš na světlo vyjda nás,
na vrahy s námi povstaň.

Antistrofa devátá.

ORESTES.

S mocí se moc sraz, na právo právo vstaň!

ELEKTRA.

Konejte, bohové, po právu právo již!

455

SBOR.

Mne běře strach, prosby tvé slyším-li zvuk.
Již dávno sudby krok čeká,
přijde kdo zaň prosívá.

Strofa desátá.

1. polosbor.

Ó rodu svízelův!
Ó krvavá ty zhouby
ráno divoskřekotná!
Ouvej! strasti kruté klopotné!
Ach, ouvej! hoře palčivého!

460

Antistrofa desátá.

2. polosbor.

V domě samém vzešel
útrapy lék hojící,
jinde ni zevně nikdež:
pomstou stíhati svár krvutný.
Tak hlásá dolních bohů zpěv.

465

NÁČELNICE.

Nuže podzemní bohové blažení
tuto prosbu slyšíce, ku vítězství
přispějte dětem blahovlně.

470

91

ORESTES.

Ty nekrálovským, otče, padlý způsobem
mně prosícímu propůjč domu svého moc.

ELEKTRA.

I já mám k tobě žádost: dej mi prchnouti,
až Aigisthovi hrozný osud způsobím.

475

ORESTES.

Neb tak by hody řádné tobě slavili;
leč jinak o hostinách tryzen nádherných,
kde tučné pálí žertvy, ctíván nebudeš.

ELEKTRA.

I já ti zboží svého dary přinesu,
až z domu otcovského vyjdu nevěstou;
a především hrob tento slavně opatřím.

480

ORESTES.

Ó země, vydej otce, by zřel ten mi boj.

ELEKTRA.

Ó Persefasso,¹ propůjč skvělé vítězství.

ORESTES.

Té lázně pomni, v níž jsi otce zahynul.

ELEKTRA.

I sítě pomni, jíž tě nově zastřeli;

485

ORESTES.

i jak tě otce v pouta jali nekutá,

ELEKTRA.

a do tkaniny zosnované potupně.

¹ královna v podsvětí.

92

ORESTES.

Zda nevzkřísí tě, otče, hanba taková?

ELEKTRA.

Zda z hrobu nevypřímíš drahé hlavy své?

ORESTES.

Bud' spravedlnost tvým šli milým na pomoc,
bud' vrahům za trest vzítí stejný osud dej,
ač přemožen byv zase zvítěziti chceš.

490

ELEKTRA.

I tento poslyš otče výkřik poslední!
Zde na hrobě viz dívky svoje sedící;
i sžel se tobě dcery, žalu synova.
a těchto Pelopových neshlad' dědicův.

495

ORESTES.

Neb takto, bys i zemřel, přec jsi neumřel,
vždyť muži umrlému děti oslava
jsou spasná. Jako korky nosí horem síť
a udržují nad propasti přezvou nití. 500

ELEKTRA.

Slyš, pro tebe zní, otče, toto kvílení,
ty sám se spasiš, dbaje této kvělby slov.

NÁČELNICE.

Tož prodli jste tento bezúhonný žal
v čest mohyly a smrti neoplakané.
Již pak i, ježto k činu duch tě vzněcuje,
to druhé konej, spoléhaje na štěstí. 505

ORESTES.

Tak budiž; avšak z míry není zvědět
proč litby posýlala, z jaké příčiny

93

si hleděla v čas pozdní viny proklaté.
Vděk bídný zemřelému, prostu smyslů všech,
posýlán; vysvětliti sobě neumím
ty dary, nevyvážit chyby spáchané;
neb kdyby za krev jednu všecko v oběť dal
kdo, marno všecko úsilí. Tak věc se má.
Nuž pověz, ačli víš co, zvěděl bych to rád. 510
515

NÁČELNICE.

Vím, dítě milé, byvší tomu přítomna
sny poplašena, pochmurnými přízraky
ty litby posýlala žena bezbožná.

ORESTES.

Či znáte sen též, byste řádnou daly zvěst?

NÁČELNICE.

Jí zdálo se, tak dí, že draka zrodila. 520

ORESTES.

A kamže cílí, a kde příběh vrcholí?

NÁČELNICE.

Jak dítě zavinula si jej do plenek.

ORESTES.

A jaké stravě chtělo dráče zrozené?

NÁČELNICE.

Prs kojný podala mu sama ve snění.

ORESTES.

A jak? prs zůstal neporušen netvorem?

525

NÁČELNICE.

Až husté krve krušce tahal ve mléku.

94

ORESTES.

Toť není asi lichoklamné vidění!

NÁČELNICE.

Ta vyděšena ze sna hrozně křičela
a četné zaplanuly v noci shašené
dle přání panovnice v domě pochodně;
a potom tyto pošle litby smutečné,
v nich bezpečný lék útrap míti doufajíc.

530

ORESTES.

Tož zemi tuto vzývám a hrob otcovský,
by v čin mi vtělilo se toto vidění.
Ját' soudím, že se se mnou zjev ten shoduje:
neb z téhož lůna jako já když posel drak,
a v plenkách jako dítě byl se uklidil,
pak ústa škeřil chtivá na můj kojný prs,
a s milým mlékem lokal krušce krvutné,
ta z úžasu pak při tom bolu vzúpěla,
toť jakož vychovala div ten strašlivý,
jí zemřítí je násilně; já dračí tvor,
jí usmrtím, jak toto hlásá vidění.

535

(Sochu Apollónovu na jevišti oslovuje.)

Snu toho jistcem tebe sobě obírám.

540

NÁČELNICE.

Tak staniž se. Pak dále omam přátelům,
řka komu jednati co, komu nechati.

545

ORESTES.

I řeknu prostě. Tato v dům se odebeř;
však skrýti káži co jsem s vámi umluvil,
by úskokem zabivše muže vzácného

těž úskokem a v týchže jati tenatech 550
smřť vzali, jakož Loxias byl zvěstoval,
ten z dávna věštec neklamný, bůh Apollon.

95

Neb cizincem, zbroj všecku maje úplnou,
zde přijdu s tímto mužem k vratům domovním,
s Pyladem, domu přítel a druh válečný. 555
Pak oba ozveme se mluvou Parnasskou,
zvuk napodobující řeči Fókické.

Toť sotva kýsi vrátník s tváří veselou
nás přijme, když dům tíží nepravosti bēs.
Tak vyčkáme až někdo jdoucí mimo dům 560
se dovětipí a v tato slova promluví

„proč medle prosebníka od vrat odmítá,
ač ví to přec a mešká doma, Aigisthos?
(dle jiného čtení : ač doma mešká-li a ví to Aigisthos?)

A když práh nádvorních vrat takto překročím,
a na otcovském trůně jeho zastanu, 565
či v ústřety snad vyjda kdyby tváří v tvář
mne oslovil a hrdě shlížel, přísámbůh!

prv nežli z úst vypustí: „odkud cizinec?“
jej skolím bystrokmitným mečem prožena.
Pak věčně žádostivá vraždy Erínys 570
se čistou krví, třetí dávkou napojí.¹

(Elektře:) Ty tudíž, ty vše v domě dobře postřehuj,
by směrně šel a skladně předse záměr můj.

(Sboru:) Vám radím na pozoru míti jazyk svůj:
kde třeba mlčte, mluvte co je případno. 575

(Na sochu Apollónovu na jevišti ukazuje:)

Zde tomu ostatního stříci poroučím,
jenž s mečem v ruce zápas mně byl stanovil.

(Orestes a Pylades odejdou cestou levou, Elektra do ženských komnat.)

SBOR.

Strofa první.

Drahně divných plodí
země strašlivých šelem,

¹ třetí dávka - pomsta na Klytaimnéstře a Aigisthu, jako první je kvas Thyestův, a druhá ubití Agamemnonovo.

96

klíny hemží se mořských hlubin 580
obludnými škůdci

lidí; znojem světla z podnebes vzdušín
pták se línne, zeměplaz;
blesku a vichřice povětrné hněvu pomni
běsnivého řádění. 585

Antistrofa první.

Než přeodvážlivý
duch mužů kdo vypraví?
kdož poví žen smělý myslí pých,
bujné lásky chtěče,
smilnosti se strastmi lidstva sloučené? 590
svazky manželů tuhé
žen opanovnice, láska, prorádkyně mrzká,
zvířatům lidem ruší.

Strofa druhá.

Lehké nejsa myslí kdož nadán
rozvahou, to věz, 595
jaktě smyslila
Thestiovna ¹neblahá zlotřilá
spálení krutou myšlenku,
žehouc obpalek dřeva krvelačný
souvěký synu, an vyšed 600
z lůna matčina vzúpěl,
soutměrný se žití během
až po sudby hodinku.

Antistrofa druhá.

Těž pomníme hanlivým slovem
Skylly² krvavé, 605

¹ Althaja, krále Thestia Aitolského dcera, syna Meleagra, spálivši rozhněvána pro vraždu bratrů svých hlaveň, život synův znamenající, utratila.

² Skylla, dcera krále Nisa, vyrvala vlas otci zlatý s temene, zmámena byvši Mínoem Kretským dobývajícím Megary.

jež nepřátelům
vděk milého zahladí přítele
v Mínoův spoléhajíc dar,
v řetěz hřivny Kretské zlatotepný,
nesmrtný opovážně vlas 610
Nísu, an tiše dýchal,
ve snách vyrvala, zhýralá.
Však ji zastihl Hermes.

Strofa třetí.

A když posupných pohrom dotekla jsem,
nechvalno, manželstvo ctíti neblahé, 615
jež zaneslo kletbu v dům,
manželky záměr lstivý obmyšlený
na muže ocelných paží,
co horlivým vřel hněvem k nepřátelům;
krb v komnatách -spuštěný zda ctíti též 620
a ženské žezlo málomocné!?

Antistrofa třetí.

Ze zlých v pověstech činů jde všech předem
ten v Lemně;¹ hnusný želí se země hřích;
tož přirovnal již mnohý
tuten zločin pohromám ku Lemnickým. 625
Vinou protivnou bohům
propadne česť všecku člověčenstva rod;
neb nikdo necti, co božstvu s odporem.
Kterou bezprávně věc tu sbírám?

Strofa čtvrtá.

A dýka v srdce mířená 630
proniknouc naskrz raní bolestně
Spravedlivosti nálezem.

¹ Ženy Lemnické, zapuzeny byvše od manželů, pomstily se, že jedné noci všechny muže povraždily; jen královna Hypsipyle zachránila otce svého Thou.

Nepravost' patou tře v prach,
kdy překročí
všechn Diův prostopášně zákon. 635

Antistrofa čtvrtá.

Spravedlivosti spod peven;
zbrojírka ukouvá Sudička dýku;
v domov zrozence navrací
proslulá, by hřích smyl
starých vražed, 640
konečně lstivohloubavá Erínys.

(Orestes a Pylades přijdou jako poutníci s malou družinou a jdou ku paláci.)

ORESTES.

(tluce na vrata).

Slyš hochu, hochu, tlukot v dveře nádvorní.
Kdo tam? slyš hochu! slyšíš? volám podruhé;

a potřetí se hlásím o vstup do domu,
ač dbá-li pohostinství skrze Aigistha. 645

DOMOVNÍK (u vrat).

Vždyť slyším; jaký krajan? odkud přichozí?

ORESTES.

Nuž oznam toho domu pánům velmožným,
k nimž právě přišed nové zprávy přináším.
A pospěš, neb již noci chmurná koleša
sem chvátají a čas jest, aby pocestný 650
svou kotvu složil pod krov přátel ochranný.
Nechť vyjde někdo v domě tomto vládnoucí,
tož paní velitelka. Lépe byl by pán -
neb ostýchavost' slovem temným nemluví
v takýchto rozhovorech: směle promluví 655
muž s mužem, a znak zřejmý k cíli opoví.

(Sluha odejde.)

99

KLYTAIMNÉSTRA

(po chvíli s družinou).

Co libo, rcete přátelé ! Jeť nasnadě,
co kolvěk domu tomuto je příslušno,
i lázně teplé, na oblevu svízelům,
i lůžko, svědomitých zraků přítomnost' 660
Cos vážnějšího pakli třeba sjednati,
toť mužův úděl. k nimž se dáme na potaz.

ORESTES.

Jsem cizinec, tož z Fókidy jsem Daulian.
Co tak své vlastní věci nesa raneček
jdu v Argos, jak tu právě krok jsem zastavil, 665
muž přidruživ se k neznámému neznámý
a vyptav se mne a svou cestu naznačiv -
byl Strofios to, jak vím z řeči, Fókický -
děl; „ježtoť bez toho jdeš v Argos, příteli,
tož nezabuda pamatuj jak náleží, 670
že Orestes je mrtev, říci rodičům.
Zdaž převéztí jej míní domů příbuzní,
či podruhem, vyhnancem věčným v cizině
jej pohřbíti, ty zpět mi přines příkazy;
neb nyní boky popelnice kovové 675
oželeného muže ukrývají prach."
Co uslyšel jsem, hlásím. Nevím zdaliž dím
to právě domu pánům, jeho příbuzným,

však kdo ho splodil, zvědět to povinen.

KLYTAIMNÉSTRA

(dle jiných náčelnice, vulg. Elektra).

Ó žel! jak zmařeni jsme nyní docela! 680

Ó kletbo domu toho nezdolatelná!

Jak mnohé shlížíš štěstí, z dále kynoucí,
a z daleka je kácíš šípem bezpečným,
mne přenešťastnou zbavuješ všech miláčků.

Těž Orestes, neb dobře byl se potázal, 685

100

svou v dálku spasiv nohu z tenat záhuby,
ta spasná v domě čáka sličné vzteklice,¹
on nyní těž vzal za své, zhasla naděje.

ORESTES.

Tož já bych ovšem přál si, pro tu vzácnou zvěšť
bych od přátel tak šťastných milým přítelem 690
byl přijat a jak dobrý známý pohoštěn.

Neb co jest přichylnější hostům nežli host?
však s hříchem těžkým duši mé by bývalo,
neřící také události příbuzným,
když přislíbil jsem, vlídně jsa zde přivítán. 696

KLYTAIMNÉSTRA.

Ne méně sebe hodné vezmeš uctění,
a domu nestaneš se méně milným.
I jiný byl by přišel s touto zvěstí těž.
Však již je čas, by dlouhou cestu konavším
se dostalo cizincům co se přísluší. (Sluhovi.) 700

Ty do mužské jej síně zaveď hostinné,
pak toho společníka, jeho nohsledu;
a tam ať najdou v domě, čeho potřebí.
Ty, káži, zodpověden že tak vykonáš.
My tím pak sdělíme se s domu vladaři, 705
a důvěrných si přátel přiberouce kruh
tu smutnou záležitost v potaz vezmeme.

NÁČELNICE.

Nastojte! služebnice v domě milé,
kdy silou jazykův
pozdvihneme hlas za Oresta? 710
Země posvátná, ó prsti svatá,
ty která prach královského kryješ
mořevládce nyní náhrobku rovem,

vyslyš mne nyní, pomoz mi nyní!
Neb čas je pravý, aby Lest svodná 715
sestoupila v boj,
aby s ní noci bůh Hermes provodil
jej v zápas tento vražedný.

(Kilissa, Kojná Orestova, vyjde plačíc z jizeb ženských.)

Zlo zdá se tento cizinec sem přinesl,
zde uplakánu kojnou Orestovu zřím. 720
Kam, Kilisso, se béřeš branou domovní?
neb samoděk jde s tebou soudruh zármutek.

KILISSA.

Mně zavolati káže paní Aigistha
co nejdřív k cizincům těm, aby zřejměji 725
se této novozvěstné zprávy dověděl
muž od muže, až přijde. Ovšem před sluhy

svůj uložila do posupných zraků smích,
svou radost kryjíc z činů šťastně zvedených
tož pro ni, pro dům tento hrozně neblahých, 730
dle zvěsti, jak ji zjevně vytkli cizinci.

Ba zajisté on slyše mysl oblaží,
až poselství se doví. Ó mne nešťastné!
Jak zkormoutily, bolně v hrudi srdce mé
v tom Atreově domě sběhlé pohromy. 735
ty starých neshod bídy nesnesitelné!

Než ještě nezažila jsem muk takových,
neb ostatní jsem strasti trpně snášela;
však Orestes že milý, rozkoš duše mé,
ježž z matky lůna vzavši vychovala jsem... 740

Ach, pronikavých křiků noční nepokoj
a mnohé jiné nesnáze již nadarmo
jsem snesla. Neb jak zvíře robě bláhové
je třeba vésti měrou rozumu, či ne? 745

vždyť dítě v plenkách ještě říci neumí,
zda hlad či žízeň aneb nutná potřeba
je souží: dětí pánem malý žaludek.

To všecko tušíc, často trvám chybujíc
jsem vyprávěla pleny děcka načisto,
a pračka i chovačka měly úkol týž.

I vzavši na se tento dvojí rukou trud 750
Oresta přejala jsem otci z náručí.
A nyní zvídám nebohá, že mrtev jest.
Jdu pro člověka, jenž dům tento zhanobil
a rád té události zprávu vyslyší.

NÁČELNICE.

Jak opatřenu káže jemu přibytí? 755

KILISSA.

Co díš? mluv znova, bych to znala zřejměji.

NÁČELNICE.

Zda s ozbrojenci, či snad jíti sám a sám?

KILISSA.

By přišel, velí, s ozbrojenou družinou.

NÁČELNICE.

Ty neplaš takto z nenávisti k vladaři; 760
ať přijde sám, by slyšel beze bázně vši,
co nejrychleji přikaz s mysli veselou,
neb chytré posla slovo dobře poslouží.

KILISSA.

A toť bys ráda byla zprávě takové!?

NÁČELNICE.

A vždy Zevs jednou v bédách obrat způsobí.

KILISSA.

I jakže? zhasl - domu maják - Orestes! 765

103

NÁČELNICE.

Ne ještě; špatný věštec by to znamenal.

KILISSA.

Co díš ? víš něco lépe než je řečeno?

NÁČELNICE.

Jdouc ohlaš, co ti uloženo, vykonej.
Je bohů starost, čeho péče jim je vděk.

KILISSA.

Již jdu a vedle slov tvých v tom se zachovám. 770
Kéž z toho štěstí vzejde s boží pomocí! (Odejde.)

SBOR.

Strofa první.

Slyš nyní Die, Olympských bohův
otče, prosby mé vřelé,
zbožně žádostivým,
ctnosti duch by zvítězil, 775
seslati zdar račiž.
K tobě právem volá
všecka řeč má: ty, Die, ho zachraň.

Strofa druhá.

Ó, ó!
toho, jenž v síni vkročil, nad vrahy povznes 780
Die! Když jej jsi povýšil,
díků dvoj- i trojduchý
odměnný milerád podá ti.

Antistrofa první.

Velmože milého mládec sirý
v jařmo, věz, byl upražen 785
běd; v nevolný mu běh
polože míru, přej by zas

104

nezrušenou měrou
těchto vlastí došel,
kam kroků touha stoupavých spěje. 790

Strofa třetí.

Vy, kteří v nádherném zátiší v nitru síně knížecí
zvykle dlíte, slyšte nás,
božstvo příznivé!¹
Ajta! nepravosti bývalé
setřete krev svěžích pokut vinou. 795
Stará nech už vražda v domě neplodí.

Mesódos (mezizpěv).

Až vykoná co měl, vládce propasti hlubokých,²
v dům vstoupiti dej jemu otcův,
svit volnosti uzříti zlaté
ze mhly tmavé zraky zářivými. 800

Antistrofa třetí.

I přilož Máje syn³ laskavý svou pomoc spravedlivou,
příznivý propůjče skon.
Ty tmu odhalíš,
věštče ! Zatmělým mluvíš slovem,
soumrak a chmúru před zrakem steleš, 805
a za dne⁴ zas všecko jasně prohledá.

Strofa čtvrtá.

Tehdy vzdáme již vše skvosty své
na stanův očištění;
svých zatím zpěvů hlahol
zvučně st.rojný žalostný⁵ po městě 810

¹roz. božstvo domácí.

² roz. Apollóné! V Delfách jest propašť, nad níž kněžka Pythia sedíc věští.

³ Hermes.

⁴ roz. když čin se vydaří.

⁵ roz. nad Agamemnonem.

105

rozvlníme. Skutku zdar
i náš zde prospěch valem rozmnoží,
kletba prchne od milých.

Antistrofa druhá.

Zmužilé mysli buď, až díla pokyne čas;
slyš a poslechni hlas otcův, 815
jenž tebe dítě zve,
bys hroznou vykonal mu pomstu.

Antistrofa čtvrtá.

Perseův¹ ke skutku měj v prsou
duch smělý, a svým milým
pod zemí a nad zemí 820

spěšně trpké proved' vášně službu,
v síni páše knížecí
prokletby příkaz vražedný, a shaš
kdož vinen, inu světla den.

AIGISTHOS

(vystoupí sám).

Ne nevolán přicházím, nýbrž poslem zván, 825
neb zprávu novou nějací prý cizinci,
jak slyším, přinesli sem nijak touženou,
že zemřel Orestes. To rozhlásiti v dům

by způsobilo hrůzoplodnou nevoli,
když krvácí a strádá ranou dřívější. 830
Zda za živoucí pravdu smím to přijati
či jsou to řeči strachem od žen zrozené,
jež tápajíce vzduchem, maně zmírají?
Co řekla bys mi o tom, bych znal určitě?

¹ Když ubil Medusu, zrakem pevně utkvěl na štítu svém, by nebyl pohledem jejím v kámen obrácen.

106

NÁČELNICE.

My slyšely sic, ty vnitř vejda cizinců 835
se zeptej. Nevydá nic slovo poslovo,
žeť třeba o tom muže tázati se sám.

AIGISTHOS.

Chci posla toho zříti a se vyptati,
zda při umírajícím sám byl přítomen,
či temnou pověst zvěděv zas ji povídá. 840
Zrak klamati se nedá mysli zjasněné. (Odejde.)

NÁČELNICE.

Die, Die! co povím? kde počítí mi jest'
svou prosbu vřelou, modlitbu k bohům?
své lásky pocit
jak stejně srdečně vyjádřím? 845

Již jistě nyní zakalí se krví
seker ostrý klín muže vraždících,
Agamemnona dům buď sejde zmarem,
do kořen buda zhoubně vyvrácen,
buď oheň žárny pro blahou volnost 850

rozžehna vymůže si královskou
v lidu moc, vzácný statek otcův;
takový zápas jasný bohatýr
podnikne Orestes se dvěma sám
v boji. Vítězství mu zavítej! 855

AIGISTHOS (v paláci).

Ach, ach! ójejeje!

SBOR.

Ha, slyš! ha, slyšiž!
Cože to jest? cože se tam v síni páchá nyní?!
Již čin je v práci, my se odtud odstraňme,

ať spoluvinny býti tímto neštěstím 860
se nezdáme. Jeť boje cíl již postižen.
(Sbor skryje se za mohylu Agamemnonovu ; po chvíli vyběhne z paláce.)

SLUHA.

Ó běda, dvakrát běda! Ubit kníže pán.
Ó běda ještě jednou, volám po třetí.
Již není ho, Aigistha ! Tak přec otevřete
co nejrychleji, s dveří k ženským komnatám 865
 pryč závory; ba čerstvých sil je potřebí,
však nikoliv mrtvému na pomoc: co s ní?
Ó žel, žel! K hluchým volám, marně k ospalým
svou pletu řeč, kde Klytaimnéstra? Co jen dlí?
Mně zdá se, krk teď její visí na šňůrce 870
a spadne brzo pomsty rukou sražený.

KLYTAIMNÉSTRA (rychle přiběhne).
Co jest? Jaké to křiky v domě provádíš?

SLUHA.

Že mrtví pravím, ubíjejí živého.

KLYTAIMNÉSTRA.

Ach, rozumím těm slovům v rouše hádanek,
Lstí zahyneme, jakož my jsme vraždili. 875
Dej rychle někdo mužebitnou sekeru,
ať zvíme, svědčí-li nám smrt či vítězství:
neb v tyto již to se mnou došlo konce běd!

ORESTES

(vejde s Pyladem z paláce ; dveře jsou otevřeny).
I tebe hledám, ten tam dostal již svůj díl.

KLYTAIMNÉSTRA

(spatříc dveřmi mrtvola Aigisthovu). 880
Ó běda? Mrtev - drahý, čacký Aigisthe!

ORESTES.

Máš lásku k tomu muži? tedy v jeden hrob
s ním lehneš, s mrtvým navždy věrně sloučena.
(Doráží na ni.)

KLYTAIMNÉSTRA.

Ó synu, zadrž! prsu Šetři tohoto,
mé dítě! při němž často sladce dřímaje
ty mléko živné sosal dásní mladičkou! 885

ORESTES (k Pyladovi).
Co radíš, Pylade? mám šetřit máteře?

PYLADES.
Kam podějí se Fojba věštby ostatní?
kam na výroky božské věrné přísahy?
Bud' nepřítelem spíše každý nežli bůh.

ORESTES.
Ty soudím práv jsi, radě mně jak náleží. 890
(K matce.)

Pojď' za mnou, při něm právě chci tě zaklati.
I na živě byl tobě otce milejším,
i v smrti k němu druž se. Bylť tvůj milenec,
a koho's milovati měla, protiven.

KLYTAIMNÉSTRA.
Já vychovala tebe, chci teď k stáru žít. 895

ORESTES.
Zabivši otce se mnou žít chceš pod krovem?

KLYTAIMNÉSTRA.
Jeť osud, milé dítě, toho původem.

ORESTES.
I tento tudíž konec osud připravil.

109

KLYTAIMNÉSTRA.
Nic neštítíš se, dítě, kleteb matčiných?

ORESTES.
Tys porodivši vyvrhla mne v neštěstí. 900

KLYTAIMNÉSTRA.
To nevyvrhla, v dům tě slavši přítelův.

ORESTES.
Já volného syn otce dvakrát prodán byl.

KLYTAIMNÉSTRA.

Kde medle cena, již jsem za tě dostala?

ORESTES.

Tu stydím se ti hanbu vymetnouti v tvář.

KLYTAIMNÉSTRA.

Mluv, rci však rovněž otce svého zblouzení.

905

ORESTES.

Nehaň mi doma sedíc muže vojny zlé.

KLYTAIMNÉSTRA.

Být odloučenu mužů bolestí pro ženy.

ORESTES.

A přece doma žehy živí mužů trud.

KLYTAIMNÉSTRA.

Ty zabiti chceš trvám, dítě, matku svou.

ORESTES.

Ne tebe já, ty sama sebe zabiješ.

910

110

KLYTAIMNÉSTRA.

Měj pozor, střež se divých Lític matčíných.

ORESTES.

Jak zniknu, těchto nedbaje, zas otcových?

KLYTAIMNÉSTRA.

Nadarmo zdá se úpím živá u hrobu.

ORESTES.

Smrť tuto určuje ti sudba otcova.

KLYTAIMNÉSTRA.

Žel! hada toho zrodívši jsem chovala.

915

ORESTES.

Ba dobrým byltě věštcem ten strach z vidění.

KLYTAIMNÉSTRA.

— — — — —

ORESTES.

Zabivši koho's neměla, též stejně trp. (Vtiskne ji do paláce.)

NÁČELNICE.

I těchto želme tudíž obou pohromy.
Že pak Orestes chrabřý dospěl vrcholu, 920
krev proliv hojnou, svorně za to žádáme,
by rodu zřítelnice nepropadla v noc.

SBOR.

Strofa první.

Svýmtě časem přišel na Priamovce trest,
pomsta krutovražná.
K pomstě kruté přišel v dům Agamemnonův 925
dvojí dravec, dvojí Arés.

111

Zběh bohověštěný
u cíle vítěz stanul
z vůle boží s mečem práva poháněný.

Strofa druhá.

Zvučně plesejte, jásejte! panovníčí 930
že dům béd zbaven jest a zboží škodou
již nehrozí mu dvě vrahů
v kleté sudbě své.

Antistrofa první.

Přišla na něj, kterýž plál tajenou zlobou,
lestnoduchá pomsta; 935
schvátila jej za rámě v boji pravdivá
Diova zrozenka, již lidé
náležitým slovem
Spravedlivost' vzývají,
zarputilosť omamnou vzdechujíc vrahům. 940

Antistrofa druhá.

Věště pravil tolik z Parnasu bůh Prorok
tajemný, sedící při krbech svatých
v středisku¹ země veškeré
u valných slujích. 944
(Mezera, samá slov nejistota.) 945-951

DOZPĚV.

Právo budiž boží povědění: nebýti 952
nikdy sluhou zlobám!

Vzdávati česť nebes, vládcí podobno jest.
Zasvítl spásy čas! 955
Sřícena pouta těžká s čeledích beder.
Vstaň dome knížecí! Předlouhý jsi čas
ležel svalen jsa v hanby prach.

¹ roz. Delfy jmíny byly světa středem.

112

I vstoupí všekončivý čas brzo
na prahy komnat, až hříchů všečen nelad 960
od krbu navždy zmizí
žertev očistových protřebivou silou.
A poklidně štěstí blahozářivé
zpět na podívanou
vše svede příslušenstvo domu dychtivé. 965
Zasvítl spásy čas!

ORESTES

(ze vrat královského paláce vyjde s Pyladem provázen jsa družinou. Sluhové nesou síťovaný plášť,
pod nímž Klytaimnéstra chotě svého zavraždila. Mrtvoly Aigistha a Klytaimnéstry polo přikryté
nesou na nosidlech.)

(Ukazuje na mrtvoly.)

Hle vizte této země pyšných vládců dvě,
ty vrahy otce mého, škůdce domu zlé.
Tož ondy s trůnů zářila jich vznešenost,
i teď je láska pojí; jak lze viděti 970
z jich pohromy, jich svazek spjala přísaha:
přisáhli spolu krutou otci mému smri
a zemřít; spolu: splněna již přísaha.
A vizte dále, svědci těchto bēd a hrůz,
ten přístroj, nebohému otci osidlo, 975
a rukou pouta, nohou spřežný úvazek.

(Sluhům.)

Nuž rozestřete, přistoupíte kolkolem,
ten muže obal ukažte, ať otec zří,
ne otec můj, než vševidoucí Hélios,
jak bohaprázdný skutek zděla matka má, 980
bych na svědomí jednou k soudu svědka měl,
že právem nastoupil jsem na smrt matčinu;
neb Aigisthovy smrti ni co málo dbám:
tenť má jak cizoložník po zákonu trest.
Však ta, jež choti tento nastrojila pych, 985
a jeho dítě břímě nesla pod srdcem,

113

tíž druhdy milou, nyní zřejmě protivnou...
 co díš? zda není z hrují nebo z ještěrek,
 že hnije, kdo jí dotknut, nedím uštiknut,
 tož pro svou smělost, pro svou mysl zlotřilou. 990
 Jak sebe výmluvněji nazvu ouklad ten?
 zda na zvěř smyčku, čili pokrov svěrací
 umrlčí rakve? nazval bys i nevodem,
 i osidelnou léčkou, řízou zápletnou. 995
 Věc takou poříditi člověk zákeřník
 si může na past přátel; peněz loupeží
 svůj život provodící tou by nástrahou
 lid utracuje hojně blažil srdce své.*
 Mně nebud' taká v domě družka snoubená -
 kéž zhynu spíše z vůle boží bezdětek! 1000

NÁČELNICE.

Ó žel! ó žel neblahých skutků!
 Ty smrtí za své vzala hroznou!
 Ó žel! ó žel!
 Kvetete strast', i kdo na světě zbývá.

ORESTES.

Jest' vinna nebo nevinna? mně svědectvím 1005
 je tento plášť, jež zkrvavil meč Aigisthův.
 Lpí na něm přes moc času prysky krvavé
 a mnohý skvostný tráví pestré práce květ.
 Tu brzo sebe chválím, brzo naříkám,
 s tou řečí veda zhoubnou otcí tkaninou. 110
 I želím činu, vášně, radu veškera,
 jáť zvítězil a bídně sebe poskvřnil!

NÁČELNICE.

Běd prostým nikdo z lidí životem
 zcela bodré mysli neprojde;

* Po dobrém mínění mnohých vykladačů dobře bys též položil vv. 991-998 po verši 976.

v svízele, synu můj, 1015
 dnes onen, ten zítra se řítí.

ORESTES.

To jiný věziž; vímť já kam to směřuje,
jak s koňmi otěž drže letím úprkem
vně dráhy, neb vždy dále mysl odbojná
unáší pobloudilce; v prsou divý strach
již hude píseň, srdce víří zjitřené. 1020

A pokud při smyslech jsem, hlásím přátelům
a dím: ne beze práva máteř ubil jsem,
tu hříšnou vražednici, mrzkou před bohy. 1025

A této odvahy mé hlavním původem
byl prorok Pythský tajemný, jenž zvěstoval,
když vykonám to, prost že budu viny zlé;
když opomenu - trestu svého nepovím,
neb střelou nikdo nedostihne takých béd. 1030

A nyní patříte na mne, kterak ozdoben
jsa touto ratolestí, touto čelenkou
v chrám středozemský půjdu, na práh Prorokův,
k té, ježto slove věčná, září plamenné,
pryč utíkaje této krve společné,
neb jinam pokořit se bůh mi nesvolil. 1035

Však jednou myslím všechen mně lid Argejský;
jak těžká mne tu muka stihla, dosvědčí.

I prchám bludný této země vyhnanec,
živ mrtev tuto sebe pověst; zůstaviv.

NÁČELNICE.

Však šlechetně jsi jednal, aniž opasuj
úst řečmi zlými, lichým nemluv jazykem,
kraj osvobodiv všechen obce Argejské,
dvou draků hlavu lehce smetnuv do prachu. 1040

ORESTES.

Ach, ach!

Ha! jaké ženy zřím to v Gorgon způsobách!?

115

je černé halí pláště, protkán zmijemi
je všady vlas! Již déle já tu neprodlím. 1045

NÁČELNICE.

Ó drahé otci dítě, jaké přízraky
tě děsí? Pomni, mocný vítěz neboj se!

ORESTES.

To nejsou těchto muk mých plané přízraky,
tok zuřivé jsou zřejmě matky lítice. 1050

NÁČELNICE.

Vždyť na rukou ti ještě svěží lípne krev,
a z toho na tvé smysly padá zmatenost'.

ORESTES.

Ó vládce Apollóne! jich už plný řad,
a z očí jejich krápe zlobodechá krev.

NÁČELNICE.

Pouť k smíru jediná: uchyl se k Proroku,
a ten tě vysvobodí z toho trápení.

1055

ORESTES.

Vy žen těch nevidíte, já ty hrůzy zřím.
Mne pryč to pudí, déle již tu neprodlím. (Odkvapí.)

NÁČELNICE.

Ó štěstí provod' tebe: milostivý bůh
hled' na tě, zachovej tě k dobré hodině! -
Tato v královského paláce stěnách
již bouře třetí
zuřivosti dosoptila hrozné.

1060

Poprvé přihodil se dětí snědených
děsný kvas pomsty Thyestu;
za druhé muže královského konec:

1065

116

Achajův bohatýrský vůdce zhynul
v lázních ubitý;

a nyní kdesi vzal se třetí - spasitel
čili řeknu zlosyn?

1070

Kdy pak ustane, kdy skončí utišen
duch záhubný, zloba kletby?

1072

AISCHYLOVY ORESTEJE

III. díl tragoedie

EUMENIDY.

OSOBY:

PYTHIA VĚŠTKYNĚ.
APOLLON.
ORESTES.
KLYTAIMNÉSTRIN STÍN.
SBOR EUMENID.
ATHÉNA.
ATHÉNŠTÍ ZEMANÉ.
KNĚŽKY ATHÉNINY.

(Vydání Wellauerovo.)

(Chrám Apollónův v Delfách; síně sloupové jdou po obou stranách; z pravého sloupoví vyjde věštkyně v říze a skvostech kněžských, věnec vavřínový majíc na hlavě, v ruce berlu.)

PYTHIA VĚŠTKYNĚ.

Svou ze všech bohů nejdřív vzývám modlitbou
Zem, první prorokyni;¹ po ní Themidu,
jež po mateři druhá tuto věstnici
jak pověst praví, držela; pak pořadem
zde třetím vládla jiná Země zrozenka,
tož s její vůlí, aniž v úkor někomu, 5
Titánka Fojbé; dárkem rodným od ní vzal
ji Fojbos, proto zve se přímím Fojbiným.
Opustiv Délské pleso,² břehy skalnaté,
a na pobřeží³ splavném stanuv Pallady 10
sem v tuto zemi přibyl k sídlům Parnasským.
I provodí a slavnou poctu vzdávají
mu Héfajstovy děti,⁴ cestu razíce,
zem divokou měníce v libobytný kraj
A když tam přišel, lid jej ctí a velebí
i Delfos král,⁵ té země správce vznešený. 15
Zeus nadchnuv mysl jeho božským uměním
jej v toto křeslo sází čtvrtým prorokem.
Tož prorokem jest Dia otce Loxias.

¹ roz. od ní, nejstarší, vše proroctví pochází. Ona a Uranos zplodili Titány, mezi nimi Themidu a Fojbu, jejíž vnuk byl Apollon Fojbos.

² kde prý Léto porodila Apollóna.

³ Attickém.

⁴ Attičané. Erechthevs, praotec Attiky, byl Héfaistovec.

⁵ od něhož město Delfy jméno má.

120

Ty bohy předem vzývám na modlitbách svých. 20
I Pallas Předchrámová ¹ česť má v slově mém.
Těž nymfy ctím, kde ve sluj skála Korycká²
se klene, bohů pobyt, ptákův útulek.
V tom místě vládne, dobře pomním, Bromios³
s těch dob, co bůh v boj vedl ženy zuřivé, 25
smrť nastraživ jak plaché zvěři Pentheu;⁴
též Plejsta zřídla⁵ vzývám, Posejdóna moc,⁶
a Dia nejvyššího, na němž všecko jest.
Pak jako věštitelka na trůn usedám.
A nyní všech lepšího vstupů dřívějších 30
mně račte přáti. Je-li zde kdo z Hellenů,
ať vedle losu přijde, jak jest obyčej
neb věštbu hlásám, jak mne ráčí vésti bůh. -
(Vstoupí do chrámu, ale záhy zděšena se vrátí.)
Ó hrůza vysloviti, hrůza na pohled 35
mne z Loxiových síní nazpět vyštvala,
že nelze vlásti sebou, nelze vzpjeti krok!
Ne bystrostí svých nohou, spěchám po rukou:
jsemť holé nic, jak děcko, plachá stařena.
I plazím já se k ověčené svatyni, 40
a vidím na středníku⁷ muže hříšného
an sedí prosebníkem, krev mu po rukou se řine,
v jedné meč nedávno tasený
a v druhé ztepilou má větev olívky,
a po ní jasné vločky vlny bohaté 45
se vinou zdobně. Taktoť zřejmě opovím.

¹ na cestě do chrámu Apollónova byla svatyně Palladina.

² jeskyně nad Delfami na cestě k vrcholům Parnasským.

³ Jasavec, Hejsavec, příjmi Bakchovo, jemuž jeden z vrcholů Parnasských byl zasvěcen.

⁴ král Thébský, od Bakchantek roztrhán, nechtěv dopustiti ctění Bakchova.

⁵ blízko Korycké jeskyně.

⁶ dříve Apollóna pánem byl v Delfách.

⁷ bílý kámen v chrámu, za „pupek“ světa, za střed zemský pokládáný.

121

A před tím mužem zástup podivuhodný
spi ženštin usadiv se v křeslech chrámových.
Však nedím ženštiny to, spíše Gorgony;

než ani nevidím v nich podob Gorgonských;
již jednou na obraze jsem je spatřila 50
jak urvaly kvas Phineu;¹ však bez křídel
zříš tyto, červy, vesměs hrozné ohyzdy;
i chrápou dechu hnusem nesnesitelným
a z očí vykapají děsné krůpěje;
a šat jich nedůstojen, k božským obrazům 55
by nesly jej anižto lidské pod střechy. -
Já neviděla toho spolku kmenovcův,
ni, která země toto plémě živiti
se chlubí beze škody, by běd nelkala.
Co dále přijde, těchto stanů knížete 60
již péče budiž, velmocného Loxia:
an lékař jest a věstec, znalec znamení,
a očistiti umí jiných budovy.²

(Odejde; je viděti vnitřek Delfské svatyně; v něm kolem na křeslech sbor Erinyí. Apollon vykročí s Orestem z pozadí.)

APOLLON.

Já neopustím tebe. Blízko při tobě
vždy strážcem stojím věrným, byť i v dáli dlel, 65
a neobměknu nikdy k nepřátelům tvým.
A nyní polapeny zříš ty zuřivky:
ty zlořečené panny padly do spaní,
ty staré vetché děvy, k nimžto nepřilnul
ni bůh ni člověk žádný, nikdy ani zvěř. 70
Jen pro strast' na svět přišly, anyť v Tartaru
tam v podsvětí jsou bytem, v strastných temnotách,
jak lidem tak Olympským bohům protivny.

¹ Phineu, králi thráckému, z trestu, že tajnou vůli Diovu prozradil, poslal Zevs Harpyje, jež kvas jeho zhanobily či ztrávily.

² ovšem pak i svou.

Však prchni přece odtud; neleň nikterak;
neb honiti tě budou přese šírou zem, 75
ač půjdeš-li vždy prošlapanou pevninou,
i přes moře, i skrze výspy lidnaté.
A neunav se záhy trpě tento trud;
až pak do Palladina města dospěješ,
tam zastav starobylý obraz¹ obejma, 80
my soudce této viny, tak i smířlivé
majíce slovo nalezneme prostředků,
jak navždy tebe těchto strastí zbaviti;

vždyť skláti jsem tě přiměl tělo matčino.

ORESTES.

Ty, kníže Apollóne, jen co právo znáš; 85
že pak to víš, by mně též bylo zdrávo, znej.
Jeť zárukou moc tvoje, že mně vzejde zdar.

APOLLON.

Ať strach nezmůže smyslů, měj se na pozor.
Ty pak, má krvi rodná, z otce jednoho,
ó Herme,² střež ho! zcela po svém příjmení 90
bud vůdcem, zde mi toho veda svěřence.
Vždyť Zevs ctí tuto prosebníků výsadu,
jež spěje k smrtelníkům v blahém znamení.
(Orestes odejde. Apollon zmizí v pozadí; ze brány Styžské vznese se stín
Klytaimnéstrin a obrátí se ke spícím Líticim.)

KLYTAIMNÉSTRA-STÍN.

Snad spíte! Hola! nač je spících potřebí? 95
já před jinými stíny takto znectěna
jsem skrze vás, a oněch, jež jsem zaklala,
mne v podzemí jen stíhá posměch rouhavý,

¹ starožitný obraz bohyně Athény Městské (Polias), ne z Tróje do Athén připadlé Palladion.

² jenž měl mu býti tajným ostražitým průvodcem, by se šťastně dostal do Athén.

123

a zhanobena tčkám; vám pak zvěstuji,
že převelká mne tíží oněch žaloba.
Ač od nejdražších tak jsem hrozně trpěla, 100
přec žádný bůh se pro mne právem nehněvá,
již matkobijce hříšná ruka zaklala.
Patř na tyto zde rány zrakem mysli své,
neb spící duch prohlédá okem zbystřeným,
a za dne osud lidský není průhledem. 105
Již drahně věru darů mých jste vystřebly
i litby vína prosté,¹ smírcí nápoje,
i hody v noci² slavné žárném při krbu
jsem strojívala v bohopustou hodinu,
a vše to marno jako sešlapáno v prach. 110
On unikl a pryč ješť jako plachý srn,
a totě lehkým skokem z tenat prostředku
se vyřítíl a vám se vysmál velice.
Ó slyšte, co jsem řekla k spáse duše své.
Ó vzpamatujte sebe, temné bohyně! 115
neb stín vás, Klytaimnéstra, nyní vyzývá.

SBOR
(supe).

KLYTAIMNĚSTRA.

Jen supte, zatím muž ten prchl daleko.
Ne k mým ještě utekl se bohům příznivým.

SBOR
(supe).

KLYTAIMNĚSTRA.

Spíš tvrdě, není líto ti mé útrapy.
Je pryč Orestes, této matky vražedník.

120

SBOR
(úpí).

Spíš? žalně úpíš? což se rychle nevzchopíš?
Cos konala kdy jindy leč zlo tvořila?

¹ oběti Líticím svědčící byly bez vina, jen voda s medem smíšená byla vylévána.

² o půlnoci.

124

SBOR
(úpí).

KLYTAIMNĚSTRA.

Ó trápení a spánek, mocní spikelci,
třeš životní vycáknou děsné dračice.

SBOR (náčelnice ze spaní)
(supot zdvojený, hekot ostrý).

Ha, chvatni, chvatni, chvatni! Měj pozor!

125

KLYTAIMNĚSTRA.

Zvěř stíháš ve snách, laješ jako lovčí pes,
jenž péče o svou práci nikdy nespustí.
Co činíš? Zbud' se, svízelů se nelekej,
a dobře poznej škodu spaní podlehnouc.
Rozjitři játra spravedlivou žalobou,
neb jako osten bodá lidi rozumné.
A vychrlíc pak za ním dech svůj krvavý
a trávíc žhavým dýmem z útrob zničených
ho následuj a znič ho druhým pohonem.¹ (zmizí.)

130

NÁČELNICE

(vyskočí z křesla).

Zbud', probud' tuto také, jako tebe já. 135
Spíš ještě? Zbud' se, vyžeň z očí ospalost',
ať zvíme zdali marna tato předehra.

Erinyje se vzchopí ; jedny vyrazí ze chrámu a do orchestry, jiné zůstanou v chrámě ještě. Pějí
zprva po jedné, po různu se vyřicující, pak sborně.

SBOR.

Strofa první.

Žel! ó žel! nastojte! hoře stihlo nás.
Ba drahně trpěla jsem, a vše nadarmo!

¹ poprvé ho stíhaly na útěku z Argu do Delf.

125

Strasť nás stihla překrutá, ó běda! 140
přebořká bolest'.
Ach, z tenat vyrvala se, prchla štvaná zvěř.
Koříšť mi vydral přetíživ mne sen.

Antistrofa první.

Přežel! synu Diův, hbitý tys zloděj. 145
Tys mládec v prachu sdeptal staré bohyně.
Zatraceného muže prosebníka střežeš
a prokletého syna.
Tys matkobijce vyrval a jsi přece bůh.
Kdo ten skutek vyznačí býti práv?

Strofa druhá.

Mne v rozecpaní napadnuvši výčitka, 150
jak ušlehne vozka, šlehla tak
bičem lípavým
do hrudi, v zájatí.
Kterak tepoucího zlobného surového tkví
mrazivé přetěžce šlehnutí! 155

Antistrofa druhá.

Tak právě sobě vedou mladší bohové,
a vším vládne moc jejich krutá;
v krvutný stolec
kol hlavy, kol nohou
se ejhle! zemský změnil prostředek, hřích přijav 160
krvavý pod ochranu strašlivý.

Strofa třetí.

Tys příkrbnou, jsa věštec, hříchu poskvrou
svatyni svou samozvaně samoděk pokálel,

přes zákon boží člověka chráně pých,
starověkých Sudic moc zlomiv.¹

165

¹ roz. že nedbal práva Erínyjí, zastav se a očistiv Oresta.

126

Antistrofa třetí.

Mne urazil a toho nevysvobodí,
i kdyby pod zem prchl, nám neunikne nikdy.
Vinou stíženému jednou jiný
na šíji padne hrozný mstitel.

APOLLON

(vyjde z pozadí chrámová).

Ven, přikazuji, rychle z této budovy,
hned opusťte mi tajnou věštby svatyni,
ať stříbroperým zasažena hádětem,¹

170

až ze tětivy zlatotkané vyšlehne,
z bolesti pěny černé krve člověčí,
již nastřebala's, nevyplyneš spoustami.

175

Vám nepřísluší k té se třetí budově.
Tam kde se hlava stíná, oči loupají,
kde katuje se, vraždí, dětí zárodek
se hubí, kde se klestí údy, mrzačí,
kde kamenují, hrozným rykem úpějí

180

vzad na kůl naražení. Ajta slyšíte,
v jakýchto hodokvasech, mrzké ohavy,
si libujete? Všechn způsob podstaty
to dokazuje. Lva sluj krvostřebného
vám sluší za byt, ne však o práh svěcený

185

by hnus váš otíral se této tajnice.
Již jděte bez pastýře po svých pastvinách,
neb takovému stádu žádný nechce bůh.

NÁČELNICE.

Slyš kníže Apollóne vzájem také nás.
Ty nejsi těmi věcmi s p o l u v i n e n sám,
než j e n t y vše to spáchal, sám vše provinil.

190

APOLLON.

Co díš? až potud řeči délku roztahuj.

¹ roz. šípem.

127

NÁČELNICE.

Ty přikázal, by zabil matku cizinec.

APOLLON.

Já pomstu vzdáti kázal otcovi. Nu což?

NÁČELNICE.

A pak jsi nové viny stal se zástupcem.

195

APOLLON.

A kázal utéci se k chrámu tomuto.

NÁČELNICE.

A tyto průvodkyně medle hanobíš?

APOLLON.

Vámť nepřipadno v tento vekročiti dům.

NÁČELNICE.

Však ješť nám rozkázáno takto činiti.

APOLLON.

Jakýtě úkol! Pýchej pěkným úřadem!

200

NÁČELNICE.

My matkobijce štveme z krbů domácích.

APOLLON.

Což? vraha ženy, která muže zabila?

NÁČELNICE.

To pokrevník svou rukou neměl spáchatí.

APOLLON.

Ó bezectným pak zcela, pranic neplaten
by Diův byl a Héry svazek přemocné,

205

128

pak tímto slovem Kypris¹ klesla bezectna,
ač lidem od ní plyne blahost všeliká:
neb lože, jímž jsou muž a žena sloučeni,
ješť nad přísahu, právo-li je ostříhá.
Těm, kteří sebe vraždi, kdyžtě shovíváš
se na nich nemstíc, hněvně na ně nepatříc,
pak neprávem Oresta pronásleduješ.
Vímť na přísný že potaz béřeš jednu věc,

210

a druhou zřejmě před se béřeš klidněji.
Co právo v při té, jasná Pallas uvidí. 215

NÁČELNICE.

Věz, nikdy toho muže já se nespustím.

APOLLON.

Nu stíhej tedy, víc si práce přičiňuj.

NÁČELNICE.

Ty nezlehčuj svým slovem mého úřadu.

APOLLON.

I nepřijal bych na se tvého úřadu.

NÁČELNICE.

Ty ovšem slyneš velkým v radě Diově, 220
však mne krev žene matky, žene za vrahem,
jejž honíc jako fena pomstou dostihnu.

(Sbor odběhne v nepořádku.)

APOLLON.

Já pomohu zas, prosebníka vybavím,
neb před božstvem a lidmi hrozně zanevřel
by na mne vinník, kdybych vzdal ho samochtě. 225

(Zajde do chrámu.)

(Jeviště jiné. Viděti svatyni Pallady Athény na hradě Athénském, a v něm Oresta objímajícího bohynin obraz.)

¹ roz. Afrodité.

129

ORESTES.

Athéno, kněžno mocná, slovem Fojbovým
zde jsem: i přijmi blahosklonně vinníka,
ne zlořečence, ani rukou nečistých,
než mdlého již a ztýraného blouzením 229
po domech cizích, chůzi lidských po cestách. 230

(Po rozumu jiném dva poslední verše čti:

však zemdlého, na nějž hanu metalí 229
při domech cizích a kde stoupá lidský krok.) 230

Zem pevnou jako moře stejně prochodiv
a dbaje Loxiových věštných příkazů
v tvůj chrám přicházím, jasná, k tvému obrazu -
zde zůstáváje vyčkám konce líčení.

(Sbor Erínyjí přikvačí v nepořádku.)

NÁČELNICE.

Nuž! tu jsou toho muže zjevné šlepěje. 235
 Tož svědka nemluvného znaků následuj.
 Neb jako zraněného srna slídí pes,
 tu kde krev stopu kropí, takto náš jde sled.
 Hrud' těžce dýše mnohým trudem úmorným,
 neb země okres všechen jesti prokročen, 240
 a přese moře letem neokřídleným
 jsem stíhajíc jej přešla, bystra jako loď.
 A nyní muž ten zde je někdes uschován.
 Mne lidské krve vůně sladce ovívá.
 (K jedné:) ha, viz! viz tu zas! 245
 (Ke dvěma :) patřte kol a kol zrakem,
 aby beze trestu nám neunikl matkovrah.
 (Ostatní pějí, po jedné.)
 Ten muž našed zas ochranu
 objev obraz svatý Pallady vládkyně
 vznésti na soud její své viny věc volí. 250
 To nesmí býti, zem krev pila mateřskou,
 ký žel! nenahradí se již!
 na věky vsákla rozlitou půdy prst'.

9

130

Ba odpykati musíš, z údů za živa
 vystřebu mok rudý tvé krve, vystrojím 255
 si z tebe děsných pitek blahý požitok;
 až pak ti život ztrávím, dolů zavedu,
 trapně mi tam za smrt' matčinu odpykáš.
 I shledáš, jiný-li se člověk provinil
 buď bohu neb druhům 260
 neb rodičům drahým, mocně se prohřešiv,
 že každý má své vině přiměřený trest.
 Neb veliký jest Hádes soudcem lidí všech,
 v tmavém podsvětí
 na vesmír okem pozírá bdělým. 265

ORESTES.

Já vyučen jsa strastmi, mnohých očisty
 jsem zvyků vědom, znám kde právo mluvíti,
 kde mlčeti se sluší. Hlasně mluvíti
 však v této při mně velel moudrý učitel.¹
 Neb spí již krev a na mé ruce vybledá 270
 a vyhlazena skvrna z vraždy matčiny;
 neb při Fojbově krbu svěží její pel
 byl setřen očistami krve zvířecí.

A dlouhou řeč bych začal, maje hlásiti,
s kým obcoval jsem družně stykem neškodným. 275
Čas odčiňuje všecko, stárna spolu sám.

A nyní zbožně vzývám rtoma čistýma
té země panovníci, mocnou Athénu,
mně přispět ku pomoci. Získáť bez boje 280
i mne i zem i národ všecken Argejský,
jenž navždy spojenec je věrný, poctivý.
Nuž nechať v místech dálných země Libycké
tam při Tritonských proudů rodném řečišti²
svou nohu přímo vznáší aneb uklání

¹ roz. Apollon.

² kde prý Pallas se narodila nebo vyrostla.

131

své milé štítíc, nebo v pláni Flegerské¹ 285
jak smělý vojevoda šiky přehlíží:
kéž přijde - vždyť i z dále slyší kde je bůh -
by vysvobodila mne z toho trápení.

SBOR.

Ni Apollon; ni tebe Athénina moc 290
již neuchrání, opuštěn bys nehynul,
kde radost srdce hostí ani nepoznav,
jsa pastvou bezekrevnou bohům,² pustý stín.

Nic neodpíráš, ale hovor odmítáš,
mně odchován byv žertvou, a mně zasvěcen? 295
I živ, ne před oltářem sklán mne obcerstvíš.

Slyš toto zpěvu kolo, jež tě opoutá.
Nuže začněme již v kole ples, jelikož se zalíbilo nám
děsnou si prováděti píseň, 300
a vyčisti osud mezi lidstva rodem,

jak zástup náš jej byl podělil;
my spravedlivy známe se býti.
Čisté ruce k nám kdotě pozdvíhá,
toho nikdy hněvem nestihneme svým, 305
životem bez pohromy kráčí.

Ale kdož jako tento se muž proviniv
krvavé ruce hříšně zakrývá,
právními my svědky duším zabitých
přibudouce činův jeho násilných 310
mstitelem se ukážeme přísným.

Strofa první.

Matko, slyš noci matko, ježto jsi mě porodila,

trestatelku zesnulých i živých:

¹ na thráckém pobřeží, kde byl boj s Giganty, v němž Athéria Giganta Pallada zabila.

² roz. Erínyjm.

132

neb mi Látóny syn veškerou česť zabírá,
toho mi zběha zasloniv, jenžto vrah matky své
má se káti svou krví. 315
Nad obětí určenou
tento zpěv pominulý, pošetilý mysl vztrhni,
ples divý Erínyjí,
sloh nelíbezný, duchů pouto, chřadnutí těles.

Antistrofa první.

Neb neúprosný osud tento 320
díl uložil na bedra nám po věčný čas:
ký smrtelník se na vraždění vrhne mrzké,
stříti jeho krok za krokem, až mu noc zavře zrak.
Z vůle též mu smrt nedá.

Nad obětí určenou 325
tento zpěv pominulý, pošetilý mysl vztrhni,
ples divý Erínyjí,
sloh nelíbezný, duchů pouto, chřadnutí těles.

Strofa druhá.

Od rodu nám určen již tento byl úděl:
míjeti nesmrtných kruhy, nikdy společný 330
k nám nepřilne hodovník,
nesmí čistobělé
zaskvíti se roucho na údech

Mým je dávno úkolem
rušiti štěstí rodin, 335
když druha druh zlostně hubí;
stíhající ho valem,
byť jaré síly byl,
přec ničíme novou krev.

Antistrofa druhá.

Sprostiti péčí těchto snažíme se božstvo; 340
v úkole svém volnosti bohů vymaháme;
nepři nikdo se s námi.

133

Tentotě rod krvavý

a nenáviděný z jasožárných
Zeus stanů vyobcoval - 345
Prudce výšin kvapíc
těžkochodé své nohy sval
v šíji snáším vrahům,
jich klesá krok hbitý,
v černou záhubu pádě. 350

Strofa třetí.

Pýcha lidská, ta vznešená pode sluncem,
vpod zemi krsne nesličně niveč se propadnouc,
až sbor náš v šatu mračně zjeví se a tanců
začne rejdy strašlivé.

Antistrofa třetí.

Klesaje nevnímá toho ve bludu zhoubném; 355
hřích takovou mrakotou zraky člověka smýká,
rozkládá se po domě tma hrůzy a hlasný
nářku sten se rozléhá.

Strofa čtvrtá.

Toť jisto: důmyslivé
jsme, cíle dostíhavé, 360
mstitelky vin hrozná,
nesmírlivé lidem lichým,
život vedouce s údělem
mrzkým nevážným v práchnivišti chmurnatém, božstvu
odporné, kamo příkra je cesta 365
světla jak mrakot synům.

Antistrofa čtvrtá.

Ký medle člověk při tom
strachem se nechví bledým,
když uslyší mého

134

hlas práva, souzený, bohů 370
propůjčený mi vrchmocí?
jeť služba má pradávna, prosta hanby vší, ač je
podzemných ve stanech, v bezeslunných
temnotách bydliště mé.

ATHÉNA

(štítem a oštěpem ozbrojená ve vzduchu se zjeví na voze koňmi taženém).
Již z dále zaslechla jsem mocnohlasý křik, 375
jak od Skamandra spěchám zevně prostorem,

již vojvodové, bohatýři Achajští
jak velkolepý úděl zboží plenného
mně navždy zasvětili cele nedílně,
to darem vzácným Théseovým potomkům.¹ 380
I přispěla jsem krokem bystrým odtamtud,
ne s křídly, vypuklinou štítu mávajíc,
vůz tento zapřáhnuvši k ořům bujarým.
A nyní vidouc v zemi tuto společnost
nic nelekám se, avšak podiv jímá zrak. 385
Kdo jste přec? všech se dotazuji společně,
i toho, jenž můj obraz jímá, cizince,
i vás, jež nejste tvorů rodům podobny,
jichž ani v kruhu bohyň bozi nezřeli,
v nichž ani k lidským tvářem není podoby. 390
Však utrhati jiným, hany nevěda,
ješť proti právu; zákon toho dalek jest.

NÁČELNICE.

Zvíš o všem tomto zkrátka, dcero Diova,
Jsme my ti dcery Noci, věčně vládnoucí,
a v podzemných nás bytech zovou Lítice. 395

ATHÉNA.

Tož příjmený tvůj název znám již a tvůj rod.

¹ roz. Athéňanům.

135

NÁČELNICE.

Těž brzo zvědět máš o mém úřadě.

ATHÉNA.

Však zvím, až někdo zřejmým slovem vypoví.

NÁČELNICE.

My vyháníme z domu vraha člověka.

ATHÉNA.

A vražedníku kde je konec útěku? 400

NÁČELNICE.

Kde radosti nebývá místa žádného.¹

ATHÉNA.

A tak i skřek tvůj káže je m u² prchati?

NÁČELNICE.

Onť odvážil se býti vrahem matčiným.

ATHÉNA.

Zda z jiných příčin, či se hněvu kéhos bál?

NÁČELNICE.

Kdež byl by taký osten, matku vražditi?

405

ATHÉNA.

Z dvou proti sobě znám jen slovo jednoho.

NÁČELNICE.

Však sotva odpřisáhne - nechceť přísaze.³

¹ roz. v podsvětí.

² Orestu.

³ roz. Orestes ani sám neodpřisáhne, že matky nezabil, ani nám nedá přísahati, že je vrahem.

136

ATHÉNA.

Chceš správnou spíše slouti nežli jednati.

NÁČELNICE.

Jak medle? pouč! radou moudrou oplýváš.

ATHÉNA.

Dím, nezvítězí přísahami nepravosť.

410

NÁČELNICE.

Nuž vyšetřuj ho, spravedlivým řádem suď.

ATHÉNA.

Zda na mně přestávati cíl má rozepře?

NÁČELNICE.

Ba ovšem, ctímeť důstojnou jak náleží.

ATHÉNA.

Co proti tomu říci chceš si cizince?

I pověz nejprv zemi, rod, své příhody,

a potom tuto stížnosť odbud' od sebe,

ač, bezpečě se právem, při mém oltáři

sedíš-li objímaje tento obraz můj

co prosebník ctihodný jako Ixion.¹

Vše to mi zodpovídej pochopitelně.

415

420

ORESTES.

Athéno mocná! předem po těch posledních
tvých slovech zbavím tebe těžké starosti.
Já nejsem prosebníkem, žádná poskvrna
v mé ruce nelpí, jež tvůj obraz objímá.

¹ Ixion, král Lapithů v Thessalii, zabil tchána svého. Zevs, k němuž se prosebně obrátil, očistil jej.

137

I povím tobě důkaz toho veliký: 425
je zákon, vražedník budiž mlčeliv,
až mužem poražené zvíře sosavé
jej pokropí svou svěží krvi očistnou.
Nedávno v jiných domech také očisty 430
jsem nabyt Zvířat krví, vodou proudící.
Tak tuto starost výrokem svým odmítám.
Hned dovíš se, jakého jsem já původu.
Jsem Argejan, a dobře otce mého znáš,
toť Agamemnon, námořních vojsk velitel, 435
s nimž ty jsi město Tróji niveč zvrátila.
Ten zahynul jest bídňě, přišed v domov svůj,
neb ošemetná matka má ho zabila
jej zahrnuvši pestrotkaným osidlem:
i dosvědčila vraždu síně lazební.
Já přišed pak, ten předtím čas jsa bídňý zběh 440
jsem ubil roditelku, toho nezapru,
tak otce předraheho pomstiv odplatou.
A toho společným je Fojbos vinníkem,
prorokující trýzně srdci bodavé,
nepotrestám-li takto smrti vinníkův. 445
Ty suď věc, zdali spravedliva čili nic:
to spáchav na tvém soudě vesměs přestanu.

ATHÉNA.

To příliš těžký případ, leč jej smrtelník
kys rozsouditi míní. Mně však nesluší 450
též rozřešiti vinu vraždy prchlivé.
Ty obzvláště pak v byt můj, obřad vykonav,¹
jsi prosebníkem přišel čist a bezvaden,
a tak tě bez úhony v město přijímám.
Však tyto neodbytné mají poslání,
a nedojdou-li v tomto sporu vítězství, 455
pak z útrob jejich na zem chrlicí se jed

¹ vyspěv rozumem (dle jiných čtení).

138

mor hrozný věčný vlasti této způsobí.
Tak věc se má: ať obě strany zůstanou
či odejdou, mne strasti hrozné neminou.
A ježto připadla sem tato rozepře, 460
tož ustanovit vražed soudce přísežné
já na vše časy tento zákon položím.
Vy opatřte si svědectví a důkazy,
a na podporu práva svého přísahy. 465
Jdu vyvolit si nejlepších svých občanů,
by správně rozřešili tuto rozepři,
až přísáhnou, že nic křivého nevyřknou.

(Zmizí ve vzduchu.)

SBOR.

Strofa první.

Převratem nyní hrozí ustanovení nová,
zvítězí-li v této při
matkovrah zlotřilý. 470
Všechno již lidstvo tento čin spojí
snadně k podnikům drzým,
a mnohá pak otce, máteř,
stihne prodlením věků
rána zlá krutých dětí. 475

Antistrofa první.

Neb pro skutky těchto vin Lític obzíravých
nevzchopí se trest a hněv;
všem vrahům zvůli dám.
Zvěšť o křivdách lidí se rozzvučí;
kdež nalézti svízelům 480
cíle, konce? lék nematný
kdo kde řekne zoufalým?
Zbídňelý neodtuší.¹

1 roz. neodlehčí, nepotěší.

139

Strofa druhá.

Již se nikdo nevzrušuj
stižený ranou nehod 485
žalně vznésti tento hlas:
„Ó kde soud? Ó kde trůn Erínyjí?"

Záhy snad takým stonem
zastená otec a máť
trápení novým bolem,
ježto práva dům klesá. 490

Antistrofa druhá.

Dobře někde vládne strach;
v mysli vášně hlídačem
ješť mu dlíti bedlivým.
S prospěchem, v trampotách umoudřeti. 495
Kdož by, bázni v uctivé
srdce svého necviče,
bud'si město neb člověk,
ještě práva ctil svatosť?

Strofa třetí.

Jak nekázaný život 500
tak zvolí ujařmený
nechvalen:
vezdy propůjčuje bůh zdaru prostředu;
co jinak, zpravuje jináče.¹
Příměrným pravím slovem: 505
dítě pravé je hrdosť malobázně bohů;
z mysli zdravé však
převítaný, všem drahý,
strom blaženosti roste.

Antistrofa třetí.

A slovem ti platně dím: 510
práva svatyni v úctě měj;

1 roz. co středu nedbá, na to bohové s nestejnou hledí přízní.

zisku chtíč
mrzce rukou nesahej na klenot jeho,
neb tě pokuta dopadne,
svrchovaný konec čeká. 515
A proto zbožně člověk rodičů cti svatosť;
a kdy zavítá
ve příbytek host cizí,
važ jeho právo čestně

Strofa čtvrtá.

Budeť požehnán, kdo takto z vůle své 520
zbožně práv je vezdy,

a nikdy neutone ve víru zkázy.
Však práva, díím, prznitel drzomělý,
jenž s křivdou veze v lodi četnou zboží směs,
až svým časem se ráhno lodní 525
ztroskoce bouře návalem,
bezděky plachty strhne.

Antistrofa čtvrtá.

A z jícnu děsné propasti vířivé
marně hlas mu pláče:
i směje se bůh nad mužem opovážným, 530
an zří, kterak málomocně podlehá
již v těžkém boji, nepřekročí skalních stěn,
až statky bývalé konečně
rozdrtě práva úskalím
zemře neznán a nectěn! - 535

(Jeviště se změní, a viděti Areiopagos. Řada Athénských zemanův, Athénou vedená, na křeslech zasedne podél stěny; před nimi s jedné strany stojí oltář, s druhé stůl s osudími. Při oltáři stojí Orestes. Athéna vystoupí z prostředu do předu.)

ATHÉNA.

Již, hlasateli, hlaš a drž lid na úzdě.
Ta pronikavá polní trouba Tyrrhenská

141

ať zahlaholí plna dechů člověčích
a lidu mocným zvukem slovo provolá;
neb ježto naplnil se počtem tento soud, 540
bud slušně ticho, věčná ustavení má
ať sezná všechno město, sezná tento sbor,
by rozsouzena byla správně rozepře.
(Ohlašuje hlasatel a trouba zní. Apollon přijde a stane při Orestovi.)

NÁČELNICE.

Ó kníže Apollóne! panuj kde jsi svůj.
Jak účasten jsi, pověz, v tomto případě? 545

APOLLON.

Já na svědectví přišel - v chrám můj utekl
se tento muž a s prosbou před krb usedl;
já očistil ho z viny jeho přečinu -
a sám chci hájiti ho. Jsemť vinníkem
té vraždy jeho matky; (k Athéně:) ty pak před soudem 550
ved' při jak umíš, abys rozřešila spor.

ATHÉNA.

Vám svědčí slovo - zavádím pře líčení -
neb žalující, mluvě dříve v řízení,
buď náležitým věci objasnitelem.

NÁČELNICE.

Jeť mnoho nás, však stručně vypovíme věc.

555

(K Orestu:) Nuž odpovídej, slovo s námi střídaje.

Rci nejprv, zdali matku svou jsi usmrtil?

ORESTES.

Ba usmrtil, to zapíratí nelze mi.

NÁČELNICE.

Toť jeden vítězný již ze tří zápasů.¹

¹ naráží na zápol, v němž třikráte bylo povaliti soka do úplného vítězství.

142

ORESTES.

Již tak se chlubíš a přec ještě neležím.

560

NÁČELNICE.

Však je ti říci, kterak jsi ji usmrtil.

ORESTES.

Já taseným ji mečem sekl po šíji.

NÁČELNICE.

A koho poslechl jsi? kdo ti poradil?

ORESTES.

Zde toho (ukáže na Apollóna) výpovědi: dosvědčuje mně.

NÁČELNICE.

Ten věstec byl ti matkovraždy původem?

565

ORESTES.

A posud osudu si svého nehaním.

NÁČELNICE.

Však až tě stihne výrok, jinak promluvíš.

ORESTES.

Mám důvěru, mně otec z hrobu pomáhá.

NÁČELNICE.

Aj matku zabiv, nyní v mrtvé důvěřuj.

ORESTES.

Vždyť palčivý znak dvojí měla poskvřny.

570

NÁČELNICE.

Co pravíš? pouč o tom tyto přísežné.

ORESTES.

Zabivši chotě otce mého zabila.

143

NÁČELNICE.

Však ty přec žiješ, ona vinu smířila.

ORESTES.

Proč nestíhala jsi ji medle za živa?

NÁČELNICE.

Nebyltě jedné krve, jehož zabila.

575

ORESTES.

A já jsem matere své krvi příbuzen?

NÁČELNICE.

Aj, kterak pod srdcem tě, vrahu, živila?

Ty nejdražší krev matky v sobě zapíráš?

ORESTES.

Již ty mně, Apollóne, dosvědč. Vypověz,
zda oprávněn jsa k tomu, jsem ji usmrtil.

580

Jáť nezapírám skutku, jak už tomu jest;
však zdali právem, čili nic, krev prolita
je po tvé mysli, rozsud', bych to, soudcům děl.

APOLLON.

Vám vznešeným Athény mocné zřízencům
to vyřknu správně, prorokem jsa neselhu.

585

Já s proročího trůnu nikdy nemluvil
nic o muži, ni ženě ani o městě,
co nepřikázal otec Olympjanů Zevs.

To právo tudíž, co v něm moci, poznati

a vůle dbáti otcovy vám poroučím:

590

neb mocnější, než Zevs jest, není přísaha.

NÁČELNICE.

Ty pravíš, Zevs ti vnuknut tuto výpověď
zde hlásit Orestovi, vraždu otcovu
by pomstě nic nevážil úcty matčiny?

144

APOLLON.

Toť není jedno, zahyne-li vzácný muž, 595
jenž od Dia jest poctěn žezlem královským,
a sice skrze ženu, ne snad sveřepým,
jak z ruky Amazonské, šípem z daleka;
než slyš Athéno, sbore přisedící slyš,
jenž rozhodneš svým hlasem v této příčině: 600
neb z války když se vrátil, lepších vykonav
než jiní skutků drahně, vlídně přivítá
jej, koupel skytne ve vaně, a na konec
tam prostře pokrov valný, v rouše umělém 605
a nevýchodném zapletouc jej zabije.
Ten byltě konec muže, jak jsem pověděl,
tož muže vznešeného, loďstva vojvody.
Tak líčil jsem tu ženu, by se zjitřil lid,
jenž určen rozhodnouti v této rozepři.

NÁČELNICE.

Víc váží Zevs krev otcovu dle řeči tvé; 610
a sám přec svázal Krona, otce starého.¹
Zda srovnává se onen skutek s řečí tou?
Vás volám svědkem, by ste dobře slyšeli.

APOLLON.

Ó přeprotivné stvůry, bohům nelibé!
Lze pouta rozvázati, jestiž odpomoc, 615
a dost' a dosti k vybavení prostředkův.
Však jakmile krev člověka prach pohltil
již jednou zemřelému nelze povstati.
Můj otec proti tomu kouzla nestvořil,
vše ostatní si točí dolů nahoru 620
a staví, neustává v píli klopotné.

¹Zevs svrhl otce Krona s trůnu, a svázal jej jako ostatní Titány v Tartaru.

145

NÁČELNICE.

Viz, obžaloby jeho kterak uhájíš!
Krev na zem vyliv matere své příbuznou
pak v Argu bude bytem v domě otcově?
jak přistoupiti k oltářům smí obecním?
ses a která připustí ho slavnost' spolková?

APOLLON.

I toto povím; poslyš, neboť pravdu dím.
Nenítě ploditelkou matka dítěte
tak nazvaná, než živí zárod mladistvý, 630
je plodí rodič, ona jako družka druhovi
plod zachová, když jim ho nepoškodí bůh
A slova toho doklad hned ti opovím.
Jeť možno býti otcem bez matky: zde viz
je svědek, dcera Olympského Diova, 635
jež nevyživila se v útroh temnotách,
však plod, jakého žádný bůh by nesplodil.
Já, Pallado, pak vůbec, seč jsem, proslavím
tvé toto město, a tvůj národ zveličím;
a toho tvých jsem domů poslal ke krbům, 640
by na věčné se časy tobě věrným stal,
a jeho za spojence abys, bohyně,
si získala i potomstvo, a zůstaniž
tak věčně: smlouvy dbejte jejich synové!

ATHÉNA.

Již velím těmto ¹ dáti po svém mínění
hlas spravedlivý, nebtě dosti mluveno. 645

NÁČELNICE.

Již vystřeleny od nás střely veškeré.
I čekám zprávy, kterak spor se rozsoudí.

ATHÉNA.

Jak učiním, bych od vás hany nevzala?

¹ roz. soudcům.

NÁČELNICE.

Co slyšeli jste, slyšeli; a v srdci hlas
nesouce ctěte přísahu svou, přátelé! 650

ATHÉNA.

Již poslechněte zákon, lide Attický,

soud první o prolité krvi soudící.
 I v časy příští Aigeovu národu¹
 vždy tato velká rada soudců zůstane. 655
 Zde v Areiově kopci, kde se táborem
 voj Amazonek² položil, když ze záští
 přitáhše na Thésea, tento mladistvý
 stan vyšehradný proti městu vztýčily,
 a žertvy kladly Areu, že příjmení
 své odtud vzala skála i vrch Areiův; 660
 zde na tom úcta lidu a strach sourodý
 vší křivdě bránit bude za dne za noci,
 ač měšťané-li sami zásad nezruší;
 kdo vodu čistou hnusným kalu přílivem
 si znešvaří, nenajde nikdy nápoje. 665
 Ni zvůli libovládné, ni krutému jhu
 se poddávati, nejsem radou měšťanům,
 ni vyháněti z města vše co váhu má.
 Kdož medle, prost jsa bázně, byl by spravedliv?
 Tož náležitě ctíce taký práva řád, 670
 i země mocnou hradbu míti budete,
 i města spásu, jaké nemá smrtelník
 ni v kraji Pelopově, v Skytských končinách.
 Tu velkou radu, ziskem nedotknutelnou,
 cti hodnou, přísnou, nad spícími strážky 675

¹ Athéňanům: bylť Aigevs z nejstarších králův Attických otec Théseův.

² Thésevs, pomocník Hérakleův v boji proti Amazonkám, přivodí do Attiky zajatou jejich královnu Hippolytu. Aby pomstily královnu a porážku, přitáhly do Attiky a obléhaly Athény, ale byly opět poraženy.

147

té země ostražitou ustanovuji.
 Tu na čas příští činím zmínku důtklivou
 své země lidu. Již pak čas se vzchopiti,
 a vzíti hlasy, rozsouditi rozepři. 680
 Jest domluvena řeč těm, kdož ctí přísahu.
 (Mezi následující rozmluvou soudci berou kamínky hlasovací
 s oltáře a metají je v osudí.)

NÁČELNICE.

A přece radím, aby žádná úhona
 nám nestala se, kruté v zemi družině.

APOLLON.

I já mých káží výrokův a Diových
 ctně dbáti, nemarniti jejich prospěchu.

NÁČELNICE
(k Apollónovi).

Však neoprávněn hájíš věci krvavých,
již nečíst bude, setrváš-li, výrok tvůj. 685

APOLLON.

Zda též můj otec chybil ve svém úsudku
dav Ixionu¹ sluchu, vrahu prvnímu?

NÁČELNICE.

Tak jest. A já-li svého práva nedojdu,
zem tuto zase těžce navštívím. 690

APOLLON.

Však u bohů ni mladých ani u starších
cti nemáš ty a váhy: Já tu zvítězím.

¹ Ixion prý první prolil krev rodnou úskočně.

148

NÁČELNICE

I v domě Ferétově tak jsi učinil,¹
Sudičky přiměv smrtným věku přidati.

APOLLON.

Či není spravedlivo dobře činiti,
a zvláště, když by prosil, bohů ctiteli? 695

NÁČELNICE.

Tyť starodávnou podevrátiv řádu moc
jsi vínem zloudil starobylé bohyně.

APOLLON.

Tyť brzo, nedobudouc v sporu vítězství
jed chrlit budeš nepřítelům neškodný. 700

NÁČELNICE.

Když ty jsa mlád mne starou mrzce potíráš,
chci vyčkati, až tento spor se rozřeší.
neb nevím, mám-li na město se horšiti.

ATHÉNA.

Toť úkol můj, spor rozhodnouti naposled:
jáť Orestovi tento křemen přiložím; 705
(vezme kamínek a drží jej v ruce),

neb není matky žádné, jež mne zrodila.
Co mužské, přeji všemu ze vší duše své,
jen sňatku nechci, jsem tě celá otcova.
Tož větší váhy na smrt ženy nekladu;
jež zavraždila muže, domu vladyku. 710
Byť rovnohlasně souzen, vyhrá Orestes.
Již rychle vysypejte hřebí z nádoby
vy soudcové, jimž úřad tento poručen.

(Kamínky z osudí se vysypou a spočítají.)

¹ Admétos Ferétovec, král Ferský v Thessalii, zemřítí měl mlád. I sželelo se osudu jeho Apollónovi, který maje ho rád, bezcitné srdce neúprosných Sudiček obměkčil příměv je pítí víno

149

ORESTES.

Ó Fojbe Apollóne! jak spor dopadne?

NÁČELNICE.

Ó matko, Noci černá! zda to znamenáš? 715

ORESTES.

Ted' uzřím spásu, nebo konec katanem.

NÁČELNICE.

Nám zhynouti, neb dále míti poctivosť!

ORESTES.

Svod hlasů řádně počítejte, přátelé!
šetříce při rozboru spravedlnosti.

Apollon

NÁČELNICE (jak radí no-

Hlas jen-li schází, těžkou tvoří pohromu, 720
a jeden kámen, vypadne-li, spasí dům. větší vydavatelé).

ATHÉNA.

Muž tento viny sproštěn v soudě hrdelném,
neb roven jest si počet znaků kamenných.

(Přidá svůj kamínek k bílým. Apollon zmizí.)

ORESTES.

Ó spasitelko domu mého, Pallado!
tyť jsi mne zbaveného země otcovské 725
zas domů vrátila. I řeknou v Helladě:

"je zase Argejanem, drží otcovské
zas zboží, z Pallady a Fojba milosti,
a Dia všemocného Spásce třetího,"¹
jenž slitovav se nad osudem otcovým 730
mne spasil, vida tyto matky zástupce.

lidumilné. I měl zůstat i na živě Admétos, jiný-li za něho život položí, k čemuž ochotně se dáti na se vzala choť jeho Alkeste.

¹ Zevs býval sám třetí ve spolku bohů dvou.

150

Já zemi této jakož tvému národu
věz, na všech časů příštích dobu nejdelší
se zapřísáhnu půjda nyní v domov svůj,
že náčelník mé země nikdy nevкроčí 735
a nevnese sem jasolessklých oštěpů;
neb ač nás hrobu tehdy krýti bude stín,
my ty, co překročí nám tuto přísahu,
pak potrestáme nezbytnými bédami,
cest nepohody jim a dráhy zhoubné 740
strojíce, že se sželi jim všech útoků;
však přísahy-li dbáti, toto Pallady
vždy město ctíti budou kopím soudruhým,
pak jsme jim nakloněni s láskou zdvojenou.
Již blaze žijte, ty a lid tvůj državný, 745
ať nepřítel vám neunikne v zápase,
a spása vzejde z něho, dřevců vítězství! (Odejde.)

SBOR.

Nových bohů, pohřichu! rod starý práva zvyk
mně z rukou mrzce vyrval a v prach sešlapal.
Já bezectná, já bídná v těžkém hněvu svém 750
ve kraj tento, žel!
jed roním, jed z prsou v krůpějích na odplatu
krutý zrostlinám; a pak vyčnějí,
ó pomsty hrůzo!
stvolů z půdy stébla sprahlé, plané 755
a polem skvrny lehnou zhoubné životům.
Co nářkem pořídím?
mne smíchem lid utkal.
Ach! trpkou jsme snesly trýzeň dravou
my bídné zneuctěné Noci zrozenky. 760

ATHÉNA.

Mne poslechněte: nechte nářkův urputných,
neb nejste přemoženy, stejnohlasý soud
je správně vyřčen, beze vší vám úhony.

151

Však Zevs nám ovšem seslal skvělé svědectví,
a sám kdo věštil, byl tu na svědectví sám, 765

že Orestes to spáchav nemá bráti škod.
Tož nemetejte těžkých záští svého střel
vy v tuto zemi, pusťte hněv, a neúrod
nečiňte, vychrlíte z hrudi jedu dech,
ten divopustý semen bodec šíravý; 770
neb já vám příslibuji zcela pravdivě,
že v řádném místě sídlo míti budete
své svatotajné, usednete při krbech
tam skvostných, tímto zbožně ctěny národem.

SBOR.

775-787 opakují verše 748-760.

ATHÉNA.

Vy nejste nectny; nedávejte v spuštění
zem lidskou příliš krutě, jsouce bohyně.
I já spoléhám v Dia - nač tu mluvíti? 790
jáť jediná znám z bohů klíče k stavení,
kde blesk a hromový klín leží uzavřen.
Však toho třeba není; ty mne poslechnouc
v zem tuto nesyp zpupné řeči semene,
jež plodí všechno, jen ne blahobytu štěp. 795
Ty chmurné zlosti ukonejši trpkou moc,
chtíc vzácně ctěna býti, se mnou bydleti;
až pak té valné země ještě prvotin
co žertev za zdar dětí, štěstí svatební
si navždy bráti budeš, schválíš radu mou. 800

SBOR.

Já toto snéstí mám! Běda!
já starověhlasná sjíti do podsvětí
žel! jak vyvrhel kletý!
Divý dýši vztek, hněvem všecka plám.
Oj, oj! ouvej! 805

152

Hrud' mou, ach! jaká to bolest' proniká?!
Slyš, Noci máti, slyš
vzlyk duše mé! neboť práv odvěkých zbavil
mne úskok bohů nedostížený.

ATHÉNA.

Hněv odpustím ti, neb jsi starší nežli já, 810
ač ovšem máš mne býti drahně moudřejší;
mně také Zevs dal býti myslí nematné.

Až přijdete pak v cizí kraje, po zemi
 si zatoužíte této, to vám zvěstují,
 neb vzácnější vždy pocty těmto měšťanům 815
 čas příští snese. A ty sídlo počestné
 zde majíc při svatyni Erechtheově¹
 tak ctěna budeš sbory mužů, sbory žen,
 jak od jiných by se ti nikdy nestalo.
 Tož v tyto kraje nevrhej mi krvavých 820
 ni vášně ostnův, bujným smyslům podnětův,
 jež hněvem zachvacuji náhlým střízlivě,
 ni rozpalujíc jako srdce kohoutů
 v hruď občanů mých krutost; sváru nevštěpuj,
 jenž bojem vzplál by doma bratrovražedným. 825
 Vzplaň na venek, však přece dosti blízko, boj,
 v němž mocná projeviž se touha po slávě,
 však o domácích ptáků² půtce nemluví.
 Hle tento dar lze tobě vzíti odemne:
 čiň dobře, z dobra těš se, dobrou měj si česť, 830
 a tak té zemi obcuj bohům přemilé.

SBOR.

832-840 opakují verše 801-809.

ATHÉNA.

Nic neustanu tobě spásu hlásajíc,
 ať nikdy nedíš, že tě starou bohyni

¹ na Akropoli dům.

² roz. kohoutů.

153

já mladší tebe, že lid města državný
 pryč mrzce nehostinně vyhnal z těchto stran.
 Však svata-li je tobě mocnost přímluvy, 845
 svod konejšivý jemný mého jazyka,
 to zůstala bys tady; pakli nevolíš,
 tož na toto bys město vrhla neprávem
 buď hněv či záští, nebo na lid pohromu.
 Lzeť tobě údělnici této dědiny 850
 vždy býti spravedlivě ctěnu, váženu.

NÁČELNICE.

Athéno mocná, ké mi sídlo slibuješ?

ATHÉNA.

Vší strasti prosté; ty pak hled' je přijati.

NÁČELNICE.

Nu budiž, přijmu; která kyne pak mi čest?

ATHÉNA.

Že bez tebe dům žádný zdarem nezkvete¹

855

NÁČELNICE.

Ty k mohutnosti takové mne povzneseš?

ATHÉNA.

Kdo tebe ctí, tož jemu založíme zdar.

NÁČELNICE.

A dáš mně na vše časy toho záruku?

ATHÉNA.

Nač, co bych nesplnila, mně ti mluvití?

¹ Athéna, mluvíc, jménem bohův Olympských, praví, že bohové jako Erínyje práva hájící jen tomu, kdo práva dbáti bude, přízeň svou dají a požehnání.

154

NÁČELNICE.

Mne trvám zvrábíš, hněvu svého přestávám.

860

ATHÉNA.

Nuž, setrváš-li v zemi, přátel nabudeš.

NÁČELNICE.

Tak co mi kážeš této zemi vyprosit?

ATHÉNA.

Co koli ku vítězstvím dobrým¹ směřuje,
co totiž země, a co mořské rosy klín,
co nebe rodí, propůjč - větrů vánkové
nechť vanou po dědinách v jasu slunečném,
ať oplývají plodem zem i dobytek
a městu věčně kyprý kvete blahobyt,
a lidské símě roste k blahu života.

865

Však bezbožníky v zemi zahladiti rač,
neb spokojím se jako člověk zahradník,
když urodí se dobrých blahodárný štěp.

870

Toť úkol tvůj. Já toto město vítězné
zas neustanu čackých bojů závodem
vždy velebiti, vzácně ctíti před lidmi.

875

SBOR (první polosbor).
Strofa první.

Byt společný si přijmu Palladin,
města nezhrdám stanem,
jež jak tvrz bohů drží Arés a
veškerenstva vládce Zevs, 880
soch bohů Hellenských
skvost a schránu chrámovou.
Z účinnosti příznivé
vroucně já mu vyprosím,

¹ roz. vítězství nade vším zlem.

155

by blahodatná žití zřídla bohatá
jasný jemu slunce lesk 885
z lůna země vyvnadil

ATHÉNA.

Mileráda propůjčuji já to dětem
rodným toho města, bohyň tady sbor
velikých usadivši velepřísných; 890
neb jim bylo dáno za úděl, osud
lidu řídit vešken. A ten, koho hněv
jich těžký stihne, neví odkud
na život jeho rány dopadnou;
neboť od předků zděděné viny jej
v moc těchto ženou, mor kletby tichý, 895
a vztekem sveřepým
ho dusí, byť i mocně se pýšil.

SBOR (druhý polosbor)
Antistrofa první

Vzduch neduj nikdy škodlivý stromům –
své to přízně vděk pravím;
slunce pal pupen květů žehoucí 900
nevníkej za mez hranic;
nikdy nevpadej sem
mor, plodův ubijce zlý;
země určitou dobou
ovce odchovej březí, 905
a při nich jarobujná jehňat dvojčata;
žirné osení vždy chval
dar bohů požehnaný.

ATHÉNA.

Zda slyšíte to, záštito města bdělá,

co zaslíbila vám? velikouť má moc 910
vznešená Erinýs jak u nadsvětých
tak i podzemských u bohův; o lidech

156

účinně a zjevně si rozhodují,
tomu písně blahé, tomu zas slzavý 915
život útrapný věnujíte.

SBOR (první polosbor).

Strofa druhá.

Síly bujné mužův sudba před časem nemař;
půvabům lepých děvic
přejte snubův mužových božské osudičky,
vy panovnice sňatku, 920
sestry po matce ctné,
strážkyně řádu čilé

všem budovám tovaryšné,
přísně dbalé v čase každém
poměrů spravedlivých,
nejvyšš vážené z bohů všude. 925

ATHÉNA

(mezizpěv).

Že blahosklonnost takovou zemi mé
štědříte, plesám. A to Přímluvy zrak
velebím za milost, že jazyk mi a ret
vedl usmířit lidu těchto bohyň
tvrdě úporných; však zvítězil on, 930
pravodatný Zevs ; a vždy vítězný
svědčí nám zápas o dobro.

SBOR (druhý polosbor).

(Antistrofa druhá).

V těchto hradbách nechať nikdy zkázy žíznivé
vzpoura nevěře měšťanův,
ať krve černorudé prach nestřebe nikdy 935
prolité hněvu pomstou,
ran škody vzájemných
města nezachvacují;

157

vlídně nechat se radostmi
odvděčují v shodě družné, 940

svorně též nenávidí.
Toť lék béd mnohých pozemšťanům.

ATHÉNA.

Tož cestu volíš slov dobrotivých
v blahomoudré mysli: Vidím veliké
blaho pláti ze hrozných těchto zraků 945
nad městem: neb tyto přívětivé
ženy ctíce činem všude přívětivým
zemi této a městu po právu svatém
povládnete všichni slovutně.

SBOR (první polosbor).

Strofa třetí.

Ó blaze vám, blaze v rozkoši sudby šťastné! 950
Zdrávi buďte měšťané,
chrámu Diova sousedé,
panny ctné¹ miláckové,
v čas pravý povážliví.
Pod perutmi Pallady 955
kdo schován, otec ho ctí.

(Mezi zpěvem kněžky Athéniny vstoupí s rozežatými pochodněmi).

ATHÉNA.

Blaze vám buď též! ale dříve mi jest
odejítí vykázat obydlí vám.
Průvodkyň těchto při záři skvělé
při plápolu těchto velebných žertv 960
v stany temné² sejděte, neštěstí

¹ roz. Athény.

² v podzemním sklepení chrámu Eumenid v Athénách obětovány noční oběti.

od země zapudíte, požehnaní
k vítězství pošlete městu.
Ty je pak, lide města samovládny,
Kranaův¹ rode, přijmi za občany své. 965
Za ta dobrodiní
mysl národa buď zase vděčna.

SBOR (druhý polosbor).

Antistrofa třetí.

Ó blaze vám, blaze vám, slovo dím dvakráté,
všem po městě Pallady
od věkův usídleným 970

všem bohům a všem lidem.
Ctíce zbožně sloučenost
s vámi mou, nehod v žití
nikdy nezkusíte zlých.

ATHÉNA.

Tu propověď tvou chválím blahopřejných slov. 975

I provodím tě v lesku zářných pochodní
v to temné pod tvým chrámem dolní sklepení
s mou družinou, jež mého střeže obrazu
jak náleží. Tož země Théseovy skvost
ať vyjde všechen, četa velikolepá 980

žen spanilých a dětí, stařen vzácný tlum
v nach nádherného roucha slavně oděných.
Jich ctěte mocnost, zaplaň ohňů mocně zář,
by tento dobrodružný zemi družný sbor
vždy blahem zářil mužům pro dobro a česť. 985

(Athéna s kněžkami sejde v orchestru; za ní soudcové jdouce postaví se v čelo průvodu, pak jdou četné zástupy Athéňanův a Athéňanek.)

¹ Kranaos, starý král Attický.

159

PRŮVODKYNĚ-KNĚŽKY.

Strofa první.

Spějte domů, vznešené velemocné
Noci zrozenky, svobodnice, v tom průvodě bodrém.
Slavte den, krajané, zbožně!

Antistrofa první.

Pocty a žertvy a písňe pobožné
vás na slávu ždají v hlubinách země pradávných. 990
Zbožně slavte po národě den!!

Strofa druhá.

Laskavy, vlídny jsouce k této vlasti
spějte velebné dále planoucích
smolnic postupem, oblažené!
Jásejte nyní k slavopísním! 995

Antistrofa druhá.

Litbami vás vždy v záři smolnic uctí
národ Athénin. Tak vševidoucí
soudil Zevs, a tak určil Osud.
Jásejte nyní k slavopísním!! 999

